GENERALINIO ADVOKATO
ANTHONY MICHAEL COLLINS IŠVADA,
pateikta 2022 m. gruodžio 15 d.[1]

Byla C-204/21

Europos Komisija
prieš

Lenkijos Respubliką

„SESV 258 straipsnis – Valstybės narės įsipareigojimų neįvykdymas – Teisėjams taikoma drausmės tvarka – Teisinė valstybė – Teisėjų nepriklausomumas – Veiksminga teisinė apsauga Sąjungos teisės reglamentuojamose srityse – ESS 19 straipsnio 1 dalies antra pastraipa – Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos 47 straipsnis – SESV 267 straipsnis – Sąjungos teisės reikalavimų dėl nepriklausomo ir nešališko teismo laikymosi patikra – *Sąd Najwyższy* (Aukščiausiasis Teismas, Lenkija) *Izba Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych* (Išimtinės kontrolės ir viešųjų reikalų kolegija) išimtinė jurisdikcija – *Sąd Najwyższy* (Aukščiausiasis Teismas) *Izba Dyscyplinarna* (Drausmės bylų kolegija) nepriklausomumas – Teisė į privataus gyvenimo gerbimą – Teisė į asmens duomenų apsaugą – Reglamentas (ES) 2016/679“

Turinys

I. Ieškinio apimtis 3

II. Teisinis pagrindas – Lenkijos teisė 4

A. Iš dalies pakeistas Aukščiausiojo Teismo įstatymas 4

B. Iš dalies pakeistas Bendrosios kompetencijos teismų santvarkos įstatymas 6

C. Iš dalies pakeistas Administracinių teismų santvarkos įstatymas 8

D. Pakeitimo įstatymas – Pereinamojo laikotarpio nuostatos 9

III. Ikiteisminė procedūra 9

[1] Originalo kalba: anglų.

IV. Procesas Teisingumo Teisme 10

V. Teisinis pagrindas 12

VI. Teisinė analizė 18

A. Antrasis pagrindas – Išimtinės kontrolės kolegijos išimtinė jurisdikcija nagrinėti skundus ir teisės klausimus dėl teismo ar teisėjo nepriklausomumo stokos 18

1. Šalių argumentai 18

2. Vertinimas 23

a) Dėl priimtinumo 23

b) Dėl esmės 24

B. Pirmasis pagrindas – Draudimas nacionaliniams teismams tikrinti, ar laikomasi Sąjungos teisės reikalavimo dėl veiksmingos teisinės gynimo priemonės pagal įstatymą įsteigtame nepriklausomame ir nešališkame teisme 29

1. Šalių argumentai 29

2. Vertinimas 33

a) Dėl priimtinumo 33

b) Dėl esmės 34

1) Preliminarios pastabos – Komisijos pirmojo ir antrojo pagrindų apimtis 34

2) Teisė į veiksmingą teisinę gynybą pagal įstatymą įsteigtame nepriklausomame ir nešališkame teisme 34

C. Trečiasis pagrindas – Patikros, ar laikomasi Sąjungos reikalavimų, susijusių su pagal įstatymą įsteigtu nepriklausomu ir nešališku teismu, laikymas drausminiu nusižengimu . 38

1. Šalių argumentai 38

2. Vertinimas 42

a) Pirminės pastabos dėl Komisijos antrojo ir trečiojo pagrindų apimties 42

b) Drausmės bylos 42

D. Ketvirtasis pagrindas – Drausmės bylų kolegijos jurisdikcija nagrinėti ir spręsti bylas, turinčias tiesioginį poveikį teisėjų ir teisėjų stažuotojų statusui ir jų pareigų vykdymui . . . 47

1. Šalių argumentai 47

2. Vertinimas 50

E. Penktasis pagrindas – Pagrindinės teisėjų teisės į privataus gyvenimo gerbimą ir teisės į asmens duomenų apsaugą pažeidimas . . . 52

1. Šalių argumentai . . . 52

2. Vertinimas . . . 56

VII. Dėl bylinėjimosi išlaidų . . . 62

VIII. Išvada . . . 62

I. Ieškinio apimtis

1. Šis ieškinys pagal SESV258 straipsnį pareikštas dėl to, kad 2019 m. gruodžio 20 d. Lenkijos Respublika priėmė *Ustawa o zmianie ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych, ustawy o Sądzie Najwyższym oraz niektórych innych ustaw* (Įstatymas, kuriuo iš dalies keičiamas Bendrosios kompetencijos teismų santvarkos įstatymas, Aukščiausiojo Teismo įstatymas ir kai kurie kiti įstatymai)[2] (toliau – Pakeitimo įstatymas). Europos Komisija iš esmės teigia, kad kai kuriomis Pakeitimo įstatymo nuostatomis pažeidžiama ESS 19 straipsnio 1 dalies antra pastraipa, siejama su Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos (toliau – Chartija) 47 straipsniu, SESV 267 straipsnis, Sąjungos teisės viršenybės principas, teisė į privataus gyvenimo gerbimą ir teisė į asmens duomenų apsaugą, užtikrinamos Chartijos 7 straipsniu ir 8 straipsnio 1 dalimi bei 2016 m. balandžio 27 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) 2016/679 dėl fizinių asmenų apsaugos tvarkant asmens duomenis ir dėl laisvo tokių duomenų judėjimo ir kuriuo panaikinama Direktyva 95/46/EB (Bendrasis duomenų apsaugos reglamentas)[3] (toliau – BDAR) 6 straipsnio 1 dalies c ir e punktais, 6 straipsnio 3 dalimi ir 9 straipsnio 1 dalimi.

2. Komisijos ieškinį sudaro penki pagrindai.

3. Pirmieji trys pagrindai, kurie yra susiję tarpusavyje, grindžiami tuo, kad Pakeitimo įstatymu apribojama arba panaikinama nacionalinio teismo galimybė užtikrinti, kad asmenys, reikalaujantys teisių pagal Sąjungos teisę, galėtų kreiptis į pagal įstatymą įsteigtą nepriklausomą ir nešališką teismą, taip pažeidžiant ESS 19 straipsnio 1 dalies antrą pastraipą, siejamą su Chartijos 47 straipsniu, ir SESV 267 straipsnis. Pirmuosiuose dviejuose pagrinduose taip pat teigiama, kad Pakeitimo įstatymu pažeidžiamas viršenybės principas. Bylose, susijusiose su Sąjungos teisės taikymu ar aiškinimu, valstybės narės privalo užtikrinti, kad būtų laikomasi pagrindinės teisės į veiksmingą teisinės gynybos priemonę pagal įstatymą įsteigtame nepriklausomame ir nešališkame teisme. Jei teigiama, kad teisė buvo pažeista, asmenys iš esmės turi turėti galimybę pateikti skundą nacionaliniam teismui. Tai reiškia, kad bylose, susijusiose su individualiomis teisėmis pagal Sąjungos teisę, bet kuris nacionalinis teismas turi turėti galimybę patikrinti, ar buvo pažeista asmenų teisė, kad jų bylą išnagrinėtų pagal įstatymą įsteigtas nepriklausomas ir nešališkas teismas. Bet koks nacionalinio teismo galimybės įsitikinti, kad asmenys, besiremiantys iš Sąjungos teisės kylančiomis teisėmis, turi galimybę kreiptis į pagal įstatymą įsteigtą nepriklausomą ir nešališką teismą, apribojimas arba panaikinimas reiškia minėtose nuostatose nustatytų įpareigojimų pažeidimą[4].

2 *Dz. U.*, 2020, 190 pozicija. Pakeitimo įstatymas įsigaliojo 2020 m. vasario 14 d.

3 OL L 119, 2016, p. 1.

4 2019 m. lapkričio 19 d. Sprendimas *A. K. ir kt. (Aukščiausiojo Teismo drausmės bylų kolegijos nepriklausomumas)* (C-585/18, C-624/18 ir C-625/18, EU:C:2019:982) (toliau – Sprendimas *AK*) ir 2020 m. kovo 26 d. Sprendimas *Review Simpson* / *Taryba* ir *HG* / *Komisija* (C-542/18 RX-II ir C-543/18 RX-II, EU:C:2020:232) (toliau – Sprendimas *Simpson*).

4. Ketvirtasis pagrindas susijęs su jurisdikcija, Pakeitimo įstatymu suteikta *Sąd Najwyższy* (Aukščiausiasis Teismas, Lenkija; toliau – Aukščiausiasis Teismas) *Izba Dyscyplinarna* (Aukščiausiojo Teismo drausmės bylų kolegija, Lenkija) (toliau – Drausmės bylų kolegija) sprendžiant klausimus, susijusius su teisėjų statusu. Komisija teigia, jog dėl to, kad Drausmės bylų kolegija neatitinka būtinųjų teisėjų nepriklausomumo ir nešališkumo standartų, nagrinėjamas įstatymas paveikia teisėjų, kurių statusą tikrina Drausmės bylų kolegija, nepriklausomumą, ir taip pažeidžiama ESS 19 straipsnio 1 dalies antra pastraipa.

5. Penktasis pagrindas susijęs su Pakeitimo įstatymu teisėjams nustatyta pareiga prieš paskiriant į juos pareigas pateikti informaciją apie savo visuomeninę ir socialinę veiklą asociacijose ir ne pelno fonduose, įskaitant narystę politinėje partijoje, ir šios informacijos paskelbimu. Komisija mano, kad šie įpareigojimai yra neproporcingi ir pažeidžia teisę į privataus gyvenimo gerbimą bei teisę į asmens duomenų apsaugą, užtikrinamas Chartijos 7 straipsniu ir 8 straipsnio 1 dalimi bei BDAR 6 straipsnio 1 dalies c ir e punktais, 6 straipsnio 3 dalimi ir 9 straipsnio 1 dalimi.

II. Teisinis pagrindas – Lenkijos teisė

A. Iš dalies pakeistas Aukščiausiojo Teismo įstatymas

6. 2017 m. gruodžio 8 d. *Ustawa o Sądzie Najwyższym*[5] (Aukščiausiojo Teismo įstatymas) Aukščiausiajame Teisme įsteigtos dvi naujos kolegijos: Drausmės bylų kolegija ir *Izba Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych* (Išimtinės kontrolės ir viešųjų reikalų kolegija) (toliau – Išimtinės kontrolės kolegija).

7. Kiek tai svarbu šiai bylai, Pakeitimo įstatymu buvo iš dalies pakeistas Aukščiausiojo Teismo įstatymas, jo 26 straipsnį papildant 2–6 dalimis, 27 straipsnio 1 dalį – 1a punktu, 45 straipsnį – 3 dalimi, 82 straipsnį – 2–5 dalimis ir pakeičiant 29 straipsnį bei 72 straipsnio 1 dalį.

8. Iš dalies pakeisto Aukščiausiojo Teismo įstatymo 26 straipsnio 2–6 dalyse nustatyta:

„2. [Išimtinės kontrolės kolegija] turi jurisdikciją nagrinėti prašymus ar pareiškimus dėl teisėjo nušalinimo ar teismo, kuriame turi būti nagrinėjama byla, paskyrimo, be kita ko, skundus dėl teismo ar teisėjo nepriklausomumo stokos. Bylą nagrinėjantis teismas [Išimtinės kontrolės kolegijos] pirmininkui nedelsdamas teikia prašymą, kad jis būtų išnagrinėtas pagal atskirose nuostatose nustatytas taisykles. Prašymo pateikimas [Išimtinės kontrolės kolegijos] pirmininkui nesustabdo bylos nagrinėjimo.

3. 2 dalyje nurodytas prašymas nenagrinėjamas, jeigu jis pateiktas siekiant, kad būtų konstatuotas ar įvertintas teisėjo paskyrimo teisėtumas ar jo įgaliojimų vykdyti teismines funkcijas teisėtumas.

4. [Išimtinės kontrolės kolegija] turi jurisdikciją nagrinėti skundus dėl galutinių [Aukščiausiojo Teismo], bendrosios kompetencijos teismų, karo teismų ir administracinių teismų, įskaitant [*Naczelny Sąd Administracyjny* (Vyriausiasis administracinis teismas, Lenkija)], galutinių sprendimų ar nuosprendžių neteisėtumo konstatavimo, jeigu neteisėtumu siekiama ginčyti asmens, paskirto į sprendimą byloje priėmusio teisėjo pareigas, statusą.

[5] *Dz. U.*, 2018, 5 pozicija; šis įstatymas įsigaliojo 2018 m. balandžio 3 d.

5. Nuostatos dėl galutinio teismo sprendimo pripažinimo neteisėtu *mutatis mutandis* taikomos 4 dalyje nurodytų bylų nagrinėjimo procesui, o nuostatos dėl galutiniu teismo sprendimu užbaigto proceso atnaujinimo taikomos baudžiamosiose bylose. Nebūtina įrodyti dėl skundžiamo teismo sprendimo paskelbimo tikėtinos ar atsiradusios žalos.

6. 4 dalyje nurodytas skundas, kuriuo prašoma galutinį teismo sprendimą pripažinti neteisėtu, gali būti teikiamas [Išimtinės kontrolės kolegijai] jo nepateikus skundžiamą sprendimą priėmusiam teismui, net jeigu šalis neišnaudojo turimų teisių gynimo priemonių, be kita ko, nepradėjo išimtinės peržiūros procedūros [Aukščiausiajame Teisme].

9. Iš dalies pakeisto Aukščiausiojo Teismo įstatymo 27 straipsnio 1 dalyje nustatyta:

„Drausmės bylų kolegijos jurisdikcijai priklauso:

<…>

(1a) bylos dėl leidimo iškelti baudžiamąją bylą teisėjams, teisėjams stažuotojams, prokurorams ir prokurorams stažuotojams arba juos suimti.

(2) [Aukščiausiojo Teismo] teisėjų darbo teisės ir socialinio draudimo bylos;

(3) [Aukščiausiojo Teismo] teisėjų privalomo išleidimo į pensiją bylos.“

10. Iš dalies pakeisto Aukščiausiojo Teismo įstatymo 29 straipsnio 2 ir 3 dalyse nustatyta:

„2. Vykdant [Aukščiausiojo Teismo] ar jo organų veiklą draudžiama ginčyti teismų, konstitucinių valstybės organų ar teisės kontrolės ir apsaugos organų teisėtumą.

3. [Aukščiausiasis Teismas] ar kita valdžios institucija negali nei konstatuoti, nei vertinti teisėjo paskyrimo ar iš jo kylančių įgaliojimų vykdyti teismines funkcijas teisėtumo.“

11. Iš dalies pakeisto Aukščiausiojo Teismo įstatymo 45 straipsnio 3 dalyje nustatyta:

„[Iš dalies pakeisto Bendrosios kompetencijos teismų santvarkos įstatymo] 88a straipsnyje nurodytą pareiškimą [Aukščiausiojo Teismo] teisėjai pateikia [Aukščiausiojo Teismo] pirmajam pirmininkui, o [Aukščiausiojo Teismo] pirmasis pirmininkas – [*Krajowa Rada Sądownictwa* (Nacionalinė teismų taryba; toliau – NTT)].“

12. Aukščiausiojo Teismo įstatymo 72 straipsnio 1 dalyje nustatyta:

„[Aukščiausiojo Teismo] teisėjas drausmine tvarka atsako už profesinius pažeidimus (drausminius nusižengimus), be kita ko, už:

(1) akivaizdų ir šiurkštų teisės normų pažeidimą;

(2) veiksmus ar neveikimą, kuriais trukdomas ar sunkiai sutrikdomas teisminės institucijos veikimas;

(3) veiksmus, kuriais ginčijamas teisėjo darbo santykių buvimas, teisėjo paskyrimo galiojimas ar Lenkijos Respublikos konstitucinio organo teisėtumas.“

13. Pagal šio įstatymo 73 straipsnio 1 dalį Drausmės bylų kolegija yra bendrosios kompetencijos teismų teisėjų antrosios (ir paskutinės) instancijos drausmės bylų teismas ir Aukščiausiojo Teismo teisėjų pirmosios ir antrosios instancijos drausmės bylų teismas.

14. Iš dalies pakeisto Aukščiausiojo Teismo įstatymo 82 straipsnyje nustatyta:

„<…>

2. Jeigu [Aukščiausiasis Teismas] nagrinėja bylą, kurioje kyla teisėjo ar teismo nepriklausomumo klausimas, jis gali sustabdyti bylos nagrinėjimą ir perduoti šį klausimą kolegijai, kurią sudaro visi [Išimtinės kontrolės kolegijos] nariai.

3. Jeigu nagrinėdamas 26 straipsnio 2 dalyje nurodytą prašymą [*Sąd Najwyższy* (Aukščiausiasis Teismas)] turi didelių abejonių dėl teisės nuostatų, kuriomis turi būti grindžiamas sprendimas, aiškinimo, jis gali sustabdyti bylos nagrinėjimą ir perduoti teisės klausimą kolegijai, kurią sudaro visi [Išimtinės kontrolės kolegijos] nariai.

4. Priimdama 2 ar 3 dalyje nurodytą sprendimą [Išimtinės kontrolės kolegija] nesaistoma kitos [Aukščiausiojo Teismo] kolegijos sprendimo, nebent jis įgyja teisės principo galią.

5. Visų [Išimtinės kontrolės kolegijos] narių sprendimas, priimtas remiantis 2 ar 3 dalimis, yra privalomas visoms [Aukščiausiojo Teismo] kolegijoms. Kad būtų galimybė nukrypti nuo teisės principo galią įgijusio sprendimo, [Aukščiausiojo Teismo] plenarinė asamblėja turi priimti naują sprendimą, kurį priimant turi dalyvauti bent du trečdaliai kiekvienos teisėjų kolegijos narių. 88 straipsnis netaikomas.“

B. Iš dalies pakeistas Bendrosios kompetencijos teismų santvarkos įstatymas

15. Pakeitimo įstatymu buvo iš dalies pakeistas 2001 m. liepos 27 d. *Ustawa – Prawo o ustroju sądów powszechnych*[6] (Bendrosios kompetencijos teismų santvarkos įstatymas), be kita ko, įterpiant 42a straipsnį, 55 straipsnį papildant 4 dalimi ir iš dalies pakeičiant 107 straipsnio 1 dalį bei 110 straipsnio 2a dalį.

16. Iš dalies pakeisto Bendrosios kompetencijos teismų santvarkos įstatymo 42a straipsnis suformuluotas taip:

„1. Vykdant teismų ar teismų organų veiklą draudžiama ginčyti teismų, valstybės konstitucinių organų ar teisės kontrolės ir apsaugos organų teisėtumą.

2. Bendrosios kompetencijos teismas ar kita valdžios institucija negali nei konstatuoti, nei vertinti teisėjo paskyrimo ar iš jo kylančių įgaliojimų vykdyti teismines funkcijas teisėtumo.

<…>“

6 *Dz. U.*, 2001, Nr. 98, 1070 pozicija.

17. Iš dalies pakeisto Bendrosios kompetencijos teismų santvarkos įstatymo 55 straipsnio 4 dalyje numatyta:

„Teisėjai gali nagrinėti visas bylas jų paskyrimo vietoje, taip pat kituose teismuose įstatyme nustatytais atvejais (teisėjo jurisdikcija). Bylų paskirstymą, kolegijų sudarymą ir pakeitimą reglamentuojančiomis nuostatomis teisėjo jurisdikcija neribojama ir jomis negali būti remiamasi, siekiant konstatuoti, kad kolegijos sudėtis prieštarauja įstatymui, kad teismas netinkamai suformuotas ar kad jam priklauso asmuo, neįgaliotas ar nekompetentingas priimti sprendimą.“

18. Pagal iš dalies pakeisto Bendrosios kompetencijos teismų santvarkos įstatymo 88a straipsnį visi Lenkijos teisėjai[7] privalo atskleisti tam tikrą informaciją, kuri vėliau skelbiama *Biuletyn Informacji Publicznej* (Viešosios informacijos biuletenis):

„1. Teisėjas privalo pateikti rašytinę deklaraciją, kurioje turi būti nurodyta:

(1) jo narystė asociacijoje, įskaitant asociacijos pavadinimą ir buveinę, užimamas pareigas ir narystės laikotarpį;

(2) pareigos, užimamos ne pelno fondo organe, įskaitant fondo pavadinimą, buveinę ir laikotarpį, kai buvo užimamos šios pareigos;

(3) jo narystė politinėje partijoje iki paskyrimo į teisėjo pareigas ir jo narystė politinėje partijoje jo kadencijos metu iki 1989 m. gruodžio 29 d., įskaitant partijos pavadinimą, užimamas pareigas ir narystės laikotarpį.

2. 1 dalyje nurodytas deklaracijas teisėjai pateikia kompetentingo apeliacinio teismo pirmininkui, o apeliacinių teismų pirmininkai – [*Minister Sprawiedliwości* (Teisingumo ministras)].

3. 1 dalyje nurodytos deklaracijos pateikiamos per 30 dienų nuo teisėjo paskyrimo į pareigas dienos ir per 30 dienų nuo 1 dalyje nurodytų aplinkybių atsiradimo ar išnykimo dienos.

4. 1 dalyje nurodytose deklaracijose pateikta informacija yra vieša ir pateikiama 2001 m. rugsėjo 6 d. Įstatyme dėl galimybės gauti viešąją informaciją nurodytame Viešosios informacijos biuletenyje ne vėliau kaip per 30 dienų nuo deklaracijos pateikimo įgaliotai institucijai dienos.“

19. Iš dalies pakeisto Bendrosios kompetencijos teismų santvarkos įstatymo 107 straipsnio 1 dalyje nustatyta:

„Teisėjas drausmine tvarka atsako už profesinius pažeidimus (drausminius nusižengimus), be kita ko, už:

<…>

(2) veiksmus ar neveikimą, kuriais trukdomas ar sunkiai sutrikdomas teisminės valdžios veikimas;

[7] Pagal Aukščiausiojo Teismo įstatymo 45 straipsnio 3 dalį iš dalies pakeisto Bendrosios kompetencijos teismų santvarkos įstatymo 88a straipsnis taikomas Aukščiausiojo Teismo teisėjams, o pagal *ustawa – Prawo o ustroju sądów administracyjnych* (Administracinių teismų santvarkos įstatymas) 8 straipsnio 2 dalį ta pati nuostata taikoma administracinių teismų ir Vyriausiojo administracinio teismo teisėjams.

(3) veiksmus, kuriais ginčijamas teisėjo darbo santykių buvimas, teisėjo paskyrimo galiojimas ar Lenkijos Respublikos konstitucinio organo teisėtumas;

<…>“

20. Iš dalies pakeisto Bendrosios kompetencijos teismų santvarkos įstatymo 110 straipsnio 2a dalyje numatyta:

„Drausmės bylų teismas, kurio veiklos teritorijai priklauso pareigas vykdantis teisėjas, kuriam iškelta drausmės byla, turi teritorinę jurisdikciją nagrinėti 37 straipsnio 5 dalyje ir 75 straipsnio 2 dalies 3 punkte nurodytas bylas. [Aukščiausiasis Teismas], kurį sudaro vienas drausmės bylų kolegijos teisėjas, kaip pirmoji instancija, ir [Aukščiausiasis Teismas], kurį sudaro trys drausmės bylų kolegijos teisėjai, kaip apeliacinė instancija, turi jurisdikciją nagrinėti 80 straipsnyje ir 106zd straipsnyje nurodytas bylas.“

C. Iš dalies pakeistas Administracinių teismų santvarkos įstatymas

21. Pakeitimo įstatymu iš dalies pakeistas 2002 m. liepos 25 d. *ustawa – Prawo o ustroju sądów administracyjnych*[8] (Administracinių teismų santvarkos įstatymas), be kita ko, į 5 straipsnį įtraukiant 1a ir 1b dalis, į 8 straipsnį – 2 dalį, taip pat iš dalies pakeičiant 29 straipsnio 1 dalį ir 49 straipsnio 1 dalį.

22. Iš dalies pakeisto Administracinių teismų santvarkos įstatymo 5 straipsnio 1a ir 1b dalyse nurodyta:

„1a. Vykdant administracinio teismo ar jo organų veiklą draudžiama ginčyti teismų, valstybės konstitucinių organų ar teisės kontrolės ir apsaugos organų teisėtumą.

1b. Administracinis teismas ar kita valdžios institucija negali nei konstatuoti, nei vertinti teisėjo paskyrimo ar iš jo kylančių įgaliojimų vykdyti teismines funkcijas teisėtumo.“

23. Iš dalies pakeisto Administracinių teismų santvarkos įstatymo 8 straipsnio 2 dalyje numatyta:

„Deklaraciją, nurodytą [iš dalies pakeisto Bendrosios kompetencijos teismų santvarkos įstatymo] 88a straipsnyje, [*Wojewódzki sąd administratcyjny* (regioninis administracinis teismas)] teisėjai pateikia kompetentingam regioninio administracinio teismo pirmininkui, regioninio administracinio teismo pirmininkas ir [*Naczelny Sąd Administracyjny* (Vyriausiasis administracinis teismas, Lenkija)] teisėjai – [*Naczelny Sąd Administracyjny* (Vyriausiasis administracinis teismas)] pirmininkui, o [*Naczelny Sąd Administracyjny* (Vyriausiasis administracinis teismas)] pirmininkas – [NTT].“

24. Pagal šio įstatymo 29 straipsnio 1 dalį iš dalies pakeisto Bendrosios kompetencijos teismų santvarkos įstatymo 107 straipsnio 1 dalies 2 ir 3 punktuose numatyti drausminiai nusižengimai taip pat turi būti taikomi administracinių teismų teisėjams.

[8] *Dz. U.*, 2002, 1269 pozicija.

25. Pagal iš dalies pakeisto Administracinių teismų santvarkos įstatymo 49 straipsnio 1 dalį iš dalies pakeisto Aukščiausiojo teismo įstatymo 72 straipsnio 1 dalyje numatyti drausminiai nusižengimai turi būti taikomi ir *Naczelny Sąd Administracyjny* (Vyriausiasis administracinis teismas) teisėjams.

D. Pakeitimo įstatymas – Pereinamojo laikotarpio nuostatos

26. Pagal Pakeitimo įstatymo 8 straipsnį iš dalies pakeisto Bendrosios kompetencijos teismų santvarkos įstatymo 55 straipsnio 4 dalis taikoma byloms, pradėtoms arba nutrauktoms iki Pakeitimo įstatymo įsigaliojimo dienos, t. y. 2020 m. vasario 14 d.

27. Pakeitimo įstatymo 10 straipsnyje nurodyta:

„1. Šiuo įstatymu pakeisto [Aukščiausiojo Teismo įstatymo] nuostatos taikomos ir [Išimtinės kontrolės kolegijai] pateiktoms nagrinėti byloms, iškeltoms ir nebaigtoms nagrinėti priimant galutinį teismo sprendimą, įskaitant apeliacinės instancijos teismo sprendimą, iki šio įstatymo įsigaliojimo datos.

2. 1 dalyje nurodytą bylą nagrinėjantis teismas iš karto ir ne vėliau kaip per 7 dienas nuo šio įstatymo įsigaliojimo perduoda ją [Išimtinės kontrolės kolegijai], galinčiai atšaukti anksčiau atliktus veiksmus, jeigu jie trukdo toliau nagrinėti bylą pagal įstatymą.

3. Įsigaliojus šiam įstatymui 1 dalyje nurodytose bylose teismų ir šalių ar proceso dalyvių pažeidžiant 2 dalį atlikti veiksmai nesukelia procesinių pasekmių.“

III. Ikiteisminė procedūra

28. Laikydamasi nuomonės, kad priėmusi Pakeitimo įstatymą Lenkijos Respublika neįvykdė įsipareigojimų pagal šios išvados 1 punkte išdėstytas kartu siejamas nuostatas, Komisija 2020 m. balandžio 29 d. šiai valstybei narei pateikė oficialų pranešimą. Lenkijos Respublika atsakė 2020 m. birželio 29 d. raštu; juo ginčijo visus kaltinimus, kad ji pažeidė Sąjungos teisę.

29. 2020 m. spalio 30 d. Komisija pateikė pagrįstą nuomonę, kurioje toliau teigė, kad Pakeitimo įstatymu pažeidžiamos oficialiame pranešime nurodytos Sąjungos teisės nuostatos.

30. 2020 m. gruodžio 3 d. Komisija pateikė papildomą oficialų pranešimą dėl Drausmės bylų kolegijos teisminės veiklos bylose, susijusiose su teisėjų ir teisėjų stažuotojų statusu pagal iš dalies pakeisto Aukščiausiojo Teismo įstatymo 27 straipsnio 1 dalies 1a, 2 ir 3 punktus, įtrauktus Pakeitimo įstatymu.

31. 2020 m. gruodžio 30 d. atsakyme į 2020 m. spalio 30 d. Komisijos pagrįstą nuomonę Lenkijos Respublika neigė nurodytus pažeidimus. 2021 m. sausio 4 d. Lenkijos Respublika atsakė į 2020 m. gruodžio 3 d. Komisijos papildomą oficialų pranešimą, teigdama, kad skundai dėl Drausmės bylų kolegijos nepriklausomumo stokos yra nepagrįsti.

32. 2021 m. sausio 27 d. Komisija paskelbė papildomą pagrįstą nuomonę dėl Drausmės bylų kolegijos teisminės veiklos bylose, susijusiose su teisėjų ir teisėjų stažuotojų statusu. 2021 m. vasario 26 d. rašte Lenkijos Respublika atsakė, kad papildomoje pagrįstoje nuomonėje pateiktas kaltinimas yra nepagrįstas.

IV. Procesas Teisingumo Teisme

33. 2021 m. balandžio 1 d. Komisija pareiškė šį ieškinį Teisingumo Teisme pagal SESV 258 straipsnį. Komisija pateikia penkis reikalavimus konstatuoti, kad:

„– priėmusi ir palikusi galioti [iš dalies pakeisto Bendrosios kompetencijos teismų santvarkos įstatymo] 42a straipsnio 1 ir 2 dalis ir 55 straipsnio 4 dalį, [iš dalies pakeisto Aukščiausiojo Teismo įstatymo] 26 straipsnio 3 dalį ir 29 straipsnio 2 ir 3 dalis, [iš dalies pakeisto Administracinių teismų santvarkos įstatymo] 5 straipsnio 1a ir 1b dalis ir Pakeitimo įstatymo 8 straipsnį, kuriais bet kuriam nacionaliniam teismui draudžiama tikrinti, ar laikomasi Sąjungos reikalavimų, susijusių su pagal įstatymą įsteigtu nepriklausomu ir nešališku teismu, Lenkijos Respublika neįvykdė įsipareigojimų pagal ESS 19 straipsnio 1 dalies antrą pastraipą, siejamą su [Chartijos] 47 straipsniu, atsižvelgiant į Europos Žmogaus Teisių Teismo (toliau – EŽTT) jurisprudenciją dėl 1950 m. lapkričio 4 d. Romoje pasirašytos Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos (toliau – EŽTK) 6 straipsnio 1 dalies, taip pat pagal SESV 267 straipsnį ir Sąjungos teisės viršenybės principą,

– priėmusi ir palikusi galioti iš dalies pakeisto Aukščiausiojo Teismo įstatymo 26 straipsnio 2 ir 4–6 dalis bei 82 straipsnio 2–5 dalis ir Pakeitimo įstatymo 10 straipsnį, pagal kuriuos išimtinė jurisdikcija nagrinėti skundus ir teisės klausimus dėl teismo ar teisėjo nepriklausomumo stokos suteikiama [Išimtinės kontrolės kolegijai], Lenkijos Respublika neįvykdė įsipareigojimų pagal ESS 19 straipsnio 1 dalies antrą pastraipą, siejamą su Chartijos 47 straipsniu, ir pagal SESV 267 straipsnį bei Sąjungos teisės viršenybės principą,

– priėmusi ir palikusi galioti iš dalies pakeisto Bendrosios kompetencijos teismų santvarkos įstatymo 107 straipsnio 1 dalies 2 ir 3 punktus ir iš dalies pakeisto Aukščiausiojo Teismo įstatymo 72 straipsnio 1 dalies 1–3 punktus, pagal kuriuos Sąjungos reikalavimų, susijusių su pagal įstatymą įsteigtu nepriklausomu ir nešališku teismu, laikymosi patikra gali būti laikoma „drausminiu nusižengimu“, Lenkijos Respublika neįvykdė įsipareigojimų pagal ESS 19 straipsnio 1 dalies antrą pastraipą, siejamą su Chartijos 47 straipsniu, ir pagal SESV 267 straipsnį,

– suteikdama [Drausmės bylų kolegijai], kurios nepriklausomumas ir nešališkumas nėra užtikrinti, jurisdikciją nagrinėti ir spręsti bylas, turinčias tiesioginį poveikį teisėjų ir teisėjų stažuotojų statusui ir jų pareigų vykdymui, kaip antai, pirma, prašymus leisti iškelti baudžiamąją bylą teisėjams ir teisėjams stažuotojams arba juos suimti, ir, antra, bylas dėl darbo ir socialinės apsaugos teisės, susijusias su Aukščiausiojo Teismo teisėjais, ir bylas, susijusias su privalomu šių teisėjų išėjimu į pensiją, Lenkijos Respublika neįvykdė savo įsipareigojimų pagal ESS 19 straipsnio 1 dalies antrą pastraipą,

– priėmusi ir palikusi galioti iš dalies pakeisto Bendrosios kompetencijos teismų santvarkos įstatymo 88a straipsnį, iš dalies pakeisto Aukščiausiojo Teismo įstatymo 45 straipsnio 3 dalį ir iš dalies pakeisto Administracinių teismų santvarkos įstatymo 8 straipsnio 2 dalį, Lenkijos Respublika pažeidė teisę į privataus gyvenimo gerbimą ir teisę į asmens duomenų apsaugą, užtikrinamą Chartijos 7 straipsnyje ir 8 straipsnio 1 dalyje bei [BDAR] 6 straipsnio 1 dalies c ir e punktuose, 6 straipsnio 3 dalyje ir 9 straipsnio 1 dalyje.“

34. Komisija taip pat prašo priteisti iš Lenkijos Respublikos bylinėjimosi išlaidas.

35. 2021 m. birželio 17 d. pateiktame atsiliepime į ieškinį Lenkijos Respublika prašo Teisingumo Teismo atmesti visą šį ieškinį kaip nepagrįstą ir priteisti iš Komisijos bylinėjimosi išlaidas.

36. Komisija ir Lenkijos Respublika atitinkamai 2021 m. liepos 28 d. ir rugsėjo 7 d. pateikė dubliką ir tripliką.

37. Atskiru dokumentu, pateiktu 2021 m. balandžio 1 d., Komisija pagal SESV 279 straipsnį pateikė prašymą taikyti laikinąsias apsaugos priemones ir paprašė Teisingumo Teismo nurodyti Lenkijos Respublikai, kol bus priimtas sprendimas dėl šios bylos esmės, sustabdyti tam tikrų Pakeitimo įstatymu priimtų nuostatų taikymą.

38. 2021 m. liepos 14 d. nutartimi [9] Teisingumo Teismo pirmininko pavaduotoja patenkino Komisijos prašymą taikyti laikinąsias apsaugos priemones, kol šioje byloje bus priimtas galutinis sprendimas, ir atidėjo bylinėjimosi išlaidų klausimą [10].

39. 2021 m. rugpjūčio 16 d. Lenkijos Respublika, manydama, kad 2021 m. liepos 14 d. *Trybunał Konstytucyjny* (Konstitucinis Teismas, Lenkija) sprendimas byloje P 7/20 (toliau – *Trybunał Konstytucyjny* (Konstitucinis Teismas) sprendimas byloje P 7/20) yra aplinkybių pasikeitimas, paprašė Teisingumo Teismo panaikinti 2021 m. liepos 14 d. nutartį pagal Teisingumo Teismo procedūros reglamento 163 straipsnį. Ši valstybė narė taip pat paprašė Teisingumo Teismo didžiosios kolegijos išnagrinėti prašymą [11].

40. 2021 m. spalio 6 d. nutartimi [12] Teisingumo Teismo pirmininko pavaduotoja atmetė Lenkijos Respublikos prašymus ir atidėjo bylinėjimosi išlaidų klausimo nagrinėjimą. Teisingumo Teismo pirmininko pavaduotoja nutartyje nurodė, kad pagal Sąjungos teisės viršenybės principą visos valstybių narių institucijos privalo visiškai įgyvendinti Sąjungos nuostatas ir kad valstybių narių teisė negali pakenkti šių nuostatų veiksmingumui. Pagal ESS 19 straipsnio 1 dalies antrą pastraipą, kuri yra aiški, tiksli ir besąlyginė, kiekviena valstybė narė privalo užtikrinti, kad teismai, kurie gali priimti sprendimus dėl Sąjungos teisės taikymo ar aiškinimo, atitiktų veiksmingos teisminės gynybos reikalavimus. Nacionalinės nuostatos dėl teisingumo organizavimo valstybėse narėse gali būti peržiūrimos atsižvelgiant į ESS 19 straipsnio 1 dalies antrą pastraipą nagrinėjant ieškinį dėl įsipareigojimų neįvykdymo, todėl gali būti taikomos laikinosios apsaugos priemonės, kuriomis siekiama sustabdyti jų taikymą šiomis aplinkybėmis. Šio vertinimo nekeičia tai, kad

[9] *Komisija / Lenkija* (C-204/21 R, EU:C:2021:593) (toliau – 2021 m. liepos 14 d. nutartis).

[10] Lenkijos Respublika privalėjo, be kita ko, sustabdyti:
– nuostatų, pagal kurias Drausmės bylų kolegija turi jurisdikciją priimti sprendimus dėl prašymų leisti iškelti baudžiamąją bylą teisėjams arba teisėjams stažuotojams, taikymą,
– Drausmės bylų kolegijos jau priimtų sprendimų leisti iškelti baudžiamąją bylą teisėjui arba suimti teisėją ir neperduoti bylų nagrinėti nepriklausomumo reikalavimų neatitinkančiam teismui poveikį,
– nuostatų, kuriomis remiantis Drausmės bylų kolegija turi jurisdikciją nagrinėti bylas, susijusias su Aukščiausiojo Teismo teisėjų statusu ir jų pareigų vykdymu, taikymą ir neperduoti šių bylų teismui, kuris neatitinka nepriklausomumo reikalavimų,
– nuostatų, pagal kurias teisėjams leidžiama taikyti drausminę atsakomybę už tai, kad jie išnagrinėjo, kaip laikomasi pagal įstatymą įsteigto teismo nepriklausomumo ir nešališkumo reikalavimų, taikymą,
– nacionalinių nuostatų taikymą, tiek, kiek jomis nacionaliniams teismams draudžiama tikrinti, ar laikomasi Sąjungos teisės reikalavimų, susijusių su pagal įstatymą įsteigtu nepriklausomu ir nešališku teismu,
– nuostatų, kuriomis nustatoma Išimtinės kontrolės kolegijos išimtinė jurisdikcija nagrinėti skundus dėl teisėjo ar teismo nepriklausomumo stokos, taikymą.

[11] Šiame sprendime *Trybunał Konstytucyjny* (Konstitucinis Teismas), be kita ko, konstatavo, kad ESS 4 straipsnio 3 dalies antra pastraipa, siejama su SESV 279 straipsniu, yra nesuderinama su Lenkijos Respublikos Konstitucijos 2 ir 7 straipsniais, 8 straipsnio 1 dalimi ir 90 straipsnio 1 dalimi, siejamomis su jos 4 straipsnio 1 dalimi. *Trybunał Konstytucyjny* (Konstitucinis Teismas) nusprendė, kad Teisingumo Teismas viršijo savo kompetencijos ribas, taigi priėmė sprendimą *ultra vires*, kai nustatė Lenkijos Respublikai laikinąsias apsaugos priemones, susijusias su Lenkijos teismų santvarka ir jurisdikcija, taip pat su procedūra, kurios turi būti laikomasi šiuose teismuose. 2021 m. spalio 6 d. Nutartis *Lenkija / Komisija* (C-204/21 R-RAP, EU:C:2021:834, 10 ir 11 punktai).

[12] *Lenkija / Komisija* (C-204/21 R-RAP, EU:C:2021:834).

nacionalinis Konstitucinis Teismas tokias laikinąsias apsaugos priemones pripažįsta prieštaraujančiomis atitinkamos valstybės narės konstitucinei santvarkai. Pagal Sąjungos teisės viršenybės principą valstybė narė negali remtis nacionalinės (net ir konstitucinės) teisės normomis, kad pažeistų Sąjungos teisės vienovę ir veiksmingumą [13].

41. O 2021 m. rugsėjo 7 d. Komisija teigė, kad iš informacijos, kurią Lenkijos Respublika pateikė 2021 m. rugpjūčio 16 d. rašte, nematyti, kad ji ėmėsi visų priemonių, būtinų 2021 m. liepos 14 d. nutartyje nurodytoms laikinosioms apsaugos priemonėms įgyvendinti. Komisija nurodė, kad, siekiant užtikrinti visišką 2021 m. liepos 14 d. nutarties veiksmingumą, veiksmingą Sąjungos teisės taikymą ir teisinės valstybės principų laikymąsi bei Sąjungos teisės sistemos vientisumą, Teisingumo Teismui būtina nurodyti Lenkijos Respublikai sumokėti tokio dydžio periodinę baudą už kiekvieną dieną, kuri galėtų paskatinti šią valstybę narę kuo greičiau užtikrinti minėtų laikinųjų priemonių veiksmingumą. Lenkijos Respublika tvirtino, kad ėmėsi visų priemonių, būtinų 2021 m. liepos 14 d. nutarčiai įvykdyti.

42. 2021 m. spalio 27 d. nutartimi [14] Teisingumo Teismo pirmininko pavaduotoja nurodė Lenkijos Respublikai mokėti Komisijai 1 000 000 EUR baudą už kiekvieną dieną nuo pranešimo apie šią nutartį dienos iki tol, kol ši valstybė narė įvykdys 2021 m. liepos 14 d. nutartimi nustatytus įpareigojimus arba, jeigu jų neįvykdys, iki teismo sprendimo, kuriuo užbaigiama ši byla, paskelbimo dienos, ir atidėjo bylinėjimosi išlaidų klausimo nagrinėjimą.

43. 2021 m. rugsėjo 30 d. sprendimu Teisingumo Teismo pirmininkas leido Belgijos Karalystei, Danijos Karalystei, Nyderlandų Karalystei, Suomijos Respublikai ir Švedijos Karalystei įstoti į šią bylą Komisijos reikalavimams palaikyti. Šios valstybės narės pateikė Teisingumo Teismui rašytines pastabas.

44. 2021 m. spalio 7 d. Sprendimu Teisingumo Teismo pirmininkas, remdamasis Procedūros reglamento 53 straipsnio 3 dalimi, šiai bylai suteikė pirmenybę.

45. 2022 m. birželio 28 d. įvyko teismo posėdis, per kurį Belgijos Karalystė, Danijos Karalystė, Nyderlandų Karalystė, Lenkijos Respublika, Suomijos Respublika, Švedijos Karalystė ir Komisija pateikė žodines pastabas ir atsakymus į Teisingumo Teismo pateiktus klausimus.

V. Teisinis pagrindas

46. Siekiant Teisingumo Teisme išspręsti šiame ieškinyje dėl pažeidimo iškeltus klausimus, reikėtų nurodyti toliau išdėstytas nusistovėjusias teisės nuostatas.

47. Europos Sąjunga grindžiama valstybėms narėms bendromis vertybėmis visuomenėje, kurioje vyrauja teisingumas [15]. Valstybių narių ir ypač jų teismų tarpusavio pasitikėjimas grindžiamas prielaida, kad yra bendros vertybės. Darytina išvada, kad tai, jog valstybė narė laikosi ESS 2 straipsnyje įtvirtintų vertybių, yra naudojimosi visomis iš Sutarčių taikymo šiai valstybei narei kylančiomis teisėmis sąlyga [16].

13 2021 m. spalio 6 d. Nutartis *Lenkija / Komisija* (C-204/21 R-RAP, EU:C:2021:834, 18–24 punktai).

14 *Komisija / Lenkija* (C-204/21 R, nepaskelbta Rink., EU:C:2021:878).

15 ESS 2 straipsnis.

16 ESS 49 straipsnyje numatyta, kad kiekviena Europos valstybė, gerbianti 2 straipsnyje nurodytas vertybes ir įsipareigojusi jas remti, gali pareikšti norą tapti Europos Sąjungos nare. 2021 m. balandžio 20 d. Sprendimas *Repubblika* (C-896/19, EU:C:2021:311, 61–63 punktai).

48. Pagarba teisinei valstybei yra viena iš šių bendrųjų vertybių, kurios konkreti išraiška yra ESS 19 straipsnio 1 dalis. Jos antroje pastraipoje reikalaujama, kad valstybės narės numatytų teisių gynimo priemones, pakankamas užtikrinti veiksmingą teisminę gynybą Sąjungos teisės reglamentuojamose srityse. Chartijos 47 straipsnio antros pastraipos pirmame sakinyje, kuriame atspindėtas bendrasis veiksmingos teisminės gynybos principas, taip pat numatyta, kad kiekvienas asmuo turi teisę, kad jo bylą per kuo trumpesnį laiką viešai ir teisingai išnagrinėtų pagal įstatymą įsteigtas nepriklausomas ir nešališkas teismas [17]. Be to, ESS 19 straipsnio 1 dalies antra pastraipa ir Chartijos 47 straipsnis veikia tiesiogiai ir šiomis nuostatomis asmenims suteikiamos teisės, kuriomis jie gali remtis nacionaliniuose teismuose [18].

49. Būtent valstybės narės [19] turi nustatyti teisių gynimo priemonių ir procedūrų sistemą, kad užtikrintų veiksmingą teisinę apsaugą [20] Sąjungos reglamentuojamose srityse, kai šiai sistemai priklausantys teismai, kurie gali priimti sprendimus dėl Sąjungos teisės aiškinimo ar taikymo, atitinka veiksmingos teisminės gynybos reikalavimus [21]. Valstybės narės turi nustatyti teismus ir (arba) institucijas, turinčius jurisdikciją tikrinti nacionalinės teisės nuostatos galiojimą, ir numatyti teisinės gynybos priemones ir procedūras, leidžiančias ginčyti šį galiojimą, o jeigu skundas pagrįstas, – panaikinti tą nuostatą ir prireikus nustatyti tokio panaikinimo padarinius [22]. Išskyrus tuos atvejus, kai Sąjungos teisėje numatyta kitaip, pagal ją valstybės narės neverčiamos įtvirtinti konkretaus konstitucinio modelio [23] ir jos neįpareigojamos nustatyti kokios nors konkrečios teisių gynimo priemonių sistemos, jeigu taikomos teisių gynimo priemonės atitinka

17 2021 m. spalio 6 d. Sprendimas *W. Ż. (Aukščiausiojo Teismo išimtinės kontrolės ir viešųjų reikalų kolegija – Skyrimas)* (C-487/19, EU:C:2021:798, 122 punktas). Nors Chartijos 47 straipsniu prisidedama prie kiekvieno asmens, kuris tam tikru atveju remiasi iš Sąjungos teisės kylančia teise, teisės į veiksmingą teisminę gynybą užtikrinimo, ESS 19 straipsnio 1 dalies antra pastraipa siekiama užtikrinti, kad kiekvienos valstybės narės teisių gynimo priemonių sistema užtikrintų veiksmingą teisminę gynybą ES teisei priklausančiose srityse, neatsižvelgiant į tai, ar valstybė narė įgyvendina ES teisę, kaip tai suprantama pagal Chartijos 51 straipsnio 1 dalį: 2021 m. balandžio 20 d. Sprendimas *Repubblika* (C-896/19, EU:C:2021:311, 36, 45 ir 52 punktai).

18 2021 m. kovo 2 d. Sprendimas *A.B. ir kt. (Aukščiausiojo Teismo teisėjų skyrimas – skundas)* (C-824/18, EU:C:2021:153, 145 ir 146 punktai).

19 Triplike Lenkijos Respublika teigia, kad pagal *Trybunał Konstytucyjny* (Konstitucinis Teismas) sprendimą byloje P 7/20 Teisingumo Teismas, 2021 m. liepos 14 d. Nutartimi *Komisija / Lenkija* (C-204/21 R, EU:C:2021:593) nustatydamas laikinąsias apsaugos priemones, viršijo savo įgaliojimus, nes teisingumo organizavimas valstybėse narėse priklauso jų išimtinei kompetencijai. Lenkijos Respublika mano, kad, atsižvelgiant į suformuotą *Trybunał Konstytucyjny* (Konstitucinis Teismas) ir *Verfassungsgerichtshof* (Konstitucinis Teismas, Belgija), *Ústavní soud* (Konstitucinis Teismas, Čekijos Respublika), *Højesteret* (Aukščiausiasis Teismas, Danija), *Bundesverfassungsgericht* (Federalinis Konstitucinis Teismas, Vokietija), *Tribunal Constitucional* (Konstitucinis Teismas, Ispanija), *Conseil d'État* (Valstybės Taryba, Prancūzija), *Corte costituzionale* (Konstitucinis Teismas, Italija) ir *Curtea Constituțională* (Konstitucinis Teismas, Rumunija) jurisprudenciją, remdamiesi konstitucinio savitumo principu, valstybių narių Konstituciniai Teismai „taria galutinį žodį“ dėl Sutartimis perduotų įgaliojimų. Europos Sąjungos įgaliojimai ribojami pagal įgaliojimų suteikimo principą, kuris yra Sąjungos teisės principas, apimantis ir valstybių narių konstitucinius principus, ir Europos Sąjungos įsipareigojimą gerbti jų nacionalinį savitumą.

20 Veiksminga teisminė asmenų teisių gynyba pagal Sąjungos teisę, nurodyta ESS 19 straipsnio 1 dalies antroje pastraipoje, yra bendrasis Sąjungos teisės principas, kylantis iš valstybėms narėms bendrų konstitucinių tradicijų, kuris įtvirtintas EŽTK 6 ir 13 straipsniuose ir patvirtintas Chartijos 47 straipsnyje. Todėl aiškinant ESS 19 straipsnio 1 dalies antrą pastraipą reikia atsižvelgti į pastarąją nuostatą. 2021 m. spalio 6 d. Sprendimas *W. Ż. (Aukščiausiojo Teismo išimtinės kontrolės ir viešųjų reikalų kolegija – Skyrimas)* (C-487/19, EU:C:2021:798, 102 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).

21 Šioje byloje neginčijama, kad Lenkijos Aukščiausiasis Teismas, bendrosios kompetencijos teismai ir administraciniai teismai gali būti įpareigoti spręsti klausimus, susijusius su Sąjungos teisės taikymu ir aiškinimu jų nagrinėjamose bylose, taigi, ir bylose, patenkančiose į Sąjungos teisės sritis pagal ESS 19 straipsnio 1 dalies antrą pastraipą. 2021 m. kovo 2 d. Sprendimas *A.B. ir kt. (Teisėjų skyrimas į Aukščiausiąjį Teismą – skundas)* (C-824/18, EU:C:2021:153, 111–114 punktai).

22 Šiuo klausimu žr. 2018 m. gruodžio 4 d. Sprendimą *Minister for Justice and Equality ir Commissioner of An Garda Síochána* (C-378/17, EU:C:2018:979, 34 punktas).

23 Pagal analogiją žr. Sprendimą *A. K.* (130 punktas).

lygiavertiškumo ir veiksmingumo principus[24]. Vis dėlto naudodamosi šia kompetencija valstybės narės turi laikytis Sąjungos teisės[25]. Šis požiūris atspindi ESS 5 straipsnyje įtvirtintus subsidiarumo ir proporcingumo principus ir valstybių narių procesinę autonomiją[26].

50. Pagal ESS 19 straipsnio 1 dalies antrą pastraipą draudžiamos nacionalinės teisės nuostatos dėl teisingumo organizavimo, kuriomis sumažinama teisinės valstybės vertybių, ypač teismų nepriklausomumo garantijų, apsauga. Be to, Teisingumo Teismas yra nusprendęs, kad valstybė narė negali pakeisti savo teisės aktų taip, kad sumažintų teisinės valstybės apsaugą. Taigi valstybės narės turi susilaikyti nuo taisyklių, kuriomis pažeidžiamas teismų nepriklausomumas, priėmimo[27].

51. Teismų nepriklausomumo reikalavimas, kuris neatsiejamas nuo teismo paskirties, yra sudedamoji teisės į veiksmingą teisminę gynybą dalis, o ši teisė savo ruožtu yra Chartijos 47 straipsnyje numatytos pagrindinės teisės į teisingą bylos nagrinėjimą dalis. Šiomis aplinkybėmis valstybių narių teisėjų nepriklausomumas yra ypač svarbus Sąjungos teisinei sistemai[28].

52. Reikalavimas, kad teismai būtų nepriklausomi, apima du aspektus. Pagal pirmąjį, išorinį, aspektą reikalaujama, kad teismas savo funkcijas vykdytų savarankiškai, jo nesaistytų jokie hierarchijos ar pavaldumo ryšiai, jis negautų jokių nurodymų ar įpareigojimų, taigi būtų apsaugotas nuo išorinio poveikio ar spaudimo, kurie gali kelti grėsmę jo narių nepriklausomam sprendimų priėmimui ir turėti įtakos jų sprendimams. Antrasis, vidinis, aspektas susijęs su nešališkumu. Pagal jį reikalaujama, kad teismai vienodai atsiribotų nuo bylos šalių ir jų atitinkamų interesų, susijusių su nagrinėjamos bylos dalyku. Šis nepriklausomumo aspektas reikalauja teismų objektyvumo ir jokio suinteresuotumo bylos baigtimi nebuvimo, išskyrus siekį, kad ginčas būtų išspręstas griežtai laikantis teisės normų[29].

[24] Taigi valstybės narės yra atsakingos už tai, kad pagal Chartijos 47 straipsnį būtų užtikrinta veiksminga iš Sąjungos teisės kylančių asmenų teisių teisminė gynyba: Sprendimas *A. K.* (115 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija). Taip pat žr. 1998 m. spalio 22 d. Sprendimą *IN. CO. GE.'90 ir kt.* (C-10/97–C-22/97, EU:C:1998:498, 14 punktas). Veiksmingumo principas ir teisė į veiksmingą teisinę gynybą pagal 47 straipsnį iš dalies sutampa. Šiuo klausimu žr. generalinio advokato M. Bobek išvadą byloje *An tAire Talmhaíochta Bia agus Mara, Éire agus an tArd-Aighne* (C-64/20, EU:C:2021:14, 42 punktas). Taip pat pagal analogiją žr. 2008 m. balandžio 15 d. Sprendimą *Impact* (C-268/06, EU:C:2008:223, 46–48 punktai).

[25] Šiuo klausimu žrSprendimą *A. K.* (115 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija). 2021 m. lapkričio 16 d. Sprendime *Prokuratura Rejonowa w Mińsku Mazowieckim ir kt.* (C-748/19–C-754/19, EU:C:2021:931, 36 punktas) nurodyta, kad tai pasakytina apie nacionalinės teisės nuostatas, susijusias su sprendimų dėl teisėjų skyrimo priėmimu, ir nuostatas, susijusias su teismine kontrole, taikytina vykdant tokias skyrimo procedūras. Taip pat žr. 2021 m. balandžio 20 d. Sprendimą *Repubblika* (C-896/19, EU:C:2021:311, 48 punktas).

[26] 2021 m. kovo 2 d. Sprendimas *Prokuratuur (Prieigos prie duomenų, susijusių su elektroniniais ryšiais, sąlygos)* (C-746/18, EU:C:2021:152, 42 punktas).

[27] 2021 m. balandžio 20 d. Sprendimas *Repubblika* (C-896/19, EU:C:2021:311, 63–65 punktai). Taip pat žr. 2014 m. gruodžio 18 d. Nuomonę 2/13 *(Europos Sąjungos prisijungimas prie EŽTK)* (EU:C:2014:2454, 168 punktas).

[28] Tai yra labai svarbu kaip garantija, kad bus apsaugotos visos iš Sąjungos teisės kylančios asmenų teisės ir užtikrintos ESS 2 straipsnyje įtvirtintos valstybėms narėms bendros vertybės, visų pirma teisinės valstybės vertybė. 2021 m. balandžio 20 d. Sprendimas *Repubblika* (C-896/19, EU:C:2021:311, 48–51 punktai ir juose nurodyta jurisprudencija).

[29] Sprendimas *A. K.* (120–122 punktai).

53. Nešališkumo reikalavimas taip pat turi du aspektus. Pirma, patys teismo nariai turi būti subjektyviai nešališki, t. y. nė vienas iš jų negali rodyti šališkumo ar asmeninio išankstinio nusistatymo. Nesant priešingų įrodymų, taikoma asmeninio nešališkumo prezumpcija. Antra, teismas turi būti objektyviai nešališkas, t. y. jis turi suteikti pakankamas garantijas, pašalinančias bet kokią pagrįstą abejonę šiuo klausimu [30].

54. Galiausiai Chartijos 47 straipsniu, pagal kurį reikalaujama, kad teismas būtų „įsteigtas pagal įstatymą“, siekiama užtikrinti, kad teismų sistemos organizavimas būtų reglamentuojamas teisėkūros valdžios įstatymo, priimto laikantis jos kompetencijos įgyvendinimo taisyklių, ir siekiant išvengti, kad šis organizavimas būtų paliktas vykdomosios valdžios diskrecijai. Šis reikalavimas taikomas paties teismo steigimo teisiniam pagrindui ir visoms kitoms vidaus teisės nuostatoms, kurių nesilaikant vieno ar kelių teisėjų dalyvavimas nagrinėjant atitinkamą bylą tampa neteisėtas, pavyzdžiui, nuostatoms dėl bylą nagrinėjančios teismo kolegijos sudėties [31].

55. Reikalavimas, kad teismas būtų įsteigtas pagal įstatymą, pažeidžiamas, kai skiriant teisėjus padarytas pažeidimas [32] yra tokio pobūdžio ir sunkumo, kad kyla reali grėsmė, jog kitos valstybės valdžios šakos, visų pirma vykdomoji valdžia, galėtų daryti neteisėtą įtaką, siekdamos pakenkti skyrimo proceso vientisumui. Taip yra tuo atveju, kai reikia taikyti pagrindines taisykles, kurios yra neatskiriama šios teismų sistemos sukūrimo ir veikimo dalis [33]. Dėl tokio pažeidimo asmenims gali kilti pagrįstų abejonių dėl šitaip paskirtų teisėjų nepriklausomumo [34] ir nešališkumo.

56. Nepriklausomumo, nešališkumo ir išankstinio įsteigimo pagal įstatymą reikalavimai yra neatsiejamai susiję ir sutampa. Pažeidus vieną iš jų, gali būti pažeistas kitas arba net visi reikalavimai [35].

30 2022 m. kovo 24 d. Sprendimas *Wagenknecht* / *Komisija* (C-130/21 P, EU:C:2022:226). Teisingumo Teismas yra nurodęs, kad, remiantis [EŽTT] jurisprudencija, pagal subjektyvųjį nešališkumo kriterijų reikia atsižvelgti į konkretaus teisėjo asmeninius įsitikinimus ir elgesį, t. y. išnagrinėti, ar konkrečioje byloje jis parodė asmeninį išankstinį nusistatymą arba šališkumą. Pagal objektyvų nešališkumo kriterijų reikia patikrinti, ar pats teismas ir, be kitų aspektų, jo sudėtis suteikė pakankamai garantijų, kad būtų pašalintos bet kokios pagrįstos abejonės dėl jo nešališkumo. Todėl reikia nustatyti, ar, visiškai neatsižvelgiant į teisėjo elgesį, yra nustatomų faktų, kurie gali kelti abejonių dėl jo nešališkumo. Šiuo klausimu pažymėtina, kad net atrodymas gali turėti tam tikros reikšmės. Sprendimas *A. K.* (128 punktas ir jame nurodyta EŽTT jurisprudencija).

31 2021 m. gruodžio 21 d. Sprendimas eur*o Box Promotion ir kt.* (C-357/19, C-379/19, C-547/19, C-811/19 ir C-840/19, EU:C:2021:1034, 205 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija). Šios nepriklausomumo ir nešališkumo garantijos susijusios su reikalavimu, kad būtų taisyklės, be kita ko, dėl teismo sudėties formavimo, jo narių skyrimo, įgaliojimų trukmės ir nusišalinimo, nušalinimo ir atšaukimo atvejų, kad teisės subjektams nekiltų jokių pagrįstų abejonių dėl to, ar teismui nedaro įtakos išorės veiksniai, ir dėl jo neutralumo, kai susikerta interesai. 2021 m. kovo 2 d. Sprendimas *A.B. ir kt. (Aukščiausiojo Teismo teisėjų skyrimas – skundas)* (C-824/18, EU:C:2021:153, 117 punktas).

32 EŽTT 2020 m. gruodžio 1 d. Sprendime *Guðmundur Andri Ástráðsson prieš Islandiją* (CE:ECHR:2020:1201JUD002637418, 227 ir 232 punktai) nurodė, kad teisėjų skyrimo procesas neišvengiamai yra neatsiejamas sąvokos „pagal įstatymą įsteigtas teismas“ elementas EŽTK 6 straipsnio 1 dalies tikslais. Teismo nepriklausomumas, kaip jis suprantamas pagal šią nuostatą, gali būti vertinamas, be kita ko, pagal jo narių skyrimo būdą. Taip pat žr. 2022 m. vasario 22 d. Sprendimą *Openbaar Ministerie (Išduodančioje valstybėje narėje pagal įstatymą įsteigtas teismas)* (C-562/21 PPU ir C-563/21 PPU, EU:C:2022:100, 57 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).

33 Žr. Sprendimą *Simpson* (75 punktas) ir 2021 m. spalio 6 d. Sprendimą *W. Ż. (Aukščiausiojo Teismo išimtinės kontrolės ir viešųjų reikalų kolegija – Skyrimas)* (C-487/19, EU:C:2021:798, 130 punktas). Pagal analogiją žr. 2021 m. lapkričio 16 d. Sprendimą *Prokuratura Rejonowa w Mińsku Mazowieckim ir kt.* (C-748/19–C-754/19, EU:C:2021:931, 71–73 punktai) dėl teisėjų delegavimo. Ne kiekviena klaida, susijusi su teisėjo paskyrimu, kelia abejonių dėl jo nepriklausomumo ir nešališkumo ir atitinkamai dėl to, ar teisėjų kolegija, į kurią įeina šis teisėjas, gali būti laikoma „pagal įstatymą įsteigtu nepriklausomu ir nešališku teismu“, kaip tai suprantama pagal Sąjungos teisę: 2022 m. kovo 29 d. Sprendimas *Getin Noble Bank* (C-132/20, EU:C:2022:235, 123 punktas). Taip pat žr. 2022 m. vasario 22 d. Sprendimą *Openbaar Ministerie (Išduodančioje valstybėje narėje pagal įstatymą įsteigtas teismas)* (C-562/21 PPU ir C-563/21 PPU, EU:C:2022:100, 71–74 punktai).

34 Frazė „pagal įstatymą įsteigtas“ visų pirma atspindi teisinės valstybės principą. Ji apima ne tik teismo įsteigimo teisinį pagrindą, bet ir kiekvieną bylą nagrinėjančio teismo sudėtį ir bet kurią kitą vidaus teisės nuostatą, kurios nesilaikant vieno ar kelių teisėjų dalyvavimas nagrinėjant bylą būtų neteisėtas, visų pirma įskaitant nuostatas, susijusias su atitinkamo teismo narių nepriklausomumu ir nešališkumu. 2022 m. kovo 29 d. Sprendimas *Getin Noble Bank* (C-132/20, EU:C:2022:235, 118, 119, 121 punktai ir juose nurodyta jurisprudencija).

35 Žr., pavyzdžiui, 2022 m. kovo 29 d. Sprendimą *Getin Noble Bank* (C-132/20, EU:C:2022:235, 117–122 punktai ir juose nurodyta jurisprudencija).

57. Valstybės narės, visų pirma jų teisminės institucijos, turi saugoti pagal ESS 19 straipsnio 1 dalies antrą pastraipą ir Chartijos 47 straipsnį asmenims suteiktas teises dviem būdais.

58. Pirma, teisė į pagal įstatymą įsteigtą nepriklausomą ir nešališką teismą reiškia, kad kiekvienas asmuo turi galimybę remtis šia teise [36]. Be to, kai dėl nepriklausomo ir nešališko teismo kyla ginčas, kuris iš pirmo žvilgsnio neatrodo akivaizdžiai nereikšmingas [37], kiekvienas teismas [38] privalo patikrinti, ar jo sudėtis atitinka tokio teismo sąvokos apibrėžtį. Tokį patikrinimą būtina atlikti, kad teisės subjektai demokratinėje visuomenėje pasitikėtų teismais. Taigi tokia kontrolė yra esminis procedūrinis reikalavimas, kurio laikymasis priskirtinas viešosios tvarkos sričiai ir turi būti tikrinamas, kai to prašo šalys, arba teismo iniciatyva [39]. Išimtiniais atvejais vienos valstybės narės teismai gali būti prašomi įvertinti, ar kitoje valstybėje narėje buvo pažeista asmens pagrindinė teisė į pagal įstatymą įsteigtą nepriklausomą ir nešališką teismą, ar ne [40].

59. Antra, teismai turi laikytis Sąjungos teisės viršenybės principo [41]. Vykdydami jiems suteiktą jurisdikciją teismai, turintys taikyti Sąjungos teisę, privalo imtis visų būtinų priemonių, kad užtikrintų visišką Sąjungos teisės veiksmingumą, prireikus netaikydami Sąjungos teisei prieštaraujančių nacionalinių nuostatų ar nacionalinės teismų praktikos [42]. Kad galėtų netaikyti nacionalinės teisės nuostatos, teismas, kuriam pagal nacionalinę teisę pavesta taikyti Sąjungos teisę, turi turėti galimybę įvertinti ir nustatyti, ar nacionalinės teisės nuostata prieštarauja Sąjungos teisei. Pagal Sąjungos teisės viršenybės principą [43] daromas aiškus skirtumas tarp teisės konkrečiu atveju netaikyti nacionalinės teisės nuostatos, kuri laikoma prieštaraujančia Sąjungos teisei, ir teisės panaikinti tokią nuostatą, taip, kad ji daugiau visiškai nebegaliotų [44].

36 Sprendimas *Simpson* (55 punktas).

37 2008 m. liepos 1 d. Sprendimas *Chronopost* / *UFEX ir kt.* (C-341/06 P ir C-342/06 P, EU:C:2008:375, 46 punktas).

38 Įskaitant Teisingumo Teismą, Bendrąjį Teismą ir valstybių narių teismus. Žr. Sprendimą *Simpson* (57 punktas) ir 2022 m. kovo 24 d. Sprendimą *Wagenknecht* / *Komisija* (C-130/21 P, EU:C:2022:226, 15 punktas) dėl Teisingumo Teismo ir Bendrojo Teismo. Žr. 2021 m. spalio 6 d. Sprendimą *W. Ż. (Aukščiausiojo Teismo išimtinės kontrolės ir viešųjų reikalų kolegija – Skyrimas)* (C-487/19, EU:C:2021:798, 126–131 punktai ir juose nurodyta jurisprudencija).

39 Žr. Sprendimą *Simpson* (55 ir 57 punktai) ir 2008 m. liepos 1 d. Sprendimą *Chronopost* / *UFEX ir kt.* (C-341/06 P ir C-342/06 P, EU:C:2008:375, 46 punktas).

40 Pagal analogiją žr. 2018 m. liepos 25 d. Sprendimą *Minister for Justice and Equality (Teismų sistemos trūkumai)* (C-216/18 PPU, EU:C:2018:586, 73 punktas). Taip pat žr. 2022 m. vasario 22 d. Sprendimą *Openbaar Ministerie (Išduodančioje valstybėje narėje pagal įstatymą įsteigtas teismas)* (C-562/21 PPU ir C-563/21 PPU, EU:C:2022:100).

41 Sprendimas *A. K.* (157 punktas).

42 1978 m. kovo 9 d. Sprendimas *Simmenthal* (106/77, EU:C:1978:49, 22 punktas); 2021 m. gruodžio 21 d. Sprendimas euro *Box Promotion ir kt.* (C-357/19, C-379/19, C-547/19, C-811/19 ir C-840/19, EU:C:2021:1034, 252 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).

43 Dėl šio klausimo žr. 2021 m. kovo 2 d. Sprendimą *A. B. ir kt. (Aukščiausiojo Teismo teisėjų skyrimas – skundas)* (C-824/18, EU:C:2021:153, 166 punktas). 2019 m. birželio 24 d. Sprendime *Popławski* (C-573/17, EU:C:2019:530, 61 punktas) nurodyta, kad nacionalinis teismas, nagrinėdamas jo jurisdikcijai priklausančią bylą, kaip valstybės narės institucija privalo jo nagrinėjamoje byloje netaikyti jokios nacionalinės teisės nuostatos, prieštaraujančios Sąjungos teisės normai, kuri veikia tiesiogiai.

44 2018 m. gruodžio 4 d. Sprendimas *Minister for Justice and Equality ir Commissioner of An Garda Síochána* (C-378/17, EU:C:2018:979, 33 punktas). Taip pat pagal analogiją žr. 2022 m. kovo 22 d. Sprendimą *Prokurator Generalny ir kt. (Aukščiausiojo Teismo drausmės bylų kolegija – Skyrimas)* (C-508/19, EU:C:2022:201, 81 punktas); jame konstatuota, kad prašymas priimti prejudicinį sprendimą byloje, kurioje prašoma pripažinti, kad asmuo nėra saistomas tarnybos santykių su teismu, todėl negalėjo teisėtai paskirti drausmės bylų teismo, turinčio jurisdikciją nagrinėti kitam teisėjui iškeltas drausmės bylas, buvo nepriimtinas, nes tokiu ieškiniu iš esmės prašoma pripažinti atitinkamo teisėjo paskyrimą negaliojančiu *erga omnes*, nors pagal Lenkijos teisę neleidžiama ir niekada nebuvo leidžiama ginčyti teisėjo paskyrimo pareiškiant ieškinį dėl teisėjo paskyrimo panaikinimo ar pripažinimo negaliojančiu.

60. Dėl triplike nurodyto nacionalinių konstitucijų ir nacionalinių Konstitucinių Teismų vaidmens [45] Teisingumo Teismas yra nusprendęs, kad pagal ESS 4 straipsnio 2 dalį Sąjunga privalo gerbti valstybių narių nacionalinį savitumą. Pagal Sąjungos teisę nereikalaujama, kad valstybės narės pasirinktų konkretų konstitucinį modelį. Vis dėlto atitinkama valstybių narių konstitucinė tvarka turi užtikrinti jų teismų nepriklausomumą. Jeigu Konstitucinis Teismas gali užtikrinti veiksmingą teisminę gynybą, pagal ESS 19 straipsnio 1 dalies antrą pastraipą nedraudžiamos nacionalinės taisyklės, pagal kurias valstybės narės bendrosios kompetencijos teismai yra saistomi Konstitucinio Teismo sprendimo, kad nacionalinės teisės aktai atitinka tos valstybės narės konstituciją. To paties negalima pasakyti, kai šių nacionalinių taisyklių taikymas neleidžia tokiems bendrosios kompetencijos teismams vertinti, ar nacionalinės teisės aktai, kuriuos tos valstybės narės Konstitucinis Teismas pripažino atitinkančiais nacionalinę konstitucinę nuostatą, kurioje numatyta Sąjungos teisės viršenybė, neprieštarauja Sąjungos teisei. Pagal pastarąjį principą valstybė narė negali remtis nacionalinės teisės normomis, net ir konstitucinės teisės normomis, siekdama pakenkti Sąjungos teisės vienovei ir veiksmingumui. Sąjungos teisės viršenybės principas yra privalomas visoms valstybių narių institucijoms ir vidaus teisė, įskaitant jos konstitucines nuostatas, negali tam kliudyti. Būtent Teisingumo Teismas, įgyvendindamas savo išimtinę jurisdikciją pateikti galutinį Sąjungos teisės išaiškinimą, turi paaiškinti Sąjungos teisės viršenybės principo taikymo sritį [46].

61. Šioje išvadoje pirmiausia nagrinėsiu Komisijos antrąjį pagrindą, susijusį su tariama jurisdikcijos monopolija spręsti dėl kaltinimų, kad teismas nėra nepriklausomas, taigi, ir nustatyti teisę kreiptis į nepriklausomą teismą. Šis pagrindas yra siauresnės apimties nei pirmasis, kuris susijęs su teise į pagal įstatymą įsteigtą nepriklausomą ir nešališką teismą, kaip numatyta ESS 19 straipsnio 1 dalies antroje pastraipoje ir Chartijos 47 straipsnyje. Be to, siūlomas sprendimas dėl antrojo pagrindo gali turėti pasekmių sprendimui dėl pirmojo.

[45] Atsakydama į Teisingumo Teismo per teismo posėdį užduotą klausimą Komisija teigia, kad triplike pateiktus argumentus visiškai paneigia 2022 m. vasario 22 d. Sprendimas *RS (Konstitucinio Teismo sprendimų padariniai)* (C-430/21, EU:C:2022:99, visų pirma 19, 39, 40, 53 ir 58 punktai). Taigi Lenkijos teismai turi netaikyti *Trybunał Konstytucyjny* (Konstitucinis Teismas) praktikos, kuria paneigiama Sąjungos teisės viršenybė. Belgijos Karalystė mano, kad *Trybunał Konstytucyjny* (Konstitucinis Teismas) sprendimas byloje P 7/20 grindžiamas klaidinga prielaida. Valstybės narės, įgyvendindamos savo kompetenciją, susijusią su teisingumo organizavimu, privalo laikytis Sąjungos teisės, visų pirma ESS 19 straipsnio 1 dalies antros pastraipos. Teisingumo Teismas, o ne nacionaliniai Konstituciniai Teismai turi išimtinę jurisdikciją aiškinti Sąjungos teisę, įskaitant viršenybės principą. Pagal ESS 4 straipsnio 2 dalį nacionaliniams Konstituciniams Teismams neleidžiama tikrinti, ar Sąjungos teisė nepažeidžia nacionalinio savitumo. Be to, nacionalinis Konstitucinis Teismas negali nuspręsti, kad Teisingumo Teismas veikė *ultra vires*, ir atsisakyti vykdyti jo sprendimus. Visų nacionalinių konstitucinių normų laikymasis pažeistų Sąjungos įsipareigojimą gerbti valstybių narių lygybę ir vienodą bei veiksmingą Sąjungos teisės taikymą. Danijos Karalystė atmeta bet kokią Lenkijos Respublikos pateikiamą analogiją tarp *Trybunał Konstytucyjny* (Konstitucinis Teismas) ir *Højesteret* (Aukščiausiasis Teismas) ar kitų valstybių narių Konstitucinių Teismų praktikos, nes Lenkijos Respublika vienintelė kvestionuoja patį teisinės valstybės principą. Nyderlandų Karalystė pažymi, kad 2021 m. gegužės 7 d. Sprendime *Xero Flor w Polsce sp. z o.o. prieš Lenkiją* (CE:ECHR:2021:0507JUD000490718) EŽTT konstatavo, kad *Trybunał Konstytucyjny* (Konstitucinis Teismas) nėra pagal įstatymą įsteigtas teismas, tai veikiau politinė institucija, kurios sprendimai nėra privalomi. Taip pat žr. 2022 m. vasario 22 d. Sprendimą *RS (Konstitucinio teismo sprendimų padariniai)* (C-430/21, EU:C:2022:99, 44 punktas). Pagal viršenybės principą *Trybunał Konstytucyjny* (Konstitucinis Teismas) negali netaikyti Sąjungos teisės ar Teisingumo Teismo sprendimų. Be to, valstybė narė negali remtis savo konstituciniu savitumu, jeigu jis prieštarauja pagrindinėms Sąjungos vertybėms, įtvirtintoms ESS 2 straipsnyje: 2022 m. vasario 16 d. Sprendimas *Lenkija / Parlamentas ir Taryba* (C-157/21, EU:C:2022:98, 264–266 punktai). Galiausiai valstybės narės negebėjimas gerbti teismų nepriklausomumą daro poveikį Sąjungos bendradarbiavimui plačiu mastu. Švedijos Karalystė mano, kad valstybės narės turi visapusiškai įgyvendinti teismų nepriklausomumo principą pagal ESS 19 straipsnio 1 dalies antrą pastraipą, kuri yra aiški, tiksli ir besąlyginė. Šio principo taikymas nesusijęs su jokiu nacionalinio konstitucinio savitumo klausimu.

[46] 2022 m. vasario 22 d. Sprendimas *RS (Konstitucinio teismo sprendimų padariniai)* (C-430/21, EU:C:2022:99, 43–46, 51 ir 52 punktai). Šio sprendimo 55 punkte pabrėžiama, kad viršenybės principo laikymasis yra būtinas siekiant užtikrinti, kad būtų laikomasi valstybių narių lygybės prieš Sutartis, pagal kurią negalima remtis jokia vienašale priemone prieš Sąjungos teisės sistemą. Be to, taip išreiškiamas ESS 4 straipsnio 3 dalyje įtvirtintas lojalaus bendradarbiavimo principas, pagal kurį reikalaujama netaikyti jokios nacionalinės teisės nuostatos, galinčios prieštarauti Sąjungos teisei, nesvarbu, kada ta nuostata priimta.

VI. Teisinė analizė

A. Antrasis pagrindas – Išimtinės kontrolės kolegijos išimtinė jurisdikcija nagrinėti skundus ir teisės klausimus dėl teismo ar teisėjo nepriklausomumo stokos

1. Šalių argumentai

62. Antrajame pagrinde Komisija teigia, kad pavesdama skundus ir teisės klausimus, susijusius su teismo ar teisėjo nepriklausomumo stoka, nagrinėti Išimtinės kontrolės kolegijai Lenkijos Respublika neįvykdė įsipareigojimų pagal ESS 19 straipsnio 1 dalies antrą pastraipą, siejamą su Chartijos 47 straipsniu, pagal SESV 267 straipsnį ir Sąjungos teisės viršenybės principą. Šis pagrindas grindžiamas Aukščiausiojo Teismo įstatymo (Pakeitimo įstatymu priimta redakcija) 26 straipsnio 2 dalies ir 4–6 dalių bei 82 straipsnio 2–5 dalių, taip pat Pakeitimo įstatymo 10 straipsnio priėmimu ir palikimu galioti.

63. Per teismo posėdį Komisija patvirtino mananti, kad Išimtinės kontrolės kolegija turi išimtinę jurisdikciją peržiūrėti klausimus, susijusius su teismų, teisėjų kolegijų ir teisėjų nepriklausomumu. Ji nurodė, kad tokie klausimai negali būti nagrinėjami apeliacine tvarka kituose teismuose. Komisija taip pat pažymėjo, kad Išimtinės kontrolės kolegijos turimas nepriklausomumo kontrolės monopolis yra labai ribotas, nes iš dalies pakeisto Aukščiausiojo Teismo įstatymo 26 straipsnio 3 dalyje numatyta, kad Išimtinės kontrolės kolegija neturi jurisdikcijos nagrinėti nepriklausomumo klausimų, susijusių su teisėjo paskyrimu ar jo įgaliojimais vykdyti teisėjo funkcijas. Komisija taip pat patvirtino, kad pirmieji trys pagrindai neprieštarauja vienas kitam, kaip teigia Lenkijos Respublika, nes pagal taikytinas Lenkijos teisės nuostatas užtikrinama, kad negalima peržiūrėti teisėjo paskyrimo procedūros.

64. Antrąjį pagrindą sudaro keturios dalys. Pirma, pagal iš dalies pakeisto Aukščiausiojo Teismo įstatymo 26 straipsnio 2 dalį Aukščiausiojo Teismo išimtinės kontrolės kolegijai suteikiama išimtinė jurisdikcija priimti sprendimus dėl prašymų nušalinti teisėją ir dėl teismų, turinčių jurisdikciją nagrinėti bylą, paskyrimo, kai teigiama, kad teismas ar teisėjas nėra nepriklausomi. Teismas, kuriam pateikiamas toks prašymas, privalo nedelsdamas perduoti jį nagrinėti Išimtinės kontrolės kolegijai. Jos sprendimas yra privalomas tam teismui, neatsižvelgiant į tai, ar ši kolegija turi jurisdikciją priimti sprendimą dėl bylos esmės.

65. Sprendimo *A. K.* 166 punkte Teisingumo Teismas konstatavo, kad teismas, nagrinėjantis ginčą, kurį pagal nacionalinę teisę turėtų nagrinėti nepriklausomumo ar nešališkumo reikalavimų neatitinkantis teismas, privalo netaikyti šios nacionalinės nuostatos, kad būtų užtikrinta veiksminga teisminė gynyba, kaip ji suprantama pagal Chartijos 47 straipsnį, ir kad šį ginčą galėtų išspręsti šiuos reikalavimus atitinkantis teismas.

66. Pagal iš dalies pakeisto Aukščiausiojo Teismo įstatymo 26 straipsnio 2 dalį suteikiant Išimtinės kontrolės kolegijai išimtinę jurisdikciją spręsti šiuos klausimus, iš nacionalinių teismų, išskyrus Išimtinės kontrolės kolegiją, atimama teisė pateikti Teisingumo Teismui klausimą pagal SESV 267 straipsnį dėl nepriklausomumo reikalavimo, kaip tai suprantama pagal ESS 19 straipsnio 1 dalies antrą pastraipą ir Chartijos 47 straipsnį. Komisijos nuomone, pagal iš dalies pakeisto Aukščiausiojo Teismo įstatymo 26 straipsnio 2 dalį nacionaliniams teismams

neleidžiama savo iniciatyva [47] arba bylos šalies prašymu [48] tikrinti, ar bylą, kuriai taikoma Sąjungos teisė, nagrinėjantis teisėjas atitinka nepriklausomumo reikalavimą, kaip tai suprantama pagal ESS 19 straipsnio 1 dalies antrą pastraipą ir Chartijos 47 straipsnį. Teismo ar teisėjo nepriklausomumas yra horizontalus klausimas, kuris gali kilti bet kurioje byloje, ir bet kuris teismas, nagrinėjantis bylą, susijusią su Sąjungos teise, turėtų turėti galimybę jį išnagrinėti. Išimtinės jurisdikcijos suteikimo spręsti tokius klausimus taip pat negalima pateisinti poreikiu šiuo tikslu steigti specializuotus teismus.

67. Antra, Komisija teigia, kad pagal iš dalies pakeisto Aukščiausiojo Teismo įstatymo 82 straipsnio 2 dalį Išimtinės kontrolės kolegija turi išimtinę jurisdikciją spręsti teisės klausimus Aukščiausiajame Teisme nagrinėjamose bylose, susijusius su teisėjo ar teismo nepriklausomumu. Pagal iš dalies pakeisto Aukščiausiojo Teismo įstatymo 82 straipsnio 3–5 dalis tokiais atvejais plenarinės sudėties Išimtinės kontrolės kolegija priima sprendimą, kuris yra privalomas visoms Aukščiausiojo Teismo kolegijoms ir kurį gali panaikinti tik Aukščiausiojo Teismo plenarinė sesija, sudaryta iš ne mažiau kaip dviejų trečdalių visų kolegijų teisėjų. Priimdama sprendimą, Išimtinės kontrolės kolegija nėra saistoma jokio kito Aukščiausiojo Teismo sprendimo, išskyrus atvejus, kai šis turi „principinio sprendimo“ statusą. Komisija mano, kad dėl minėtų nuostatų kitos Aukščiausiojo Teismo kolegijos negali spręsti tokių klausimų, ir taip pažeidžiama ESS 19 straipsnio 1 dalies antra pastraipa ir Chartijos 47 straipsnis.

68. Trečia, Komisija teigia, kad minėtos Sąjungos teisės nuostatos taip pat pažeidžiamos pagal iš dalies pakeisto Aukščiausiojo Teismo įstatymo 26 straipsnio 4–6 dalis, nes jomis Išimtinės kontrolės kolegijai suteikiama išimtinė jurisdikcija nagrinėti prašymus pripažinti neteisėtais bet kurio Lenkijos teismo, įskaitant kitas Aukščiausiojo Teismo ir Vyriausiojo administracinio teismo kolegijas, galutinius sprendimus ar nutartis, kai tariamas neteisėtumas susijęs su bylą išnagrinėjusio teisėjo statusu. Tokie prašymai gali būti paduodami Išimtinės kontrolės kolegijai, jų neišnagrinėjus teismui, priėmusiam atitinkamą sprendimą, neatsižvelgiant į tai, ar šalis išnaudojo visas kitas jai prieinamas teisių gynimo priemones.

69. Ketvirta, Komisija teigia, kad Pakeitimo įstatymo 10 straipsnio pereinamojo laikotarpio nuostatomis taip pat pažeidžiama Sąjungos teisė. Pagal šias nuostatas Lenkijos teismai iki 2020 m. vasario 21 d. turėjo perduoti Išimtinės kontrolės kolegijai bylas, kurios dar nebuvo baigtos nagrinėti 2020 m. vasario 14 d. ir kurios buvo susijusios su klausimais, priklausančiais Išimtinės kontrolės kolegijos išimtinei jurisdikcijai pagal iš dalies pakeisto Aukščiausiojo Teismo įstatymo 26 straipsnio 2 ir 4–6 dalis bei 82 straipsnio 2–4 dalis. Perdavus tokias bylas, Išimtinės kontrolės kolegija „gali panaikinti ankstesnius aktus tiek, kiek jie trukdo toliau nagrinėti bylą pagal įstatymą“. Be to, pagal Pakeitimo įstatymą veiksmai, atlikti tokiose bylose po 2020 m. vasario 14 d., visų pirma teisėjų veiksmai, netenka procesinio poveikio.

70. Komisijos nuomone, dėl minėtų Išimtinės kontrolės kolegijos įgaliojimų pažeidžiamas SESV 267 straipsnis ir ESS 19 straipsnio 1 dalies antra pastraipa kartu su Chartijos 47 straipsniu. Be to, jie prieštarauja nacionalinių teismų pareigai taikyti ESS 19 straipsnio 1 dalies antrą pastraipą kartu su Chartijos 47 straipsniu, laikantis Sąjungos teisės viršenybės principo.

71. Dėl klausimų, susijusių su teisėjų ir teismų nepriklausomumu, Komisija pabrėžia, kad visi nacionaliniai teismai turi turėti galimybę taikyti ESS 19 straipsnio 1 dalies antrą pastraipą kartu su Chartijos 47 straipsniu, kad būtų užtikrinta pagrindinė asmenų teisė į veiksmingą teisinės gynybos priemonę. Nagrinėdamas konkretų ginčą valstybės narės teismas, veikiantis pagal savo

47 Sprendimas *A. K.* (166 punktas). Taip pat žr. Sprendimą *Simpson* (57 punktas).

48 2021 m. lapkričio 16 d. Sprendimas *Prokuratura Rejonowa w Mińsku Mazowieckim ir kt.* (C-748/19–C-754/19, EU:C:2021:931).

jurisdikciją, privalo taikyti ESS 19 straipsnio 1 dalies antrą pastraipą, siejamą su Chartijos 47 straipsniu, ir netaikyti jokios nacionalinės nuostatos, prieštaraujančios tiesiogiai veikiančiai Sąjungos teisės nuostatai. Nagrinėjamomis nacionalinėmis nuostatomis iš visų Lenkijos teismų, išskyrus Išimtinės kontrolės kolegiją, atimama teisė spręsti šalutinius klausimus, kaip antai teisėjo nušalinimą formuojant teismo sudėtį ir teismo jurisdikcijos nustatymą. Pagal minėtas nuostatas nacionaliniams teismams taip pat neleidžiama užtikrinti veiksmingos teisminės gynybos, netaikant nacionalinių nuostatų, pagal kurias bylose, kurios patenka į Sąjungos teisės taikymo sritį, jurisdikcija suteikiama ESS 19 straipsnio 1 dalies ir Chartijos 47 straipsnio reikalavimų neatitinkantiems teismams ir teisėjams.

72. Komisija taip pat mano, kad nuo 2020 m. vasario 14 d. šioje byloje ginčijamomis nuostatomis iš kitų nacionalinių teismų atimama teisė, o paskutinės instancijos teismų atveju – pareiga pateikti prejudicinius klausimus pagal SESV 267 straipsnį dėl teismo nepriklausomumo ir nešališkumo reikalavimų aiškinimo pagal Sąjungos teisę. Visų pirma iš nacionalinių teismų, išskyrus Išimtinės kontrolės kolegiją, atimama galimybė spręsti šiuos klausimus. Aukščiausiojo Teismo įstatymo 26 straipsnio 4–6 dalyse ir 82 straipsnio 2–4 dalyse taip pat neapsiribojama šalutiniais klausimais, nes pagal jas išimtinė jurisdikcija suteikiama Išimtinės kontrolės kolegijai. Ši teisė ir pareiga yra neatsiejamos nuo SESV 267 straipsnyje nustatytos bendradarbiavimo sistemos ir nuo pareigų, kurios pagal ESS 19 straipsnio 1 dalies antrą pastraipą tenka teisėjui, turinčiam taikyti Sąjungos teisę.

73. Komisijos nuomone, Pakeitimo įstatymo 10 straipsnio pereinamojo laikotarpio nuostatomis taip pat pažeidžiamas SESV 267 straipsnis, nes pagal jas nacionaliniams teismams neleidžiama išlaikyti pateiktų prejudicinių klausimų, pateiktų iki 2020 m. vasario 14 d. Pagal Pakeitimo įstatymo 10 straipsnio 2 dalį Išimtinės kontrolės kolegija gali atšaukti nacionalinio teismo atliktus veiksmus ir, be kita ko, šio teismo pateiktus prejudicinius klausimus. Jau iš Teisingumo Teismo jurisprudencijos aiškiai matyti, kad siekiant užtikrinti pagal SESV 267 straipsnį nacionaliniam teismui suteiktų įgaliojimų veiksmingumą, jis turi turėti galimybę išlaikyti prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateiktą.

74. Dublike pabrėžiama, kad Komisija neginčija nacionalinės teisės aktų leidėjų teisės priimti įstatymus dėl teismų jurisdikcijos. Ji veikiau kvestionuoja Išimtinės kontrolės kolegijai suteiktą monopolį tikrinti, ar teismas arba teisėjas laikosi Sąjungos teisėje nustatyto nepriklausomumo reikalavimo, kai tokių klausimų gali kilti visuose nacionaliniuose teismuose. Komisija neteigia, kad teismas, kuriam pateiktas klausimas dėl nepriklausomumo reikalavimo pagal Sąjungos teisę, privalo visais atvejais jį nagrinėti. Vis dėlto valstybėje narėje, kurioje yra 10 000 teisėjų, jurisdikcija taikyti ESS 19 straipsnio 1 dalies antrą pastraipą ir Chartijos 47 straipsnį negali būti palikta tik 20 teisėjų kolegijai. Komisija taip pat nurodo, kad Išimtinės kontrolės kolegija buvo įsteigta pagal 2017 m. gruodžio 8 d. Aukščiausiojo Teismo įstatymą ir kad jos nariai buvo paskirti NTT siūlymu. Atsižvelgiant į tai, kad dėl NTT vaidmens skiriant teisėjus dažnai pasitaiko prašymų juos nušalinti, pati Išimtinės kontrolės kolegija gali nebūti nešališka ir objektyvi teismų ir teisėjų nepriklausomumo klausimais [49].

[49] Žr. Sprendimą *A. K.* (122 punktas). Danijos Karalystė mano, kad Išimtinės kontrolės kolegija, panašiai kaip Drausmės bylų kolegija, nėra nepriklausoma. Abi kolegijos įsteigtos pagal tą patį įstatymą, pagal jį nariai skiriami laikantis procedūros, kurioje dalyvauja NTT, kuri pati nėra nepriklausoma. Žr. 2021 m. spalio 6 d. Sprendimą *W.Ż. (Aukščiausiojo Teismo išimtinės kontrolės ir viešųjų reikalų kolegija – Skyrimas)* (C-487/19, EU:C:2021:798, 150, 152 ir 153 punktai). Taip pat žr. 2021 m. lapkričio 8 d. EŽTT sprendimą *Dolińska-Ficek ir Ozimek prieš Lenkiją* (CE:ECHR:2021:1108JUD004986819, 353–355 punktai), kuriame konstatuota, kad pagal EŽTK 6 straipsnį Išimtinės kontrolės kolegija nėra pagal įstatymą įsteigtas teismas.

75. Per teismo posėdį Komisija, atsakydama į Teisingumo Teismo klausimą, patvirtino, kad teismo, teisėjų kolegijos ar teisėjo nepriklausomumo klausimas negali būti keliamas aukštesnės instancijos teisme nagrinėjant apeliacinį skundą. Taigi Išimtinės kontrolės kolegija turi išimtinę jurisdikciją spręsti visus klausimus, susijusius su teismo, teisėjų kolegijos ar teisėjo nepriklausomumu.

76. Lenkijos Respublika mano, kad antrasis pagrindas yra nepagrįstas ir turėtų būti atmestas visas.

77. Dėl ESS 19 straipsnio 1 dalies antros pastraipos ir Chartijos 47 straipsnio pažeidimo, dėl kurio yra priekaištaujama, Lenkijos Respublika mano, kad Komisija klaidingai aiškina Sprendimą *A. K.* Iš šio sprendimo matyti, kad jeigu byla, susijusi su Sąjungos teise, buvo perduota jurisdikcijos neturinčiam teismui, ir šalis teigia, kad bylos nagrinėjimas jurisdikciją turinčiame teisme pažeis jos teises pagal Chartijos 47 straipsnį, jurisdikcijos neturintis teismas gali patenkinti šį prieštaravimą ir perduoti bylą kitam nepriklausomam teismui, kuris turėtų jurisdikciją, jeigu nebūtų taisyklių, pagal kurias jurisdikcija palikta tik tam teismui, kuris nėra nepriklausomas. Lenkijos Respublikos teigimu, Sprendime *A. K.* nekonstatuota, kad pagal ESS 19 straipsnio 1 dalies antrą pastraipą valstybėms narėms draudžiama priimti taisykles dėl teismų jurisdikcijos. Be to, teismo, kuris turi perduoti bylą nagrinėti jurisdikciją ją nagrinėti turinčiam teismui, ir teismo, kuriam pateiktas prašymas dėl teisėjo nušalinimo, atitinkamos pozicijos, kai kyla teisės klausimas arba abejojama dėl galutinio sprendimo teisėtumo, iš esmės skiriasi. Dėl Komisijos pozicijos būtų pažeista teisė į pagal įstatymą įsteigtą teismą, o bylose dėl teisėjo nušalinimo – teisė į nepriklausomą teismą. Jurisdikcijos paskirstymas teismams visose jų nagrinėjamose bylose yra būtina teisės kreiptis į pagal įstatymą įsteigtą teismą sąlyga.

78. Lenkijos Respublika pabrėžia, kad valstybės narės turi išimtinę kompetenciją priimti nuostatas dėl savo teismų jurisdikcijos. Nors valstybės narės privalo laikytis ESS 19 straipsnio 1 dalies antros pastraipos, šia nuostata negalima reglamentuoti jurisdikcijos paskirstymo tarp nacionalinių teismų. Lenkijos Respublika pažymi, kad Komisija neginčijo Išimtinės kontrolės kolegijos nepriklausomumo. Taigi antrasis pagrindas grindžiamas teiginiu, kad nacionaliniai teismai turi teisę nagrinėti tam tikrų kategorijų bylas, o ši teisė, Komisijos nuomone, pakenktų kitiems teismams suteiktai dalykinei jurisdikcijai. Šiuo klausimu ji pažymi, kad prašymą priimi prejudicinį sprendimą pateikę teismai byloje, dėl kurios buvo priimtas Sprendimas *A. K.*, neturėjo jurisdikcijos spręsti dėl jų nagrinėjamų bylų esmės ir perdavė jas jurisdikciją bylą nagrinėti iš esmės turinčiam teismui. Šis perdavimas reglamentuojamas Civilinio proceso kodekso 200 straipsnio 1^4 dalyje, kurioje numatyta, kad kiekvienas teismas privalo tikrinti, ar jis turi jurisdikciją, ir, jei neturi, perduoti bylą teismui, turinčiam jurisdikciją priimti sprendimą tuo klausimu.

79. Dėl iš dalies pakeisto Aukščiausiojo Teismo įstatymo 26 straipsnio 2 dalies, susijusios su teisėjų nušalinimu, Lenkijos Respublika teigia, kad teisėjas ar teisėjų kolegija, nagrinėjantys prašymą dėl jų nušalinimo, turi perduoti jį kitos sudėties arba aukštesnės instancijos teismui. Todėl pagal iš dalies pakeisto Aukščiausiojo Teismo įstatymo 26 straipsnio 2 dalį iš atitinkamo teisėjo, teisėjų kolegijos ar teismo neatimama jurisdikcija spręsti tokius šalutinius klausimus. Teismo posėdyje Lenkijos Respublika, atsakydama į Teisingumo Teismo klausimą, patvirtino, kad teismo, teisėjų kolegijos ar teisėjo nepriklausomumo klausimas gali būti keliamas nagrinėjant apeliacinį skundą.

80. Lenkijos Respublikos nuomone, ieškinys dėl galutinio teismo sprendimo pripažinimo neteisėtu pagal iš dalies pakeisto Aukščiausiojo Teismo įstatymo 26 straipsnio 4–6 dalis nėra preliminarus ar šalutinis klausimas ir turi būti pateiktas specializuotam teismui, turinčiam

jurisdikciją spręsti šį klausimą. Ši procedūra pradedama pateikiant specialųjį skundą dėl galutinio teismo sprendimo, kuriuo, šalies teigimu, buvo pažeista materialinė teisė arba proceso normos ir jai padaryta žala. Lenkijos Respublikos teigimu, suteikus bet kuriam asmeniui galimybę iškelti tokį klausimą bet kuriame teisme per bet kokią procedūrą būtų pažeisti, be kita ko, *res judicata* ir teisinio saugumo principai. Akivaizdu, kad skundžiamą sprendimą priėmęs teismas negali priimti tokio prašymo. Iš Sprendimo *A. K.* taip pat neaišku, kodėl Komisija mano, jog tam, kad Chartijos 47 straipsnio pažeidimo atveju būtų galima veiksmingai pasinaudoti teisinės gynybos priemone, tokį prašymą turi nagrinėti teismas, priėmęs sprendimą, dėl kurio pateiktas skundas. Jurisdikcijos suteikimas specializuotai kolegijai nagrinėti tokius klausimus sustiprina šalių procesines garantijas ir nepažeidžia teisės į teismą.

81. Lenkijos Respublika tvirtina, kad Komisijos teiginiai dėl iš dalies pakeisto Aukščiausiojo Teismo įstatymo 82 straipsnio 2–5 dalių ir Išimtinės kontrolės kolegijos jurisdikcijos sprendžiant teisės klausimus, susijusius su teisėjo ar teismo nepriklausomumu, yra nepagrįsti. Pagal iš dalies pakeisto Aukščiausiojo Teismo įstatymo 1 straipsnio 1 dalies a punktą Aukščiausiasis Teismas turi jurisdikciją priimti nutarimus, kuriais išsprendžiami visi teisės klausimai jo jurisdikcijai priklausančiose bylose. Be to, iš dalies pakeisto Aukščiausiojo Teismo įstatymo 82 straipsnio 2–5 dalyse Išimtinės kontrolės kolegijai suteikiama kompetencija aiškinti įstatymą. Todėl tai neriboja kitų teismų teisės vertinti faktines aplinkybes. Be to, teismai turi teisę, bet ne pareigą, pateikti tokius klausimus svarstyti Išimtinės kontrolės kolegijai.

82. Lenkijos Respublikos teigimu, pagal iš dalies pakeisto Aukščiausiojo Teismo įstatymo 26 straipsnio 2 ir 4–6 dalis bei 82 straipsnio 2–5 dalis ir Pakeitimo įstatymo 10 straipsnį neribojama teismų jurisdikcija pateikti Teisingumo Teismui prejudicinius klausimus pagal SESV 267 straipsnį. Bet kuriuo atveju Išimtinės kontrolės kolegija yra galutinės instancijos teismas, kuris pagal SESV 267 straipsnį, kilus abejonių dėl ESS 19 straipsnio 1 dalies antros pastraipos išaiškinimo, privalo pateikti prejudicinį klausimą.

83. Lenkijos Respublikos nuomone, kadangi Komisija nepaaiškino, kodėl antrajame kaltinime aptariamomis nacionalinės teisės nuostatomis pažeidžiamas viršenybės principas, šį pagrindą reikėtų atmesti [50].

84. Dėl Pakeitimo įstatymo 10 straipsnyje numatytų pereinamojo laikotarpio priemonių Lenkijos Respublika teigia, kad ši nuostata jau nebegalioja. Komisija nepateikė jokių įrodymų, pagrįstų šios nuostatos tekstu ar Išimtinės kontrolės kolegijos praktika, kurie patvirtintų, kad ši kolegija pasinaudojo ar galėtų pasinaudoti šia nuostata, siekdama atšaukti kitų Lenkijos teismų pateiktus prašymus priimti prejudicinį sprendimą arba pakenkti Teisingumo Teismo sprendimų veiksmingumui. Be to, teismų jurisdikcija reglamentuojama Civilinio proceso kodekso 200 straipsnio 1 dalyje ir Baudžiamojo proceso kodekso 35 straipsnio 1 dalyje, kurių teisėtumo Komisija neginčijo.

85. Triplike nurodoma, kad šios išvados 74 punkte apibūdintų Komisijos teiginių dėl Išimtinės kontrolės kolegijos nepriklausomumo stokos nebuvo pateikta ieškinyje. Jie turi būti atmesti pagal Procedūros reglamento 127 straipsnio 1 dalį kaip nauji ieškinio pagrindai.

[50] 2005 m. balandžio 26 d. Sprendimas *Komisija / Airija* (C-494/01, EU:C:2005:250, 41 punktas).

2. Vertinimas

a) Dėl priimtinumo

86. Komisijos teiginiai dėl Išimtinės kontrolės kolegijos nepriklausomumo stokos dėl NTT dalyvavimo skiriant šios kolegijos teisėjus ir ribotų jos žmogiškųjų išteklių dėl to, kad joje posėdžiauja tik 20 teisėjų [51], buvo pirmą kartą pateikti dublike [52].

87. Pakanka priminti, kad pagal Procedūros reglamento 127 straipsnio 1 dalį vykstant procesui negalima remtis naujais pagrindais, nebent jie pagrindžiami teisinėmis ir faktinėmis aplinkybėmis, kurios tapo žinomos vykstant procesui.

88. Per ikiteisminę procedūrą ir pareikšdama šį ieškinį Komisija žinojo [53], kad Išimtinės kontrolės kolegija buvo įsteigta Aukščiausiojo Teismo įstatymu 2017 m. gruodžio 8 d. Taigi Komisija žinojo, kiek teisėjų posėdžiauja šioje kolegijoje, ir jų skyrimo būdą, visų pirma NTT vaidmenį. Kadangi Komisijos argumentai susiję su šiais klausimais, jie turi būti atmesti kaip nepriimtini.

89. Sprendime *Teisėjų drausmės tvarka* [54] konstatuota, kad buvo pagrįstų abejonių dėl NTT nepriklausomumo ir vaidmens skiriant Aukščiausiojo Teismo drausmės bylų kolegijos narius. Teisingumo Teismas konstatavo, kad dėl to ir kitų veiksnių asmenims kilo pagrįstų abejonių dėl Drausmės bylų kolegijos nepriklausomumo ir nešališkumo. Taigi Teisingumo Teismas konstatavo, kad neužtikrinusi Drausmės bylų kolegijos nepriklausomumo ir nešališkumo Lenkijos Respublika neįvykdė įsipareigojimų pagal ESS 19 straipsnio 1 dalies antrą pastraipą.

90. Nors tai, kad Komisija nė vienu šios bylos nagrinėjimo etapu nepateikė analogiško reikalavimo dėl Išimtinės kontrolės kolegijos, yra jos reikalas, tai šiek tiek kelia nuostabą. Šiomis aplinkybėmis būtų galima pažymėti, kad Teisingumo Teismo sprendimas dėl to, kad Lenkijos Respublika neužtikrino Drausmės bylų kolegijos nepriklausomumo ir nešališkumo, buvo grindžiamas daugeliu veiksnių, ne vien abejonėmis dėl NTT nepriklausomumo [55]. Taigi, net jei Teisingumo Teismas galėtų remtis savo išvada dėl NTT nepriklausomumo, padaryta Sprendime *Teisėjų drausmės tvarka* [56], to savaime nepakaktų tam, kad šioje byloje būtų konstatuota, jog Išimtinės kontrolės kolegija nėra nepriklausoma [57].

51 Atrodo, kad Komisija kelia klausimą, ar pagal ginčijamas nacionalinės teisės nuostatas teisė į veiksmingą iš Sąjungos teisės kylančių teisių teisminę gynybą gali būti užtikrinama kiekvienoje Išimtinės kontrolės kolegijai paskirtoje byloje. Pagal analogiją žr. Sprendimą *A. K.* (115 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).

52 Šie klausimai nebuvo keliami nei ieškinyje, nei ikiteisminės procedūros etapu.

53 Šiuo klausimu žr. Sprendimą *A. K.*; 2021 m. liepos 15 d. Sprendimą *Komisija / Lenkija (Teisėjų drausmės tvarka)* (C-791/19, EU:C:2021:596; toliau – Sprendimas *Teisėjų drausmės tvarka*); 2021 m. spalio 6 d. Sprendimą *W. Ż.* (*Aukščiausiojo Teismo išimtinės kontrolės ir viešųjų reikalų kolegija – Skyrimas)* (C-487/19, EU:C:2021:798) ir 2021 m. kovo 2 d. Sprendimą *A. B. ir kt. (Aukščiausiojo Teismo teisėjų skyrimas – skundas)* (C-824/18, EU:C:2021:153). Komisija taip pat dalyvavo keliuose prejudiciniuose procesuose, kuriuose buvo keliami šie ir panašūs klausimai.

54 Žr. 104–108 punktus.

55 Abejonės dėl NTT nepriklausomumo buvo grindžiamos keliais veiksniais, įskaitant tai, kad 23 iš 25 jos narių skyrė Lenkijos vykdomoji arba teisėkūros valdžia ar kad jos nariai priklausė šiai valdžiai. Teisingumo Teismas nusprendė, jog vien tai, kad toks organas, kaip Nacionalinė teisėjų taryba, kurią sudaro dauguma teisėkūros institucijos pasirinktų narių, dalyvauja teisėjų skyrimo procedūroje, savaime negali sukelti jokių abejonių dėl šitaip paskirtų teisėjų nepriklausomumo. Nacionalinio teismo nepriklausomumas turi būti vertinamas atsižvelgiant į visus svarbius veiksnius, įskaitant jo narių skyrimo sąlygas. 2020 m. liepos 9 d. Sprendimas *Land Hessen* (C-272/19, EU:C:2020:535, 55 ir 56 punktai).

56 Žr. 104–108 punktus.

57 Taip pat žr. 2022 m. vasario 22 d. Sprendimą *Openbaar Ministerie (Išduodančiojoje valstybėje narėje pagal įstatymą įsteigtas teismas)* (C-562/21 PPU ir C-563/21 PPU, EU:C:2022:100, 75 punktas).

91. Be to, 2021 m. lapkričio 8 d. Sprendime *Dolińska-Ficek ir Ozimek prieš Lenkiją*[58] EŽTT vienbalsiai nusprendė, kad Lenkijos Respublika pažeidė EŽTK 6 straipsnio 1 dalį, nes Išimtinės kontrolės kolegija nėra „pagal įstatymą įsteigtas teismas“[59]. Darydamas tokią išvadą EŽTT išsamiai rėmėsi Teisingumo Teismo jurisprudencija dėl Lenkijoje neseniai įvykdytų teismų reformų. EŽTT sprendimas buvo grindžiamas išvada, kad buvo padaryta akivaizdžių nacionalinės teisės pažeidimų, kurie neigiamai paveikė pagrindinių proceso normų dėl teisėjų skyrimo į Išimtinės kontrolės kolegiją veikimą. Šie skyrimo proceso pažeidimai taip pakenkė Išimtinės kontrolės kolegijos teisėtumui, kad ji stokojo „pagal įstatymą“ įsteigto teismo požymių pagal EŽTK 6 straipsnio 1 dalį. Šiuo klausimu EŽTT vienareikšmiškai konstatavo, kad „rekomenduoti skirti kandidatus į [Išimtinės kontrolės kolegiją] – o tai yra būtina sąlyga, kad Lenkijos Respublikos Prezidentas paskirtų teisėją į šią kolegiją[60] – buvo pavesta [NTT], institucijai, kuri stokojo pakankamų nepriklausomumo nuo teisėkūros ir vykdomosios valdžios garantijų“[61].

92. EŽTT sprendimas nėra privalomas Teisingumo Teismui, nes Sąjunga nėra prisijungusi prie EŽTK. Vis dėlto pagal Chartijos 52 straipsnio 3 dalį Teisingumo Teismas turi užtikrinti, kad jo pateiktu Chartijos 47 straipsnio antros pastraipos išaiškinimu būtų užtikrintas toks apsaugos lygis, kuris atitiktų pagal EŽTK 6 straipsnio 1 dalį, kaip ją aiškina EŽTT, suteikiamą apsaugos lygį[62]. Taigi galutiniu Sprendimu *Dolińska-Ficek ir Ozimek prieš Lenkiją*[63] nustatytas standartas gali būti svarbus Teisingumo Teisme ateityje nagrinėtinose bylose. Be to, taip pat būtų galima pažymėti, kad pagal EŽTK 46 straipsnį Lenkijos Respublika privalo laikytis galutinio sprendimo byloje *Dolińska-Ficek ir Ozimek prieš Lenkiją*[64] ir imtis atitinkamų priemonių greitai jį įvykdyti[65].

b) Dėl esmės

93. Grįsdama antrąjį pagrindą Komisija daugiausia remiasi Sprendimu *A. K.* Toje byloje buvo keliamas klausimas dėl Drausmės bylų kolegijos išimtinės jurisdikcijos nagrinėti nacionalinių teisėjų skundus, grindžiamus Sąjungos teise[66] dėl nurodomos jos nepriklausomumo ir nešališkumo stokos remiantis ESS 19 straipsnio 1 dalimi ir Chartijos 47 straipsniu. Kadangi Komisija ir Lenkijos Respublika iš esmės nesutarė dėl to, kaip aiškinti minėtą sprendimą, pacituosiu jo 165 ir 166 punktus:

„165. Nacionalinės teisės nuostata, pagal kurią išimtinė jurisdikcija nagrinėti ginčą, kuriame, kaip nagrinėjamu atveju, teisės subjektas remiasi iš Sąjungos teisės sistemos kylančių teisių pažeidimu,

58 2021 m. lapkričio 8 d. EŽTT sprendimas *Dolińska-Ficek ir Ozimek prieš Lenkiją* (CE:ECHR:2021:1108JUD004986819). Šis sprendimas buvo grindžiamas dviem pareiškimais, pateiktais EŽTT atitinkamai 2019 m. rugsėjo 12 d. ir 2019 m. spalio 22 d., taigi gerokai anksčiau, nei buvo paduotas pareiškimas. Pagal EŽTK 44 straipsnio 2 dalį šis sprendimas įsiteisėjo 2022 m. vasario 8 d.

59 EŽTT taikė trijų pakopų testą, nustatytą 2020 m. gruodžio 1 d. Sprendime *Guðmundur Andri Ástráðsson prieš Islandiją* (CE:ECHR:2020:1201JUD002637418).

60 Toliau – Respublikos Prezidentas.

61 2021 m. lapkričio 8 d. EŽTT sprendimas *Dolińska-Ficek ir Ozimek prieš Lenkiją* (CE:ECHR:2021:1108JUD004986819, 349 punktas). Taip pat žr. 2021 m. liepos 22 d. EŽTT sprendimą *Reczkowicz prieš Lenkiją* (CE:ECHR:2021:0722JUD004344719, 276 punktas); jame EŽTT konstatavo, kad teisėjų skyrimo į Drausmės bylų kolegiją procesas savaime turėjo trūkumų dėl NTT dalyvavimo. Šis sprendimas pagal EŽTK 44 straipsnio 2 dalį tapo galutinis 2021 m. lapkričio 22 d.

62 Žr. 2021 m. spalio 6 d. Sprendimą *W. Ż. (Aukščiausiojo Teismo išimtinės kontrolės ir viešųjų reikalų kolegija – Skyrimas)* (C-487/19, EU:C:2021:798, 123 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).

63 2021 m. lapkričio 8 d. EŽTT sprendimas *Dolińska-Ficek ir Ozimek prieš Lenkiją* (CE:ECHR:2021:1108JUD004986819).

64 2021 m. lapkričio 8 d. EŽTT sprendimas *Dolińska-Ficek ir Ozimek prieš Lenkiją* (CE:ECHR:2021:1108JUD004986819).

65 EŽTT sprendimo 368 punkte nurodyta, kad nuo EŽTT išvadų neatsiejama tai, kad pareiškėjų teisės buvo pažeistos dėl Lenkijos teisės aktų pakeitimų, kuriais iš Lenkijos teismų buvo atimta teisė rinkti NTT narius teisėjus, o vykdomoji ir teisėkūros valdžia galėjo tiesiogiai ar netiesiogiai kištis į teisėjų skyrimo procedūrą, taip sistemingai kenkdama iš taip paskirtų teisėjų sudaryto teismo teisėtumui.

66 Nacionaliniai teisėjai ginčijo jų išleidimą į pensiją anksčiau laiko dėl nacionalinės teisės aktų, kuriais tariamai pažeista 2000 m. lapkričio 27 d. Tarybos direktyva 2000/78/EB, nustatanti vienodo požiūrio užimtumo ir profesinėje srityje bendruosius pagrindus (OL L 303, 2000, p. 16; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 5 sk., 4 t., p. 79), įsigaliojimo.

suteikiama konkrečiai institucijai, neatitinkančiai iš Chartijos 47 straipsnio kylančių nepriklausomumo ir nešališkumo reikalavimų, iš suinteresuotojo asmens atima bet kokią veiksmingos teisinės gynybos, kaip ji suprantama pagal Direktyvos 2000/78 9 straipsnio 1 dalį, galimybę ir pažeidžia pačią teisės į veiksmingą teisinę gynybą, įtvirtintos Chartijos 47 straipsnyje, esmę <…>.

166. Darytina išvada, kad kai pagal nacionalinės teisės nuostatą jurisdikcija nagrinėti tokius ginčus, kokie kilo pagrindinėse bylose, suteikiama vienintelei institucijai, neatitinkančiai Sąjungos teisėje, visų pirma Chartijos 47 straipsnyje, įtvirtintų nepriklausomumo ir nešališkumo reikalavimų, kita tokį ginčą nagrinėjanti institucija, siekdama užtikrinti veiksmingą teisminę [gynybą], kaip tai suprantama pagal šį 47 straipsnį, ir vadovaudamasi ESS 4 straipsnio 3 dalyje įtvirtintu lojalaus bendradarbiavimo principu, privalo netaikyti šios nacionalinės teisės nuostatos, kad šį ginčą galėtų išnagrinėti nurodytus reikalavimus atitinkantis teismas, kuris turėtų jurisdikciją atitinkamoje srityje, jeigu nurodyta nacionalinės teisės nuostata nebūtų užkirtusi tam kelio; paprastai tai būtų teismas, kuris pagal galiojančius teisės aktus turėjo jurisdikciją tol, kol padarytu teisės akto pakeitimu ji buvo suteikta minėtų reikalavimų neatitinkančiai institucijai <…>“[67].

94. Iš to, kas nurodyta pirma, akivaizdu, kad Sprendimu *A. K.* nebuvo kėsinamasi į Drausmės bylų kolegijai pagal nacionalinę teisę suteiktą išimtinę jurisdikciją nagrinėti teisėjų iškeltas bylas dėl teisių, suteikiamų pagal Direktyvą 2000/78. Teisingumo Teismas kaip tik konstatavo, kad pagal nacionalinę teisę išimtinė jurisdikcija negali būti suteikiama teismui, neatitinkančiam nepriklausomumo ir nešališkumo reikalavimų, kurių reikalaujama pagal Chartijos 47 straipsnį[68]. Iš minėtų ištraukų taip pat aišku, jog Teisingumo Teismas nemanė, jog bet kuris kitas nacionalinis teismas, atitinkantis šiuos reikalavimus, turėtų arba turėtų turėti jurisdikciją priimti sprendimą šiuo klausimu. Teisingumo Teismas tiesiog konstatavo, kad jurisdikciją nagrinėti bylą turėjo teismas, kuriam pagal ankstesnius teisės aktus buvo suteikta jurisdikcija priimti sprendimą tokiais klausimais[69].

95. Sprendime *A. K.* patvirtinta kiekvienos valstybės narės teisė laikantis procesinės autonomijos principo apibrėžti savo teismų sistemą ir nustatyti ieškinių pareiškimo procesines taisykles, leidžiančias privatiems asmenims apsaugoti iš Sąjungos teisės kylančias teises. Greta įtvirtinto reikalavimo, kad nacionaliniai teismai turi būti nepriklausomi, nešališki ir įsteigti pagal įstatymą[70], tokius ieškinius reglamentuojančios taisyklės turi atitikti lygiavertiškumo ir veiksmingumo principus. Iš šių principų kylantys reikalavimai taikomi teismų, turinčių jurisdikciją nagrinėti ir spręsti Sąjungos teise grindžiamus ieškinius, paskyrimui ir tokius ieškinius reglamentuojančioms procesinėms taisyklėms. Šių reikalavimų laikymasis turi būti analizuojamas atsižvelgiant į atitinkamų taisyklių vaidmenį per procedūrą, vertinant ją kaip visumą, šios procedūros eigą ir šių taisyklių ypatumus nacionaliniuose teismuose[71].

67 Jei Teisingumo Teismas nuspręstų, kad Išimtinės kontrolės kolegija nėra nepriklausoma, iš Sprendimo *A. K.* 165 punkto matyti, kad Lenkijos Respublika, priėmusi ir palikusi galioti iš dalies pakeisto Aukščiausiojo Teismo įstatymo 26 straipsnio 2 ir 4–6 dalis bei 82 straipsnio 2–5 dalis ir Pakeitimo įstatymo 10 straipsnį, pagal kuriuos Išimtinės kontrolės kolegijai suteikiama išimtinė jurisdikcija nagrinėti skundus ir teisės klausimus, susijusius, be kita ko, su teismo ar teisėjo nepriklausomumo stoka, būtų neįvykdžiusi įsipareigojimų pagal ESS 19 straipsnio 1 dalies antrą pastraipą, siejamą su Chartijos 47 straipsniu.

68 Visi nacionaliniai teismai, priimantys sprendimus bylose, patenkančiose į Sąjungos teisės taikymo sritį, privalo laikytis ESS 19 straipsnio 1 dalies antros pastraipos ir Chartijos 47 straipsnio reikalavimų. Šiuo klausimu žr. 2021 m. lapkričio 16 d. Sprendimą *Prokuratura Rejonowa w Mińsku Mazowieckim ir kt.* (C-748/19–C-754/19, EU:C:2021:931, 63 ir 64 punktai).

69 Dėl šio klausimo žr. 2021 m. kovo 2 d. Sprendimą *A. B. ir kt. (Aukščiausiojo Teismo teisėjų skyrimas – skundas)* (C-824/18, EU:C:2021:153, 149 punktas).

70 Šio argumento Komisija šioje byloje nepateikė laiku.

71 2018 m. spalio 24 d. Sprendimas *XC ir kt.* (C-234/17, EU:C:2018:853, 22–24 punktai ir juose nurodyta jurisprudencija). Valstybės narės, įgyvendindamos Sąjungos teisę, privalo užtikrinti, kad būtų laikomasi Chartijos 47 straipsnio pirmoje pastraipoje įtvirtintos teisės į veiksmingą teisinę gynybą; ši nuostata dar kartą patvirtina veiksmingos teisminės gynybos principą: 2019 m. gruodžio 19 d. Sprendimą *Deutsche Umwelthilfe* (C-752/18, EU:C:2019:1114, 34 punktas).

96. Komisija neteigė, kad iš dalies pakeisto Aukščiausiojo Teismo įstatymo 26 straipsnio 2 ir 4–6 dalys bei 82 straipsnio 2–5 dalys ir Pakeitimo įstatymo 10 straipsnis neatitinka lygiavertiškumo principo. Veikiau Komisijos skunde daugiausia dėmesio skiriama veiksmingumo principui ir ypač teisei į veiksmingą teisinės gynybos priemonę. Jame iš esmės teigiama, kad su teismo ar teisėjo nepriklausomumu susiję klausimai yra horizontalūs klausimai, galintys kilti kiekvienoje byloje, ir kad visi nacionaliniai teismai, nagrinėjantys su Sąjungos teise susijusias bylas, turėtų turėti galimybę juos nagrinėti. Atitinkamai jurisdikcija spręsti tokius klausimus neturėtų būti palikta specializuotiems teismams.

97. Išnagrinėjus iš dalies pakeisto Aukščiausiojo Teismo įstatymo 26 straipsnio 2 dalį matyti, kad pagal ją Išimtinės kontrolės kolegijai suteikiama išimtinė jurisdikcija priimti sprendimus dėl skundų, kuriuose, be kita ko, teigiama, kad teisėjas ar teismas nėra nepriklausomas, ir šiuo klausimu numatyti teisinės gynybos priemonę. Taigi visi teismai, įskaitant tuos, kurie nagrinėja su Sąjungos teise susijusią bylą, privalo perduoti skundą[72], kuriame nurodoma, kad teismas ar teisėjas nėra nepriklausomas, Išimtinės kontrolės kolegijos pirmininkui. Šis perdavimas nesustabdo proceso bylą nagrinėjančiame teisme[73].

98. Iš dalies pakeisto Aukščiausiojo Teismo įstatymo 26 straipsnio 2 dalies formuluotė „turi jurisdikciją“ yra vienareikšmė ir, mano nuomone, pakankama užtikrinti, kad teismo, teisėjų kolegijos ar teisėjo nepriklausomumo klausimas priklausytų Išimtinės kontrolės kolegijos išimtinei jurisdikcijai[74]. Taigi neatrodo, kad šios nuostatos tekstas patvirtina Lenkijos Respublikos teiginį, jog klausimai dėl nepriklausomumo gali būti keliami apeliacinėje instancijoje. Be to, Teisingumo Teismui iškėlus šį klausimą per teismo posėdį, Lenkijos Respublika nepateikė įtikinamų įrodymų, kad tokie klausimai gali būti tinkamai nagrinėjami apeliaciniame procese. Atsižvelgiant į tai pažymėtina, kad Komisija neteigė, o ir iš dalies pakeisto Aukščiausiojo Teismo įstatymo 26 straipsnio 2 dalis nerodo, kad klausimas dėl teisėjo ar teismo nepriklausomumo turi būti keliamas Išimtinės kontrolės kolegijoje, pareiškiant atskirą, savarankišką ieškinį. Atvirkščiai, klausimas pagal iš dalies pakeisto Aukščiausiojo Teismo įstatymo 26 straipsnio 2 dalį laikomas procesiniu veiksmu arba prašymu Išimtinės kontrolės kolegijai. Komisija neteigė, kad reikalavimas tokį procesinį veiksmą ar prašymą perduoti Išimtinės kontrolės kolegijai yra tokia didelė našta, kad tai pakenktų ESS 19 straipsnio 1 dalies antroje pastraipoje ir Chartijos 47 straipsnyje asmenims suteiktų teisių visiškam veiksmingumui. Taip pat nėra jokių įrodymų, kad dėl šių klausimų perdavimo Išimtinės kontrolės kolegijai kiltų procedūrinių kliūčių, kurios galėtų pernelyg apsunkinti naudojimąsi pagal ESS 19 straipsnio 1 dalį ir Chartijos 47 straipsnį asmenims suteiktomis teisėmis. Nors gali būti, kad klausimai, susiję su teismo, teisėjų kolegijos ar teisėjo nepriklausomumu, yra horizontalūs klausimai, kurių nereikalaujama nagrinėti specializuotuose teismuose, tai, kad juos sprendžia kitas teismas ar teisėjų kolegija, tikrai nėra neteisėta. Tokia praktika gali netgi paskatinti griežtesnį ir vienodą taikytinų taisyklių taikymą, taip užtikrinant veiksmingą teisinę apsaugą Sąjungos teisės reglamentuojamose srityse, visapusiškai laikantis viršenybės principo.

72 Iš dalies pakeisto Aukščiausiojo Teismo įstatymo 26 straipsnio 2 dalyje nėra nieko (ir Komisija to neteigė), kad bylą nagrinėjantis teismas negali pateikti skundo dėl nepriklausomumo stokos, kuris vėliau gali perduoti prašymą Išimtinės kontrolės kolegijos pirmininkui.

73 Nors skundas turi būti nedelsiant pateiktas Išimtinės kontrolės kolegijai, Teisingumo Teismui pateiktoje bylos medžiagoje nėra duomenų, ar įstatyme nustatytas terminas, per kurį Išimtinės kontrolės kolegija turi jį išspręsti. Nors tokie klausimai turėtų būti sprendžiami operatyviai, Komisijos skunde šiuo klausimu nieko nenurodyta.

74 Taip pat pagal analogiją žr. tos nuostatos frazę „bylą nagrinėjantis teismas turi nedelsdamas pateikti prašymą [Išimtinės kontrolės kolegijos] pirmininkui“.

99. Jei aptariama nacionaline norma būtų pakenkta ESS 19 straipsnio 1 dalies antros pastraipos ir Chartijos 47 straipsnio veiksmingumui[75], pavyzdžiui, suteikiant monopolį spręsti dėl teismo nepriklausomumo kitam teismui, kuris pats stokoja nepriklausomumo, pagal Sąjungos teisės viršenybės principą tokį ieškinį nagrinėjantis teismas turėtų[76] imtis visų priemonių, būtinų užtikrinti visišką šių Sąjungos teisės nuostatų veiksmingumą, prireikus netaikydamas šiai teisei prieštaraujančių nacionalinių nuostatų ar nacionalinių teismų praktikos[77].

100. Manau, kad, nesant lygiavertiškumo ar veiksmingumo principo pažeidimo, nacionalinėmis jurisdikcijos taisyklėmis, kuriomis ribojami ar suvaržomi teismai ar teismų sudėtys, galintys spręsti teismo, teisėjų kolegijos ar teisėjo nepriklausomumo klausimus, nepažeidžiama ESS 19 straipsnio 1 dalies antra pastraipa ir Chartijos 47 straipsnis arba Sąjungos teisės viršenybės principas.

101. Iš to matyti, kad pagal iš dalies pakeisto Aukščiausiojo Teismo įstatymo 26 straipsnio 2 dalį nacionaliniams teismams neužkertamas kelias nagrinėti, ar jie atitinka nepriklausomumo reikalavimą, kaip tai suprantama pagal ESS 19 straipsnio 1 dalies antrą pastraipą ir 47 straipsnį[78]. Pagal ją Išimtinės kontrolės kolegijai tiesiog suteikiama jurisdikcija priimti sprendimą dėl teismo, teisėjų kolegijos ar teisėjo nepriklausomumo, kai toks klausimas yra jai perduodamas.

102. Šios išvados 67 ir 68 punktuose apibendrinti Komisijos argumentai dėl iš dalies pakeisto Aukščiausiojo Teismo įstatymo 26 straipsnio 4–6 dalių ir 82 straipsnio 2–5 dalių tik apibūdina šių nuostatų turinį[79]. Kaip matyti iš šios išvados 66 punkto, Komisija iš esmės teigia, kad klausimai dėl teisėjų ir teismų nepriklausomumo yra horizontalaus pobūdžio. Todėl šiomis nacionalinės teisės nuostatomis pažeidžiama ESS 19 straipsnio 1 dalies antra pastraipa ir Chartijos 47 straipsnis, nes iš visų Lenkijos teismų, išskyrus Išimtinės kontrolės kolegiją, atimama teisė spręsti klausimus dėl teismų ar teisėjų nepriklausomumo, kylančius bylose, su kuriomis susijusios šios nacionalinės teisės nuostatos. Vis dėlto Komisija neįrodė, kad šios nacionalinės teisės nuostatos ir jose nustatytos procedūros bei jurisdikcijos taisyklės kenkia visiškam ESS 19 straipsnio 1 dalies antros pastraipos ir Chartijos 47 straipsnio veiksmingumui ar pažeidžia Sąjungos teisės viršenybės principą. Priešingai, ji nepaneigė Lenkijos Respublikos argumentų, kad tokių bylų nagrinėjimas specializuotame teisme atitinka ESS 19 straipsnio 1 dalies antrą pastraipą ir Chartijos 47 straipsnį.

103. Dėl Komisijos teiginio, kad iš dalies pakeisto Aukščiausiojo Teismo įstatymo 26 straipsnio 2 ir 4–6 dalimis bei 82 straipsnio 2–5 dalimis pažeidžiamas SESV 267 straipsnis, be to, kad šiose nuostatose nėra jokios nuorodos į šį straipsnį, ji neįrodė, kad jomis nacionaliniam

75 Taigi, ir teisei į veiksmingą teisinę apsaugą gynybą. Žr. šios išvados 48 punktą.

76 Sąjungos teisės reglamentuojamoje srityje.

77 Šiuo klausimu žr. 2018 m. gruodžio 4 d. Sprendimą *Minister for Justice and Equality ir Commissioner of An Garda Síochána* (C-378/17, EU:C:2018:979, 48–50 punktai). Taip pat žr. Sprendimą *A. K.* (164 punktas) ir 2021 m. kovo 2 d. Sprendimą *A.B. ir kt. (Aukščiausiojo Teismo teisėjų skyrimas – skundas)* (C-824/18, EU:C:2021:153, 148 ir 149 punktai).

78 Pagal Sprendimą *Simpson*.

79 Per teismo posėdį Lenkijos Respublika, atsakydama į Teisingumo Teismo užduotą klausimą, patvirtino, kad Išimtinės kontrolės kolegija turi išimtinę jurisdikciją spręsti nepriklausomumo klausimus per tokias procedūras.

teismui, išskyrus Išimtinės kontrolės kolegiją, nagrinėjančiam bylą dėl teismo, teisėjų kolegijos ar teisėjo nepriklausomumo, būtų teisiškai ar faktiškai kliudoma [80] pateikti prašymą priimti prejudicinį sprendimą pagal SESV 267 straipsnį [81].

104. Šiuo klausimu tiek iš SESV 267 straipsnio teksto, tiek iš jo struktūros matyti, kad nacionalinis teismas gali pateikti Teisingumo Teismui prašymą priimti prejudicinį sprendimą tik tuo atveju, jeigu nagrinėja bylą, kurioje turi priimti sprendimą, kur galės būti atsižvelgta į šį prejudicinį sprendimą [82].

105. Darytina išvada, kad, be naudojimosi išimtine jurisdikcija pagal iš dalies pakeisto [83] Aukščiausiojo Teismo įstatymo 26 straipsnio 2 ir 4–6 dalis bei 82 straipsnio 2–5 dalis, teismų, teismo sudėčių ir teisėjų nepriklausomumo klausimas yra horizontalus klausimas, galintis kilti bet kuriame teisme, kaip teisingai nurodė Komisija. Teismas, į kurį kreiptasi dėl klausimų, susijusių su teismo, teisėjų kolegijos ar teisėjo nepriklausomumu jo nagrinėjamoje byloje, prireikus gali prašyti Teisingumo Teismo priimti prejudicinį sprendimą.

106. Pagal SESV 267 straipsnį nacionaliniams teismams suteikiama plačiausia galimybė kreiptis į Teisingumo Teismą, kai jie mano, jog nagrinėjamoje byloje kyla klausimų dėl Sąjungos teisės nuostatų, kurios yra svarbios sprendžiant jiems pateiktą ginčą, išaiškinimo. Nacionaliniai teismai gali laisvai pasinaudoti šia galimybe bet kuriuo, kaip jie mano, tinkamu proceso etapu [84]. Be to, pagal suformuotą jurisprudenciją, net jei pagal nacionalinę teisę reikalaujama, kad teismas laikytųsi kito teismo sprendimų, vien dėl to iš pirmojo teismo neatimama teisė pateikti prejudicinių klausimų dėl Sąjungos teisės aiškinimo ir galiojimo pagal SESV 267 straipsnį. Pirmasis teismas gali užduoti Teisingumo Teismui prejudicinius klausimus, visų pirma tais atvejais, kai mano, kad dėl kito teismo sprendimo jis gali būti priverstas priimti Sąjungos teisei prieštaraujantį sprendimą [85]. Be to, Teisingumo Teismo sprendimas dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą yra privalomas nacionaliniam teismui, kiek tai susiję su aptariamų Sąjungos teisės nuostatų aiškinimu, kad pagrindinėje byloje būtų priimtas sprendimas [86].

[80] Sprendime *Teisėjų drausmės tvarka* (222–234 punktai) konstatuota, kad Lenkijos Respublika neįvykdė įsipareigojimų pagal SESV 267 straipsnio antrą ir trečią pastraipas, apribodama teismų teisę pateikti prašymus priimti prejudicinį sprendimą Teisingumo Teismui, nes dėl tokių prašymų galėjo būti keliamos drausmės bylos. Taip pat žr. 2020 m. kovo 26 d. Sprendimą *Miasto Łowicz ir Prokurator Generalny* (C-558/18 ir C-563/18, EU:C:2020:234, 56–59 punktai).

[81] 2010 m. birželio 22 d. Sprendimas *Melki ir Abdeli* (C-188/10 ir C-189/10, EU:C:2010:363, 42 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija). Sprendime *A. K.* (110–113 punktai) Teisingumo Teismas pripažino priimtinu Aukščiausiojo Teismo *Izba Pracy i Ubezpieczeń Społecznych* (Darbo ir socialinio draudimo bylų kolegija) prašymą priimti prejudicinį sprendimą, nepaisant to, kad Lenkijos Respublika teigė, kad ši kolegija pasikėsino į Išimtinės kontrolės kolegijos išimtinę jurisdikciją.

[82] 2014 m. vasario 27 d. Sprendimas *Pohotovosť* (C-470/12, EU:C:2014:101, 28 punktas).

[83] Pavyzdžiui, ieškinys dėl galutinio sprendimo panaikinimo pagal iš dalies pakeisto Aukščiausiojo Teismo įstatymo 26 straipsnio 4–6 dalis, grindžiamas tariamai neteisėtu teisėjo statusu, yra specialusis ieškinys, pareikštas Išimtinės kontrolės kolegijoje. Pakanka pasakyti, kad jei toks klausimas buvo iškeltas galutinį sprendimą priėmusiame teisme, šis teismas, jei kyla abejonių dėl Sąjungos teisės išaiškinimo, turi prašyti prejudicinio sprendimo pagal SESV 267 straipsnį.

[84] 2020 m. kovo 26 d. Sprendimas *Miasto Łowicz ir Prokurator Generalny* (C-558/18 ir C-563/18, EU:C:2020:234, 56 punktas). Pagal SESV 267 straipsnį draudžiamos bet kokios nacionalinės taisyklės ar praktika, pagal kurias nacionaliniams teismams neleidžiama pasinaudoti SESV 267 straipsnyje numatyta diskrecija arba įvykdyti atitinkamai pareigą pateikti prašymą priimti prejudicinį sprendimą. 2021 m. gruodžio 21 d. Sprendimas eur*o Box Promotion ir kt.* (C-357/19, C-379/19, C-547/19, C-811/19 ir C-840/19, EU:C:2021:1034, 260 punktas).

[85] 2010 m. birželio 22 d. Sprendimas *Melki ir Abdeli* (C-188/10 ir C-189/10, EU:C:2010:363, 42 punktas).

[86] Taigi nacionaliniam teismui, kuris pateikė prašymą priimti prejudicinį sprendimą pagal SESV 267 straipsnį, negali būti kliudoma nedelsiant taikyti Sąjungos teisę pagal Teisingumo Teismo sprendimą ar jurisprudenciją, nes priešingu atveju būtų pakenkta šios nuostatos veiksmingumui: 2021 m. gruodžio 21 d. Sprendimas eur*o Box Promotion ir kt.* (C-357/19, C-379/19, C-547/19, C-811/19 ir C-840/19, EU:C:2021:1034, 257 punktas). Taigi nacionalinis teismas prireikus turi atmesti aukštesnės instancijos nacionalinio teismo vertinimą, jeigu atsižvelgdamas į Teisingumo Teismo pateiktą išaiškinimą mano, kad šie vertinimai neatitinka Sąjungos teisės, ir prireikus atsisakyti taikyti nacionalinės teisės normą, pagal kurią jis įpareigojamas laikytis šio aukštesnės instancijos teismo priimtų sprendimų. 2022 m. vasario 22 d. Sprendimas *RS (Konstitucinio teismo sprendimų padariniai)* (C-430/21, EU:C:2022:99, 75 punktas).

107. Iš to, kas išdėstyta, matyti, kad Lenkijos Respublikos teismai gali kreiptis į Teisingumo Teismą su prašymu priimti prejudicinį sprendimą bet kuriuo proceso etapu, kai jie laiko tai esant reikalinga, net ir pasibaigus tokiai procedūrai, kuri nustatyta iš dalies pakeisto Aukščiausiojo Teismo įstatymo 26 straipsnio 2 dalyje. Jos taip pat gali nustatyti bet kokią priemonę, būtiną užtikrinti laikiną Sąjungos teisės suteiktų teisių teisminę gynybą, ir pasibaigus procedūrai netaikyti ginčijamos nacionalinės teisės nuostatos arba Išimtinės kontrolės kolegijos sprendimo, jei mano, kad jis prieštarauja Sąjungos teisei. Kaip galutinės instancijos teismas, Išimtinės kontrolės kolegija iš esmės privalo kreiptis į Teisingumo Teismą su prašymu priimti prejudicinį sprendimą pagal SESV 267 straipsnio trečią pastraipą, kai jai pateikiamas klausimas dėl SESV išaiškinimo.

108. Dėl Komisijos teiginių, susijusių su Pakeitimo įstatymo 10 straipsnyje numatytomis pereinamojo laikotarpio priemonėmis, pagal suformuotą jurisprudenciją klausimas, ar valstybė narė įvykdė įsipareigojimus, ar ne, turi būti sprendžiamas atsižvelgiant į situaciją, buvusią pagrįstoje nuomonėje nurodyto įpareigojimams skirto įvykdyti laikotarpio pabaigoje [87]. Pakeitimo įstatymo 10 straipsnis įsigaliojo 2020 m. vasario 14 d. Komisija, atsakydama į Teisingumo Teismo klausimą per teismo posėdį, patvirtino neturinti įrodymų, kad ši nuostata ir toliau sukelia pasekmių pasibaigus pagrįstoje nuomonėje nustatytam terminui, t. y. 2020 m. gruodžio 30 d. Taigi ji pripažino, kad Pakeitimo įstatymo 10 straipsnis iki šios datos „neteko galios“. Vadinasi, Komisijos pagrindas dėl Pakeitimo įstatymo 10 straipsnio yra nepriimtinas.

109. Bet kuriuo atveju, nesant jokių įrodymų, kurie leistų suabejoti išimtinės jurisdikcijos perdavimo Išimtinės kontrolės kolegijai spręsti dėl teismo, teisėjų kolegijos ar teisėjo nepriklausomumo pagal iš dalies pakeisto Aukščiausiojo Teismo įstatymo 26 straipsnio 2 ir 4–6 dalis bei 82 straipsnio 2–5 dalis teisėtumu, Komisijos teiginiai dėl Pakeitimo įstatymo 10 straipsnyje numatytų pereinamojo laikotarpio priemonių, kuriomis tik numatomas laikinas minėtų nuostatų taikymas, negali būti priimti.

110. Komisija taip pat prašo pripažinti, kad taikydama šiame pagrinde nurodytas nacionalines nuostatas Lenkijos Respublika pažeidė Sąjungos teisės viršenybės principą. Pakanka pažymėti, kad su viršenybe susijęs pagrindas grindžiamas klausimu, ar Lenkijos Respublika įgyvendino ESS 19 straipsnio 1 dalies antrą pastraipą, Chartijos 47 straipsnį ir SESV 267 straipsnį. Vadinasi, tai nėra atskiras ieškinio reikalavimas ir dėl jo nebūtina priimti sprendimo [88].

111. Taigi siūlau Teisingumo Teismui atmesti antrąjį pagrindą.

B. Pirmasis pagrindas – Draudimas nacionaliniams teismams tikrinti, ar laikomasi Sąjungos teisės reikalavimo dėl veiksmingos teisinės gynimo priemonės pagal įstatymą įsteigtame nepriklausomame ir nešališkame teisme

1. Šalių argumentai

112. Komisija tvirtina, kad uždraudusi nacionaliniams teismams tikrinti, ar laikomasi Sąjungos teisės reikalavimo dėl veiksmingos teisinės gynimo priemonės, kurią turi užtikrinti pagal įstatymą įsteigtas nepriklausomas ir nešališkas teismas, Lenkijos Respublika neįvykdė įsipareigojimų pagal

87 Pagal analogiją žr. 2006 m. gegužės 18 d. Sprendimą *Komisija / Ispanija* (C-221/04, EU:C:2006:329, 24–26 punktai).

88 Pagal analogiją žr. 1986 m. gruodžio 4 d. Sprendimą *Komisija / Prancūzija* (220/83, EU:C:1986:461, 30 ir 31 punktai).

ESS 19 straipsnio 1 dalies antrą pastraipą, siejamą su Chartijos 47 straipsniu, atsižvelgiant į EŽTT jurisprudenciją dėl EŽTK 6 straipsnio 1 dalies, taip pat pagal SESV 267 straipsnį ir Sąjungos teisės viršenybės principą.

113. Pirma, Komisija teigia, kad pagal iš dalies pakeisto Bendrosios kompetencijos teismų santvarkos įstatymo 42a straipsnio 1 ir 2 dalis, iš dalies pakeisto Aukščiausiojo Teismo įstatymo 29 straipsnio 2 ir 3 dalis ir iš dalies pakeisto Administracinių teismų santvarkos įstatymo 5 straipsnio 1a ir 1b dalis šiems nacionaliniams teismams draudžiama tikrinti teisėjų paskyrimo teisėtumą arba Lenkijos Respublikos teisminių institucijų teisėtumą, vadinasi, ir tai, ar teismas, kuriame dirba teisėjas, buvo įsteigtas pagal įstatymą, kaip tai suprantama pagal ESS 19 straipsnio 1 dalį, siejamą su Chartijos 47 straipsniu, atsižvelgiant į EŽTT sprendimą byloje *Guðmundur Andri Ástráðsson prieš Islandiją* [89]. Dublike Komisija tvirtina, kad neatrodo, jog minėtų Lenkijos teisės nuostatų tekste daromas skirtumas tarp Respublikos Prezidento priimamo teisėjo paskyrimo akto teisminės kontrolės ir teisminės kontrolės, kuria siekiama užtikrinti, kad būtų laikomasi ESS 19 straipsnio 1 dalies antroje pastraipoje numatytų garantijų. Procedūros, per kurią paskiriamas teisėjas, tinkamumas turi įtakos ne tik paskyrimo akto galiojimui, bet ir Sąjungos teisės reikalavimo dėl galimybės kreiptis į pagal įstatymą įsteigtą nepriklausomą ir nešališką teismą pagal ESS 19 straipsnio 1 dalies antrą pastraipą ir Chartijos 47 straipsnį, taikymui. Sprendimo *A. K.* 134 punkte nurodyta, kad būtina įsitikinti, jog sprendimų dėl paskyrimo materialinės sąlygos ir procedūrinės taisyklės yra tokios, kad teisės subjektams negalėtų kilti jokių pagrįstų abejonių dėl to, ar atitinkamiems teisėjams po jų paskyrimo nedaro įtakos išorės veiksniai, ir dėl šių teisėjų neutralumo, kai susikerta interesai.

114. Antra, Komisija teigia, kad pagal iš dalies pakeisto Bendrosios kompetencijos teismų santvarkos įstatymo 55 straipsnio 4 dalį Lenkijos teismams užkertamas kelias vertinti, ar teisėjų kolegijos nariai gali teisėtai vykdyti teisėjo funkcijas. Juo teismams draudžiama savo iniciatyva arba šalių prašymu, remiantis „nuostatomis, susijusiomis su bylų paskirstymu ir teismo sudėties formavimu bei keitimu“, konstatuoti, kad teismo sudėtis prieštarauja teisės aktams, kad joje yra nepakankamai darbuotojų arba kad asmuo neturi įgaliojimų ar yra nekompetentingas priimti sprendimus. Todėl pagal šią nuostatą teismams užkertamas kelias peržiūrint teismo sprendimo teisėtumą patikrinti, ar teismas yra pagal įstatymą įsteigtas nepriklausomas ir nešališkas teismas, taigi, ar jis turėjo jurisdikciją nagrinėti bylą. Be to, pagal Pakeitimo įstatymo 8 straipsnį iš dalies pakeisto Bendrosios kompetencijos teismų santvarkos įstatymo 55 straipsnio 4 dalis taip pat taikoma dar nagrinėjamoms byloms. Dublike paaiškinta, kad pagal iš dalies pakeisto Bendrosios kompetencijos teismų santvarkos įstatymo 55 straipsnio 4 dalį, paskyrus teisėją pagal bylų paskirstymo taisykles, laikoma, kad šis teisėjas turi jurisdikciją teisėtai priimti sprendimą byloje. Tai neleidžia apeliaciniame skunde dėl teismo sprendimo patikrinti pagal įstatymą įsteigto nepriklausomo ir nešališko teismo reikalavimų.

115. Komisija mano, kad minėtos nacionalinės nuostatos neleidžia Lenkijos teismui vykdyti pareigos savo iniciatyva arba šalies prašymu patikrinti, ar dėl savo sudėties jis yra pagal įstatymą įsteigtas nepriklausomas ir nešališkas teismas. Be to, šiomis nuostatomis teismams neleidžiama įsitikinti, kai šis klausimas yra svarbus jų pačių sprendimui (pavyzdžiui, ieškinys dėl sprendimo panaikinimo dėl neteisėtos teismo sudėties), ar kitas teismas atitinka Sąjungos reikalavimus, keliamus pagal įstatymą įsteigtam nepriklausomam ir nešališkam teismui, kaip tai suprantama pagal ESS 19 straipsnio 1 dalies antrą pastraipą, siejamą su Chartijos 47 straipsniu, atsižvelgiant į EŽTT jurisprudenciją dėl EŽTK 6 straipsnio 1 dalies, turint omenyje aplinkybes, susijusias su teisėjo paskyrimu arba teisminės institucijos teisėtumu.

[89] 2020 m. gruodžio 1 d. Sprendimas *Guðmundur Andri Ástráðsson prieš Islandiją* (CE:ECHR:2020:1201JUD002637418). Taip pat žr. Sprendimą *Simpson* (75 punktas).

116. Komisijos nuomone, pagal įstatymą įsteigto nepriklausomo teismo reikalavimo pagal ESS 19 straipsnio 1 dalies antrą pastraipą ir Chartijos 47 straipsnį teisminei kontrolei nereikia nustatyti specialaus mechanizmo šiam tikslui. Be to, nebūtinai reikalaujama, kad nacionalinis teisėjas panaikintų teisėjo paskyrimo aktą arba atleistų paskirtą asmenį. Todėl nesvarbu, kad pagal Lenkijos Respublikos Konstituciją teisėjo paskyrimo aktas negali būti kvestionuojamas. Bylą nagrinėjantis nacionalinis teismas, remdamasis taikytina nacionaline teise, tinkamai atsižvelgdamas į Sąjungos teisės veiksmingumą ir tokius aspektus, kaip teisinio saugumo principas, turi nustatyti, kokių pasekmių sukėlė bet koks pagal įstatymą įsteigto nepriklausomo teismo reikalavimo pažeidimas.

117. Lenkijos Respublika teigia, kad Komisija neišskyrė pagrindo dėl tariamo SESV 267 straipsnio ir viršenybės principo pažeidimo. Be to, ji teigia, kad Komisija nenurodė iš dalies pakeisto Aukščiausiojo Teismo įstatymo 26 straipsnio 3 dalies ir nepaaiškino, kaip šia nuostata pažeidžiama Sąjungos teisė.

118. Lenkijos Respublika aiškiai atskiria teisėjo paskyrimo akto ir jo pasekmių teisminę kontrolę nuo garantijų, kurias teismas turi užtikrinti pagal ESS 19 straipsnio 1 dalies antrą pastraipą, teisminės kontrolės. Lenkijos teisėje neleidžiama taikyti pirmojo tipo teisminės kontrolės, ir Teisingumo Teismas sprendime *A. K.* tam neprieštaravo [90]. Pagal Lenkijos Respublikos Konstituciją ir nuoseklią Lenkijos teismų praktiką teisė skirti teisėjus yra Respublikos Prezidento prerogatyva. Ši teisė nėra ir niekada nebuvo teisminės kontrolės objektas, nes jei tokie skundai būtų leidžiami, būtų pažeistas teisėjų nenušalinamumo principas. Tai atitinka Teisingumo Teismo jurisprudenciją, pagal kurią teisėjo atleidimo iš pareigų sąlygos turi būti numatytos įstatyme, pagrįstos ir proporcingos. Tai taip pat atitinka EŽTT jurisprudenciją, pagal kurią teisingumo organizavimas neturėtų būti paliktas teismų diskrecijai. Priešingai, Lenkijos teisėje numatyta teisės į nepriklausomą teismą ir Sąjungos teisėje numatytų garantijų suteikimo teisminė kontrolė. Lenkijos Respublika priduria, kad jurisprudencija nepatvirtina Komisijos pateikto ginčijamų nuostatų aiškinimo.

119. Lenkijos Respublika mano, kad pagal iš dalies pakeisto Bendrosios kompetencijos teismų santvarkos įstatymo 42a straipsnio 1 ir 2 dalis ir 55 straipsnio 4 dalį, iš dalies pakeisto Aukščiausiojo Teismo įstatymo 29 straipsnio 2 ir 3 dalis ir iš dalies pakeisto Administracinių teismų santvarkos įstatymo 5 straipsnio 1a ir 1b dalis neapribojami nacionalinių teismų įgaliojimai tikrinti, ar asmenims yra prieinama galimybė pasinaudoti ESS 19 straipsnio 1 dalies antroje pastraipoje, siejamoje su Chartijos 47 straipsniu, suteikta garantija.

120. Šiuo klausimu Lenkijos Respublika pažymi, pirma, kad, kilus abejonių dėl teisėjo nešališkumo, jo nušalinimo galima siekti pagal Civilinio proceso kodekso 48–54 straipsnius [91], Baudžiamojo proceso kodekso 40–44 straipsnius [92] arba Administracinio proceso įstatymo 18–24 straipsnius [93].

[90] Žr. 145 punktą. Žr. 2021 m. kovo 2 d. Sprendimą *A. B. ir kt. (Aukščiausiojo Teismo teisėjų skyrimas – skundas)* (C-824/18, EU:C:2021:153, 128 punktas).

[91] 1964 m. lapkričio 17 d. *Ustawa – Kodeks postępowania cywilnego* (Įstatymas dėl Civilinio proceso kodekso) (*Dz. U.*, 2020, 1575 pozicija, su pakeitimais).

[92] 1997 m. birželio 6 d. *Ustawa – Kodeks postępowania karnego* (Įstatymas dėl Baudžiamojo proceso kodekso) (*Dz. U.*, 2021, 534 pozicija, su pakeitimais).

[93] 2002 m. rugpjūčio 30 d. *Ustawa – Prawo o postępowaniu przed sądami administracyjnymi* (Įstatymas dėl proceso administraciniuose teismuose) (*Dz. U.*, 2019, 2325 pozicija, su pakeitimais).

121. Antra, byla, kurioje abejojama dėl konkretaus teismo jurisdikcijos arba kyla abejonių dėl asmens teisės į pagal įstatymą įsteigtą nepriklausomą ir nešališką teismą, gali būti perduota kitam jurisdikciją pagal nacionalinę teisę turinčiam teismui [94], atitinkančiam ESS 19 straipsnio 1 dalies antrą pastraipą.

122. Trečia, jeigu bylą nagrinėjančio teismo sudėtis prieštaravo teisės aktams arba jeigu bylą nagrinėjo nušalintas teisėjas, apeliacinės instancijos teismas privalo savo iniciatyva pripažinti neteisėtu procesą ir panaikinti tokį teismo sprendimą atitinkamai pagal Civilinio proceso kodekso 379 straipsnio 4 dalį, Baudžiamojo proceso kodekso 349 straipsnio 1 dalies 1 punktą ir Administracinio proceso įstatymo 183 straipsnio 2 dalies 4 punktą. Konstatavus Chartijos 47 straipsnio pažeidimą, apeliacinės instancijos teismas gali pripažinti neteisėtu procesą ir panaikinti sprendimą dėl to, kad jį priėmė ne pagal įstatymą įsteigtas nepriklausomas ir nešališkas teismas. Vis dėlto apeliacinis teismas negali kvestionuoti tokį sprendimą priėmusio teisėjo įgaliojimų ar jurisdikcijos.

123. Triplike Lenkijos Respublika nurodė, kad iš dalies pakeisto Bendrosios kompetencijos teismų santvarkos įstatymo 42a straipsnio 1 ir 2 dalių, iš dalies pakeisto Aukščiausiojo Teismo įstatymo 29 straipsnio 2 ir 3 dalių ir iš dalies pakeisto Administracinių teismų santvarkos įstatymo 5 straipsnio 1a ir 1b dalių tikslas yra neleisti, kad teisėjų įgaliojimai ar darbo santykiai būtų kvestionuojami kituose procesuose, nei numatytieji Lenkijos Respublikos Konstitucijoje ir jos įgyvendinimo įstatymuose. Be to, Lenkijos Respublikos Konstitucijos 45 straipsnyje, tarptautinėse sutartyse ir Chartijoje užtikrinama teisė į pagal įstatymą įsteigtą nepriklausomą ir nešališką teismą. Nacionalinės teisės aktai turi būti aiškinami atsižvelgiant į visas šias nuostatas. Pažeidimai skiriant teisėją arba teisės į pagal įstatymą įsteigtą teismą pažeidimas nelemia teisėjo paskyrimo akto ar bylos, kurioje tas teisėjas dalyvavo, panaikinimo [95].

124. Lenkijos Respublika mano, kad Komisija neteisingai aiškina iš dalies pakeisto Bendrosios kompetencijos teismų santvarkos įstatymo 55 straipsnio 4 dalį. Ji teigia, kad pagal šią nuostatą nedraudžiama tikrinti, ar teismas yra teisingai sudarytas. Ja tik kodifikuota Aukščiausiojo Teismo praktika, pagal kurią, jeigu byla išnagrinėjama pažeidžiant nuostatas dėl bylų paskirstymo jurisdikciją turinčio teismo teisėjams, tai nesuteikia pagrindo taikyti išimtinę kontrolę pagal Civilinio proceso kodekso 387 straipsnį ir Baudžiamojo proceso kodekso 439 straipsnio 1 dalies 2 punktą, dėl kurios būtų galima pripažinti procesą neteisėtu ir panaikinti peržiūrėtą sprendimą. Vis dėlto tokio pobūdžio pažeidimas gali būti pagrindas taikyti įprastą kontrolę. Atitinkamai šalis gali prašyti panaikinti teismo sprendimą, remdamasi tuo, kad taikytino proceso kodekso pažeidimas turėjo neigiamos įtakos bylos baigčiai šios šalies požiūriu. Be to, šalis gali prašyti teisėjo nušalinimo, jeigu jo dalyvavimas byloje pažeidžia teisę į nešališką teismą.

125. Lenkijos Respublika teigia, kad, priešingai šios išvados 114 punkte nurodytam Komisijos teiginiui, iš dalies pakeisto Bendrosios kompetencijos teismų santvarkos įstatymo 55 straipsnio 4 dalyje nenurodoma, kad teismai turi peržiūrėti klausimą, ar sprendimą priėmęs teismas buvo pagal įstatymą įsteigtas nepriklausomas ir nešališkas teismas. Ši nuostata susijusi tik su bylų paskirstymo ir teismų sudėties taisyklių pažeidimo pasekmėmis. Tai reiškia, kad Komisijos pagrindas dėl Pakeitimo įstatymo 8 straipsnio, kuriame numatyta, kad iš dalies pakeisto Bendrosios kompetencijos teismų santvarkos įstatymo 55 straipsnio 4 dalis taikoma ir nagrinėjamoms byloms, taip pat turi būti atmestas.

94 Žr. Civilinio proceso kodekso 200 straipsnio 1 dalį ir Baudžiamojo proceso kodekso 35 straipsnio 1 dalį.

95 Žr. Sprendimą *Simpson*. Taip pat žr. 2020 m. gruodžio 1 d. EŽTT sprendimą byloje *Guðmundur Andri Ástráðsson prieš Islandiją* (CE:ECHR:2020:1201JUD002637418).

2. Vertinimas

a) Dėl priimtinumo

126. Lenkijos Respublika tvirtina, kad pirmajame Komisijos pagrinde nurodyti SESV 267 straipsnio ir Sąjungos teisės viršenybės principo pažeidimai nėra išskirti. Be to, ji teigia, kad Komisija nepateikė jokio pagrindimo ar įrodymų, kad iš dalies pakeisto Aukščiausiojo Teismo įstatymo 26 straipsnio 3 dalimi pažeidžiama Sąjungos teisė. Lenkijos Respublika taip pat mano, kad Komisija savo paaiškinimus ar įrodymus šiems teiginiams pagrįsti pateikė pavėluotai ir Teisingumo Teismas neturėtų į juos atsižvelgti.

127. Pagal SESV 258 straipsnį iškeltoje byloje dėl įsipareigojimų neįvykdymo Komisija turi įrodyti, kad įsipareigojimas neįvykdytas, pateikdama Teisingumo Teismui visą reikalingą informaciją, kad šis galėtų nustatyti šią faktinę aplinkybę, ir Komisija neturi teisės remtis jokiomis prezumpcijomis [96]. Pagal Europos Sąjungos Teisingumo Teismo statuto 21 straipsnį ir Procedūros reglamento 120 straipsnio c punktą ieškinyje, pareikštame pagal SESV 258 straipsnį, turi būti nurodyti konkretūs kaltinimai, dėl kurių Teisingumo Teismo prašoma priimti sprendimą, ir bent jau trumpai išdėstytos teisinės ir faktinės aplinkybės, kuriomis grindžiami šie kaltinimai [97]. Taigi pagal SESV 258 straipsnį pareikšto ieškinio esmė turi būti išnagrinėta remiantis tik ieškinyje nurodytais reikalavimais.

128. Pirmajame pagrinde Komisija tik nurodė SESV 267 straipsnį ir net glaustai nepaaiškino, kodėl jos nurodytomis Lenkijos teisės nuostatomis pažeidžiama ši nuostata. To, kad Komisija 2020 m. spalio 30 d. pagrįstoje nuomonėje paaiškino SESV 267 straipsnio reikšmę nagrinėjant šį pagrindą, nepakanka, kad būtų galima taikyti Teisingumo Teismo statuto 21 straipsnį ir Procedūros reglamento 120 straipsnio c punktą. Be to, priešingai, nei tvirtinama dublike, Teisingumo Teismas negali daryti prielaidos, kad tarp tariamo SESV 267 straipsnio pažeidimo ir nagrinėjamų Lenkijos teisės nuostatų yra „funkcinis ryšys“. Tiek, kiek Komisija galėjo paaiškinti šį „funkcinį ryšį“, pateikdama antrąjį pagrindą, jis pateiktas dėl skirtingų Lenkijos teisės nuostatų.

129. Priešingai, manau, kad ieškinio 75 punkte apibendrintai paaiškinta, kodėl Komisija manė, kad jos pirmajame pagrinde nurodytomis Lenkijos teisės nuostatomis pažeidžiamas Sąjungos teisės viršenybės principas. Be to, atsižvelgiant į tai, kad iš dalies pakeisto Aukščiausiojo Teismo įstatymo 26 straipsnio 3 dalyje iš esmės pakartojama šio įstatymo 29 straipsnio 3 dalis [98], Komisijai pakako pirmajame pagrinde nurodyti 26 straipsnio 3 dalį, nes iš to, kaip visas šis pagrindas suformuluotas, galima aiškiai suprasti, kodėl ji mano, kad pastaroji nuostata pažeidžiama Sąjungos teisė.

130. Atsižvelgdamas į tai, kas išdėstyta, siūlau Teisingumo Teismui atmesti kaip nepriimtinus Komisijos argumentus, susijusius su SESV 267 straipsniu, pateiktus grindžiant pirmąjį pagrindą.

96 2016 m. sausio 28 d. Sprendimas *Komisija / Portugalija* (C-398/14, EU:C:2016:61, 47 punktas).

97 Šiuo klausimu žr. 2010 m. lapkričio 11 d. Sprendimą *Komisija / Lenkija* (C-543/08, EU:C:2010:669, 20 ir 21 punktai ir juose nurodyta jurisprudencija).

98 Joje savo ruožtu pakartojamas iš dalies pakeisto Bendrosios kompetencijos teismų santvarkos įstatymo 42a straipsnio 2 dalies ir iš dalies pakeisto Administracinių teismų santvarkos įstatymo 5 straipsnio 1b dalies tekstas.

b) Dėl esmės

1) Preliminarios pastabos – Komisijos pirmojo ir antrojo pagrindų apimtis

131. Lenkijos Respublika tvirtina, kad Komisijos antrajame pagrinde nurodyti motyvai yra nenuoseklūs ir prieštarauja pirmajam pagrindui. Komisijos nuomone, šis teiginys nepagrįstas.

132. Antrasis pagrindas susijęs su išimtine jurisdikcija, pagal nacionalinę teisę suteikiama Išimtinės kontrolės kolegijai sprendžiant klausimus, susijusius su teismų, teisėjų kolegijų ir teisėjų nepriklausomumu. Pirmajame pagrinde, be kita ko, kritikuojama tai, kad pagal kai kurias Lenkijos teisės nuostatas visiems nacionaliniams teismams [99], įskaitant Išimtinės kontrolės kolegiją, draudžiama tikrinti teisėjų skyrimo Lenkijoje teisėtumą. Taigi pirmajame pagrinde teigiama, kad joks Lenkijos teismas neturi jurisdikcijos tikrinti Lenkijos teisėjų skyrimo teisėtumo pagal Sąjungos teisę. Todėl manau, kad pirmieji du Komisijos pagrindai yra suderinami tarpusavyje.

2) Teisė į veiksmingą teisinę gynybą pagal įstatymą įsteigtame nepriklausomame ir nešališkame teisme

133. Lenkijos Respublika neginčija, kad, atsižvelgiant į EŽTT jurisprudenciją dėl EŽTK 6 straipsnio 1 dalies ir Sąjungos teisės viršenybės principą, bendrosios kompetencijos teismai, Aukščiausiasis Teismas ir administraciniai teismai turi laikytis ESS 19 straipsnio 1 dalies antros pastraipos, siejamos kartu su Chartijos 47 straipsniu. Be to, ji neginčija, kad atitinkami teismai turi patikrinti, ar pagal Sprendimą *Simpson* paisoma teisės į pagal įstatymą įsteigtą nepriklausomą ir nešališką teismą. Lenkijos Respublika teigia, kad Komisijos nustatytomis nacionalinėmis nuostatomis tik užkertamas kelias Respublikos Prezidento priimto teisėjo paskyrimo akto apskundimui. Šiomis aplinkybėmis ji atkreipia dėmesį į keletą kitų Lenkijos teisės nuostatų, kuriomis teisėjams suteikiama galimybė patikrinti, ar užtikrinta galimybė kreiptis į pagal įstatymą įsteigtą nešališką teismą.

134. Priešingai, nei teigia Lenkijos Respublika, šioje byloje Komisija neginčija nei Respublikos Prezidento prerogatyvos paskirti teisėjus, nei to, kad pagal Lenkijos teisę teisėjo paskyrimo aktas negali būti apskųstas [100].

135. Sprendimo *A. K.* 133 punkte Teisingumo Teismas pažymėjo, jog tai, kad teisėjus skiria Respublikos Prezidentas, jie netampa nuo jo priklausomi ir negali kilti abejonių dėl jų nešališkumo, jeigu po paskyrimo šiems nariams nedaroma jokios įtakos. Be to, Sprendimo *A. B. ir kt. (Aukščiausiojo Teismo teisėjų skyrimas – Skundai)* [101] 129–136 punktuose nurodyta, kad nors skyrimo į nacionalinio aukščiausiojo teismo teisėjo pareigas procese gali būti neįmanoma įgyvendinti teisės į teisių gynimo priemonę, dėl to negali kilti sunkumų taikyti iš Sąjungos teisės kylančius reikalavimus, jeigu yra kitų veiksmingų teisminių teisių gynimo priemonių. Kitaip gali būti, kai anksčiau buvusios teisminės gynybos priemonės buvo panaikintos, o kiti svarbūs

[99] Žr., be kita ko, iš dalies pakeisto Aukščiausiojo Teismo įstatymo 26 straipsnio 3 dalį.

[100] Žr. Lenkijos Respublikos Konstitucijos 179 straipsnį, kuriame numatyta, kad Respublikos Prezidentas NTT siūlymu skiria teisėjus neribotam laikui. Lenkijos Respublikos Konstitucijos 180 straipsnyje nustatyta, kad teisėjai yra neatšaukiami. Pagal Lenkijos Respublikos Konstitucijos 186 straipsnį NTT yra įgaliota užtikrinti teismų ir teisėjų nepriklausomumą.

[101] 2021 m. kovo 2 d. sprendimas (C-824/18, EU:C:2021:153).

veiksniai, apibūdinantys paskyrimo procesą konkrečiomis nacionalinėmis teisinėmis ir faktinėmis aplinkybėmis, kelia teisės subjektams sisteminio pobūdžio abejonių dėl teisėjų, paskirtų užbaigus šią procedūrą, nepriklausomumo ir nešališkumo [102].

136. Taigi pirmasis Komisijos pagrindas susijęs tik su teiginiu, kad visiems bendrosios kompetencijos teismams, administraciniams teismams ir Aukščiausiajam Teismui [103], įskaitant Išimtinės kontrolės kolegiją, draudžiama savo iniciatyva arba šalies prašymu patikrinti, ar teismas užtikrina teisės subjektų teisę į veiksmingą teisinę gynybą Sąjungos teisei priklausančiose srityse pagal įstatymą įsteigtame nepriklausomame ir nešališkame teisme [104]. Komisijos teigimu, ginčijamos nuostatos sukelia bent dvi žalingas pasekmes. Pirma, jomis teismams neleidžiama peržiūrėti tokių klausimų, neatsižvelgiant į teisių gynimo priemonės, kuri gali būti prieinama pagal nacionalinę teisę, pobūdį ir apimtį. Antra, jomis teismams taip pat draudžiama netaikyti nacionalinių nuostatų, prieštaraujančių ESS 19 straipsnio 1 dalies antrai pastraipai ir Chartijos 47 straipsniui.

137. Komisija ir Lenkijos Respublika nesutaria dėl pirmajame pagrinde aptariamų nacionalinės teisės nuostatų taikymo srities.

138. Iš dalies pakeisto Bendrosios kompetencijos teismų santvarkos įstatymo 42a straipsnio 2 dalies, iš dalies pakeisto Aukščiausiojo teismo įstatymo 26 straipsnio 3 dalies ir 29 straipsnio 3 dalies bei iš dalies pakeisto Administracinių teismų santvarkos įstatymo 5 straipsnio 1b dalies tekste atitinkamiems teismams aiškiai draudžiama nustatyti ar vertinti teisėjo paskyrimo teisėtumą. Pagal tas pačias nuostatas šiems teismams taip pat draudžiama nustatyti ar vertinti iš šio paskyrimo kylančius įgaliojimus vykdyti teisėjo funkcijas.

139. Be to, pagal iš dalies pakeisto Bendrosios kompetencijos teismų santvarkos įstatymo 42a straipsnio 1 dalį, iš dalies pakeisto Aukščiausiojo teismo įstatymo 29 straipsnio 2 dalį ir iš dalies pakeisto Administracinių teismų santvarkos įstatymo 5 straipsnio 1a dalį tiems patiems teismams neleidžiama „kvestionuoti teismų <…> ar už teisminę kontrolę ir teisės apsaugą atsakingų institucijų teisėtumo“. Iš dalies pakeisto Bendrosios kompetencijos teismų santvarkos įstatymo 55 straipsnio 4 dalyje ir Pakeitimo įstatymo 8 straipsnyje [105] draudžiama remtis nuostatomis dėl bylų paskirstymo organizavimo ir teisėjų kolegijų skyrimo bei keitimo, siekiant apriboti teisėjo jurisdikciją arba konstatuoti, kad teismo sudėtis yra neteisėta, kad teismas sudarytas netinkamai ar kad šiame teisme posėdžiauja įgaliojimų neturintis ar kompetencijos spręsti bylos neturintis asmuo.

140. Iš pirmo žvilgsnio pagal šių nuostatų tekstą teismui iš esmės nedraudžiama turėti jurisdikciją *erga omnes* panaikinti Respublikos Prezidento priimtą teisėjo paskyrimo aktą. Vietoj to jame visiems Lenkijos teismams aiškiai draudžiama savo iniciatyva arba šalies prašymu bet kokiomis aplinkybėmis ir dėl bet kokios priežasties kelti ar spręsti klausimą, ar teisėjas paskirtas teisėtai arba ar jis gali vykdyti teisėjo funkcijas, neatsižvelgiant į nurodomo neteisėtumo pobūdį, ginčijamą aktą ar procedūrą arba galimą teisių gynimo priemonę. Taigi šių nuostatų tekstas yra toks platus, kad panaikinama nacionalinių teismų galimybė nagrinėti klausimus, susijusius su teisėjų kolegijos nepriklausomumu, kaip to reikalaujama pagal Sprendimą *Simpson* [106].

[102] 2021 m. kovo 2 d. Sprendimas *A.B. ir kt. (Aukščiausiojo Teismo teisėjų skyrimas – skundas)* (C-824/18, EU:C:2021:153, 156 punktas).

[103] Žr. iš dalies pakeisto Aukščiausiojo Teismo įstatymo 26 straipsnio 3 dalį.

[104] Žr. ieškinio 62 punktą.

[105] Regis, pagal jį iš dalies pakeisto Bendrosios kompetencijos teismų santvarkos įstatymo 55 straipsnio 4 dalis taikoma atgaline data.

[106] Žr. 55 punktą.

141. Nepaisant to, kad nacionaliniai teismai klausimus dėl teisėjo ar teismo nepriklausomumo privalo perduoti Išimtinės kontrolės kolegijai pagal iš dalies pakeisto Aukščiausiojo Teismo įstatymo 26 straipsnio 2 dalį, šio įstatymo 26 straipsnio 3 dalyje aiškiai nurodyta, kad Išimtinės kontrolės kolegija nevertina teisėjo paskyrimo teisėtumo arba jo įgaliojimų vykdyti teisėjo funkcijas. Be to, pagal iš dalies pakeisto Bendrosios kompetencijos teismų santvarkos įstatymo 42a straipsnio 1 dalį, iš dalies pakeisto Aukščiausiojo teismo įstatymo 29 straipsnio 2 dalį ir iš dalies pakeisto Administracinių teismų santvarkos įstatymo 5 straipsnio 1a dalį joks Lenkijos teismas negali suabejoti teismo teisėtumu. Todėl atitinkamų teisių gynimo priemonių taikymas pagal nacionalinę teisę yra vienodai apribotas.

142. Be to, nors iš dalies pakeisto Bendrosios kompetencijos teismų santvarkos įstatymo 55 straipsnio 4 dalyje ir Pakeitimo įstatymo 8 straipsnyje numatyti draudimai daugeliu atvejų, kaip teigia Lenkijos Respublika, gali būti susiję tik su organizaciniais klausimais, bylų ir darbo krūvio valdymu, gali būti ir taip, kad tokie klausimai kelia abejonių dėl to, ar teismas buvo iš anksto įsteigtas pagal įstatymą ir ar jis yra nešališkas. Platus draudimas netgi kelti ar nagrinėti tokius klausimus ginčijamuose teisės aktuose apibūdintomis aplinkybėmis išeina už ribų to, ką Lenkijos Respublika nurodo kaip šių nuostatų tikslus, ir apsunkina galimybę pasinaudoti teisminėmis teisių gynimo priemonėmis tokiam pažeidimui pašalinti. Tai reiškia, kad nagrinėjamos nacionalinės teisės nuostatos yra tokios plačios, kad jomis reglamentuojami visi teisės į pagal įstatymą įsteigtą nepriklausomą ir nešališką teismą, užtikrinamos pagal ESS 19 straipsnio 1 dalies antrą pastraipą ir Chartijos 47 straipsnį, kontrolės aspektai.

143. Teisingumo Teismo prašymu Lenkijos Respublika kaip įrodymus pateikė daug kitų nacionalinės teisės nuostatų, kuriose, be kita ko, numatytas teisėjų nušalinimas, bylos perdavimas kitam teismui ir apeliacinių teismų procesinių sprendimų panaikinimas dėl to, kad šie procesiniai sprendimai neatitinka ESS 19 straipsnio 1 dalies antros pastraipos ir Chartijos 47 straipsnio reikalavimų. Pavyzdžiui, Civilinio proceso kodekso 48 straipsnyje ir Baudžiamojo proceso kodekso 40 straipsnyje tam tikromis konkrečiomis aplinkybėmis numatytas automatinis teisėjų nusišalinimas. Pagal Civilinio proceso kodekso 49 straipsnį ir Baudžiamojo proceso kodekso 41 ir 42 straipsnius teisėjas gali prašyti būti nušalintas arba šalis gali prašyti teisėjo nušalinimo. Pagal Civilinio proceso kodekso 379 straipsnio 4 dalį ir Baudžiamojo proceso kodekso 439 straipsnį teisėjo, kuriam taikomas automatinis nusišalinimas, dalyvavimas lemia atitinkamo proceso anuliavimą.

144. Šiomis aplinkybėmis galima pažymėti, kad Lenkijos Respublika nurodė, jog *Trybunał Konstytucyjny* (Konstitucinis Teismas) yra ne kartą apribojęs nacionalinių taisyklių dėl teisėjų nusišalinimo taikymo sritį. Taigi 2020 m. birželio 9 d. iš dalies neteko galios Civilinio proceso kodekso 49 straipsnis, tiek, kiek pagal jį buvo galima nušalinti teisėją dėl to, kad Respublikos Prezidentas NTT siūlymu neteisėtai jį paskyrė [107]. Ta pati nuostata taip pat neteko galios 2022 m. vasario 28 d., tiek, kiek ja Respublikos Prezidento NTT siūlymu teisėjo paskyrimo procedūra buvo pripažinta aplinkybe, galinčia sukelti pagrįstų abejonių dėl teisėjo nešališkumo konkrečioje byloje [108]. 2020 m. kovo 12 d. neteko galios Baudžiamojo proceso kodekso 41 straipsnio 1 dalis ir 42 straipsnio 1 dalis, tiek, kiek pagal jas buvo galima nagrinėti prašymą dėl teisėjo nušalinimo, nes

[107] 2020 m. birželio 2 d. *Trybunał Konstytucyjny* (Konstitucinis Teismas) sprendimas (byla P 13/19) (*Dz. U.*, 2020, 1017 pozicija).

[108] 2022 m. vasario 23 d. *Trybunał Konstytucyjny* (Konstitucinis Teismas) sprendimas (byla P 10/19) (*Dz. U.*, 2022, 480 pozicija).

Respublikos Prezidentui skiriant jį NTT siūlymu buvo padarytas pažeidimas [109]. Pagal šią teismo praktiką nustatomi aiškūs galimybės nušalinti teisėją dėl pažeidimo jį skiriant apribojimai, skirtingai nuo Respublikos Prezidento atlikto teisėjo paskyrimo akto kvestionavimo.

145. Įvairios Lenkijos teisės nuostatos dėl teisėjų nušalinimo taip pat nesumenkina fakto, kad iš dalies pakeisto Bendrosios kompetencijos teismų santvarkos įstatymo 42a straipsnio 1 ir 2 dalių ir 55 straipsnio 4 dalies, iš dalies pakeisto Aukščiausiojo Teismo įstatymo 26 straipsnio 3 dalies ir 29 straipsnio 2 ir 3 dalių, iš dalies pakeisto Administracinių teismų santvarkos įstatymo 5 straipsnio 1a ir 1b dalių ir iš dalies pakeisto Administracinių teismų santvarkos 8 straipsnio formuluotės yra itin plačios ir neapsiriboja procedūromis, per kurias siekiama užginčyti teisėjo paskyrimo aktą. Vietoj to šiomis nuostatomis siekiama neleisti teismui peržiūrėti teisėjų kolegijos sudėties ar bet kokio kito akto, kuriuo remiantis teisėjas paskiriamas teisėju, taip užkertant kelią pasinaudoti bet kokia teisinės gynybos priemone, jei būtų pažeisti ESS 19 straipsnio 1 dalies antros pastraipos reikalavimai ir Chartijos 47 straipsnis.

146. Net pritarus tam, kad yra kitų nacionalinės teisės nuostatų, pagal kurias teismams, regis, leidžiama bent iš dalies tikrinti, ar laikomasi ESS 19 straipsnio 1 dalies antroje pastraipoje ir Chartijos 47 straipsnyje numatytų garantijų [110], jų egzistavimas kartu su nacionalinės teisės nuostatomis, kurias Komisija kvestionuoja savo pirmajame pagrinde, ir *Trybunał Konstytucyjny* (Konstitucinis Teismas) praktikoje nustatyti jų taikymo apribojimai sukuria didelį teisinį nesaugumą ir taip mažina teismų ir šalių galimybes kreiptis į pagal įstatymą įsteigtą nepriklausomą ir nešališką teismą, o tai prieštarauja ESS 19 straipsnio 1 dalies antra pastraipai ir Chartijos 47 straipsniui. Komisija taip pat prašo pripažinti, kad taikydama nacionalines nuostatas, kurias Komisija nurodo šiame pagrinde, Lenkijos Respublika pažeidė Sąjungos teisės viršenybės principą. Kaip nurodžiau atsakydamas į antrąjį pagrindą [111], reikalavimas dėl viršenybės nėra savarankiškas ieškinio reikalavimas ir dėl jo nereikia priimti sprendimo.

147. Taigi siūlau Teisingumo Teismui nuspręsti, kad pirmajame pagrinde nagrinėjamos nacionalinės nuostatos gali pakenkti Lenkijos teismų jurisdikcijai tikrinti, ar laikomasi reikalavimų, susijusių su pagal įstatymą įsteigtu nepriklausomu ir nešališku teismu, pažeidžiant ESS 19 straipsnio 1 dalies antrą pastraipą, siejamą su Chartijos 47 straipsniu, taigi jomis pažeidžiamos šios Sąjungos teisės nuostatos.

[109] Per ją teisėjai atrenkami remiantis 2011 m. gegužės 12 d. *Ustawa z dnia 12 maja 2011 r. o Krajowej Radzie Sądownictwa* (Įstatymas dėl NTT; *Dz. U.*, 2011, Nr. 126, 714 pozicija), iš dalies pakeisto, be kita ko, 2017 m. gruodžio 8 d. *Ustawa o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw* (Nacionalinės teismų tarybos įstatymo ir kai kurių kitų įstatymų pakeitimo įstatymas) (*Dz. U.*, 2018, 3 pozicija) ir 2018 m. liepos 20 d. *Ustawa o zmianie ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych oraz niektórych innych ustaw* (Bendrosios kompetencijos teismų santvarkos ir kai kurių kitų įstatymų pakeitimo įstatymas) (*Dz. U.*, 2018, 1443 pozicija), 9a straipsniu. Žr. 2020 m. kovo 4 d. *Trybunał Konstytucyjny* (Konstitucinis Teismas) sprendimą (byla P 22/19) (*Dz. U.*, 2020, 413 pozicija).

[110] Šiuo atveju nacionalinės nuostatos, susijusios su teisėjų nešališkumu ir nušalinimu.

[111] Žr. šios išvados 110 punktą.

C. Trečiasis pagrindas – Patikros, ar laikomasi Sąjungos reikalavimų, susijusių su pagal įstatymą įsteigtu nepriklausomu ir nešališku teismu, laikymas drausminiu nusižengimu

1. Šalių argumentai

148. Šis pagrindas susijęs su dviejų drausminių nusižengimų įtraukimu į iš dalies pakeisto Bendrosios kompetencijos teismų santvarkos įstatymo 107 straipsnio 1 dalies 2 ir 3 punktus [112] ir iš dalies pakeisto Aukščiausiojo Teismo įstatymo 72 straipsnio 1 dalies 2 ir 3 punktus [113] kartu su Pakeitimo įstatymu, kuriuo į iš dalies pakeisto Aukščiausiojo Teismo įstatymo 72 straipsnio 1 dalies 1 punktą įtraukiamas drausminis nusižengimas, kurį sudaro „akivaizdūs ir šiurkštūs teisės normų pažeidimai“. Komisijos teigimu, iš dalies pakeisto Bendrosios kompetencijos teismų santvarkos įstatymo 107 straipsnio 1 dalies 2 ir 3 punktuose ir iš dalies pakeisto Aukščiausiojo Teismo įstatymo 72 straipsnio 1 dalies 2 ir 3 punktuose nacionalinio teismo atliekamas kito teisėjo ar teisminės institucijos nepriklausomumo ir jų, kaip „pagal įstatymą įsteigto teismo“, statuso vertinimas laikomas drausminiu nusižengimu. Tai reiškia, kad Lenkijos Respublika neįvykdė įsipareigojimų pagal ESS 19 straipsnio 1 dalies antrą pastraipą, siejamą su Chartijos 47 straipsniu, ir pagal SESV 267 straipsnį.

149. Komisija pirmiausia laikosi pozicijos, kad nacionalinis teismas negali būti laikomas padariusiu drausminį nusižengimą ir kad jam gresia drausminės nuobaudos, kai jis vykdo ESS 19 straipsnio 1 dalies antroje pastraipoje ir Chartijos 47 straipsnyje nustatytus įpareigojimus.

150. Komisijos nuomone, pirmasis drausminis nusižengimas, numatytas šios išvados 148 punkte nurodytose nuostatose, yra susijęs su veiksmais ar neveikimu, kuriais užkertamas kelias teisminės institucijos veikimui arba jam labai pakenkiama. Antrasis drausminis nusižengimas susijęs su veiksmais, kuriais kvestionuojamas teisėjo darbo santykių buvimas, teisėjo paskyrimo galiojimas arba Lenkijos Respublikos konstitucinio organo teisėtumas.

151. Šiuos pažeidimus padariusiems bendrosios kompetencijos ir administracinių teismų teisėjams gresia atleidimas iš darbo arba perkėlimas į kitą teismą. Teisėjas gali būti nubaustas pinigine bauda arba atleistas iš pareigų už vadinamuosius nesunkius nusižengimus [114]. Aukščiausiojo Teismo teisėjams ir Vyriausiojo administracinio teismo teisėjams už tokius nusižengimus taikomas besąlygiškas atleidimas iš pareigų [115]. Komisija pažymi, kad, Lenkijos Respublikos teigimu, aptariamų drausminių nuobaudų tikslas – užtikrinti iš dalies pakeisto Bendrosios kompetencijos teismų santvarkos įstatymo 42a straipsnio ir 55 straipsnio 4 dalies ir iš dalies pakeisto Aukščiausiojo Teismo įstatymo 29 straipsnio 2 ir 3 dalių „veiksmingumą“ [116] ir tai, kad nacionaliniai teismai paisytų naujų įgaliojimų, suteiktų vien Išimtinės kontrolės kolegijai [117].

112 Pagal iš dalies pakeisto Administracinių teismų santvarkos įstatymo 29 straipsnio 1 dalį iš dalies pakeisto Bendrosios kompetencijos teismų santvarkos įstatymo 107 straipsnio 1 dalies 2 ir 3 punktų taikymas išplečiamas, įtraukiant administracinių teismų teisėjus.

113 Pagal iš dalies pakeisto Administracinių teismų santvarkos įstatymo 49 straipsnio 1 dalį iš dalies pakeisto Aukščiausiojo Teismo įstatymo 72 straipsnio 1 dalies 2 ir 3 punktų taikymas išplečiamas, įtraukiant Vyriausiojo administracinio teismo teisėjus.

114 Žr. iš dalies pakeisto Bendrosios kompetencijos teismų santvarkos įstatymo 109 straipsnio 1a dalį.

115 T. y. veiksmus ar neveikimą, kuriais trukdoma arba labai kenkiama teisminės institucijos veikimui; arba veiksmus, kuriais keliama abejonių dėl teisėjo darbo santykių buvimo, teisėjo paskyrimo veiksmingumo ar Lenkijos Respublikos konstitucinės institucijos teisėtumo. Nustačius, kad šie teisėjai padarė nesunkius nusižengimus, skiriama piniginė bauda arba jie atleidžiami iš pareigų: iš dalies pakeisto Aukščiausiojo Teismo įstatymo 75 straipsnio 1 dalies a punktas.

116 Žr. Komisijos pirmąjį pagrindą.

117 Žr. Komisijos antrąjį pagrindą.

152. Komisija teigia, kad teismo atlikta teisėjų skyrimo procedūros patikra pagal Sprendimą *Simpson*[118] gali būti laikoma veiksmu, kuriuo „kvestionuojamas teisėjo darbo santykių buvimas [arba] teisėjo paskyrimo veiksmingumas“ pagal iš dalies pakeisto Bendrosios kompetencijos teismų santvarkos įstatymo 107 straipsnio 1 dalies 3 punktą ir iš dalies pakeisto Aukščiausiojo Teismo įstatymo 72 straipsnio 1 dalies 3 punktą, todėl jam gali būti iškelta drausmės byla.

153. Be to, kaip Komisija nurodė pateikdama antrąjį pagrindą, ji mano, jog būtina, kad visi nacionaliniai teismai galėtų įvertinti konkrečią bylą nagrinėjančio teismo ar teisėjo nepriklausomumą. Šis vertinimas šiuo metu priklauso išimtinei Išimtinės kontrolės kolegijos jurisdikcijai. Bet kuriam nacionaliniam teismui, kuris pažeidžia antrajame pagrinde nurodytas nacionalinės teisės nuostatas, remdamasis Sąjungos teisės viršenybės principu, pagal iš dalies pakeisto Bendrosios kompetencijos teismų santvarkos įstatymo 107 straipsnio 1 dalies 2 punktą ir iš dalies pakeisto Aukščiausiojo Teismo įstatymo 72 straipsnio 1 dalies 2 punktą gali būti iškelta drausmės byla už veiksmus ar neveikimą, kuriais trukdoma arba labai kenkiama teisminės institucijos veiklai.

154. Teismo išvada, kad teismas nėra pagal įstatymą įsteigtas teismas dėl per procedūrą, per kurią buvo paskirtas teisėjas, padarytų pažeidimų, gali būti laikoma veiksmu, kuriuo kvestionuojamas „teisėjo paskyrimo galiojimas“, todėl ji gali būti pripažįstama nusižengimu pagal iš dalies pakeisto Bendrosios kompetencijos teismų santvarkos įstatymo 107 straipsnio 1 dalies 2 ir 3 punktus arba iš dalies pakeisto Aukščiausiojo Teismo įstatymo 72 straipsnio 1 dalies 2 ir 3 punktus.

155. Iš dalies pakeisto Bendrosios kompetencijos teismų santvarkos įstatymo 107 straipsnio 1 dalies 2 ir 3 punktuose ir iš dalies pakeisto Aukščiausiojo Teismo įstatymo 72 straipsnio 1 dalies 2 ir 3 punktuose numatyti drausminiai nusižengimai taip pat susiję su teismo sprendimų, kuriais vertinamas kito teisėjo ar teismo nepriklausomumas ir nešališkumas arba „pagal įstatymą įsteigto teismo“ statusas, turiniu. Tai neatitinka Sprendimo *Minister for Justice and Equality (Teismų sistemos trūkumai)*[119], kuriame Teisingumo Teismas konstatavo, kad teismų nepriklausomumui būtina, kad drausmės tvarka nebūtų naudojama kaip teismo sprendimų turinio politinės kontrolės sistema.

156. Tos pačios nacionalinės teisės nuostatos taip pat palengvina teismo prašymų priimti prejudicinį sprendimą pagal SESV 267 straipsnį dėl ESS 19 straipsnio 1 dalies antros pastraipos ir Chartijos 47 straipsnio išaiškinimo, teikiamų kilus abejonių dėl teismo jurisdikcijos teisėtumo, pripažinimą drausminiais nusižengimais[120].

157. Komisija mano, kad šie drausminiai nusižengimai neatitinka Sprendimo *A. K.*, kaip teigia Lenkijos Respublika. Jeigu taikant šio sprendimo 132–154 punktuose nurodytus kriterijus galima daryti išvadą, kad pagal Chartijos 47 straipsnį teismas nėra nepriklausomas ir nešališkas, nacionalinis teismas turi susilaikyti nuo nacionalinių nuostatų, kuriomis tokiam teismui suteikiama jurisdikcija, taikymo. Tokio pobūdžio elgesys galėtų būti laikomas drausminiu nusižengimu pagal iš dalies pakeisto Bendrosios kompetencijos teismų santvarkos įstatymo 107 straipsnio 1 dalies 2 punktą ir iš dalies pakeisto Aukščiausiojo Teismo įstatymo 72 straipsnio 1 dalies 2 punktą, nes jis galėtų būti prilyginamas veiksmams ar neveikimui, dėl kurių gali būti kliudoma ar labai kenkiama teisminės institucijos veiklai. Be to, priešingai, nei teigia Lenkijos Respublika, Sprendimo *A. K.* 133 punkte Teisingumo Teismas nenusprendė, kad negali būti vykdoma Respublikos Prezidento teisėjų skyrimo teisminė kontrolė. Teisingumo

118 Žr. Sprendimą *Simpson* (55 punktas). Žr. Komisijos pirmąjį pagrindą.

119 2018 m. liepos 25 d. (C-216/18 PPU, EU:C:2018:586, 67 punktas).

120 Žr. 2020 m. kovo 26 d. Sprendimą *Miasto Łowicz ir Prokurator Generalny* (C-558/18 ir C-563/18, EU:C:2020:234, 55–59 punktai).

Teismas nurodė, jog vien tai, kad teisėją skiria Respublikos Prezidentas, negali kelti abejonių dėl jo nešališkumo, jei paskyrus atitinkamą asmenį jam nėra daromas išorinis spaudimas ir eidamas savo pareigas jis negauna nurodymų.

158. Pakeitimo įstatymu į iš dalies pakeisto Aukščiausiojo Teismo įstatymo 72 straipsnio 1 dalies 1 punktą buvo įtrauktas drausminis nusižengimas, kurį sudaro „akivaizdūs ir šiurkštūs teisės normų pažeidimai“. Šis drausminis nusižengimas jau buvo taikomas bendrosios kompetencijos teismų teisėjams pagal Bendrosios kompetencijos teismų santvarkos įstatymo 107 straipsnio 1 dalies 1 punktą. Sprendime *Teisėjų drausmės tvarka* buvo nagrinėjamas šios nuostatos suderinamumas su ESS 19 straipsnio 1 dalies antra pastraipa. Drausminis nusižengimas „akivaizdus ir šiurkštus teisės normų pažeidimas“ yra neapibrėžta sąvoka, galinti apriboti teismo sprendimų turinį. Negalima atmesti galimybės, kad iš dalies pakeisto Aukščiausiojo Teismo įstatymo 72 straipsnio 1 dalies 1 punktas, aiškinamas atsižvelgiant į suaktyvėjusią drausmės pareigūnų veiklą ir vykdomosios valdžios daromą spaudimą drausmės institucijų veiklai po pakeitimų pagal 2017 m. gruodžio 8 d. Aukščiausiojo Teismo įstatymą [121], galėtų būti panaudotas Aukščiausiojo Teismo teisėjų teisminės veiklos politinei kontrolei vykdyti.

159. Dublike Komisija pabrėžia, kad trečiasis pagrindas labiau susijęs su nagrinėjamų teisės aktų nuostatų turiniu ir sąlygomis, o ne su jų teisminiu vertinimu ar taikymu. Sprendime *Teisėjų drausmės tvarka* [122] Teisingumo Teismas konstatavo, jog labai svarbu, kad būtų numatytos taisyklės, kuriose būtų pakankamai aiškiai ir tiksliai apibrėžtas elgesys, dėl kurio gali kilti teisėjų drausminė atsakomybė, tam, kad būtų užtikrintas jų veiklai būdingas nepriklausomumas ir išvengta pavojaus, kad jie gali būti patraukti drausminėn atsakomybėn vien dėl jų priimto sprendimo. Iš dalies pakeisto Bendrosios kompetencijos teismų santvarkos įstatymo 107 straipsnio 1 dalies 3 punkte ir iš dalies pakeisto Aukščiausiojo Teismo įstatymo 72 straipsnio 1 dalies 3 punkte vartojami žodžiai „aktai, kuriais kvestionuojamas“ neapsiriboja Respublikos Prezidento priimto teisėjo paskyrimo akto ginčijimu.

160. Komisija taip pat teigia, kad Lenkijos Respublika neginčija iš dalies pakeisto Aukščiausiojo Teismo įstatymo 72 straipsnio 1 dalies 1 punkto ir iš dalies pakeisto Bendrosios kompetencijos teismų santvarkos įstatymo 107 straipsnio 1 dalies 1 punkto panašumų. Sprendimo *Teisėjų drausmės tvarka* motyvai juo labiau taikomi iš dalies pakeisto Aukščiausiojo Teismo įstatymo 72 straipsnio 1 dalies 1 punktui.

161. Lenkijos Respublika tvirtina, kad trečiasis pagrindas nepagrįstas, nes Komisija neįvykdė jai pagal SESV 258 straipsnį tenkančios įrodinėjimo pareigos. Ji visų pirma pažymi, kad Komisija remiasi nagrinėjamų nacionalinių nuostatų tekstu ir nepateikė jokių įrodymų nei dėl jų įgyvendinimo, nei dėl teismų praktikos, kurioje jos aiškinamos.

162. Iš dalies pakeisto Bendrosios kompetencijos teismų santvarkos įstatymo 107 straipsnio 1 dalies 2 punktas ir iš dalies pakeisto Aukščiausiojo Teismo įstatymo 72 straipsnio 1 dalies 2 punktas grindžiami Prancūzijos teise [123]. Komisija niekada neginčijo šių nuostatų suderinamumo su Sąjungos teise. Be to, Lenkijos Respublikos teigimu, iš šių nacionalinės teisės nuostatų negalima daryti išvados, kad jos taikomos byloms, kuriose taikoma Sąjungos teisė, įskaitant ESS 19 straipsnio 1 dalį. Sąjungos teisės taikymas nėra veiksmas ar neveikimas, kuris kliudytų ar labai kenktų teisminės institucijos veikimui.

121 Kaip nurodyta byloje, kurioje buvo priimtas Sprendimas *Teisėjų drausmės tvarka*.

122 Žr. 140 punktą.

123 Visų pirma 1958 m. gruodžio 22 d. Potvarkio Nr. 58-1270, kuriuo išdėstomas organinis įstatymas dėl teismų statuso, 10 straipsnis.

163. Lenkijos Respublika teigia, kad Komisijos pateiktas iš dalies pakeisto Bendrosios kompetencijos teismų santvarkos įstatymo 107 straipsnio 1 dalies 2 punkto ir iš dalies pakeisto Aukščiausiojo Teismo įstatymo 72 straipsnio 1 dalies 2 punkto aiškinimas taip pat nedera su šiomis nuostatomis siekiamu tikslu, t. y. užtikrinti, kad teisėjai, kurie yra visuomenės pasitikėjimu grindžiamos profesijos atstovai, nesielgtų su savo pareigų orumu nesuderinamu būdu. Kadangi teismas privalo taikyti teisę ir pateikti prejudicinius klausimus, Komisijos teiginys, kad šie veiksmai gali būti laikomi drausminiu nusižengimu, yra neteisingas. Pagal šias nuostatas taip pat neleidžiama peržiūrėti teismo sprendimų ar taikyti teisėjui drausminės atsakomybės dėl patikros, ar užtikrinama teisė į teismą. Taigi Komisijos pozicija nepagrįsta lingvistiniu, loginiu ir empiriniu požiūriais, be to, nėra jokios ją pagrindžiančios nacionalinės teismų praktikos.

164. Dėl iš dalies pakeisto Bendrosios kompetencijos teismų santvarkos įstatymo 107 straipsnio 1 dalies 3 punkto ir iš dalies pakeisto Aukščiausiojo Teismo įstatymo 72 straipsnio 1 dalies 3 punkto [124] Lenkijos Respublika mano, kad Komisija painioja nacionalinio teismo atliekamą atitikties ESS 19 straipsnio 1 dalies antroje pastraipoje, siejamoje su Chartijos 47 straipsniu, nustatytiems reikalavimams kontrolę su tokios kontrolės poveikiu, o taip kvestionuojamas Respublikos Prezidento prerogatyvų, susijusių su konkretaus teisėjo paskyrimu, įgyvendinimas.

165. Nagrinėjami drausminiai nusižengimai neapima patikros, ar buvo paisoma asmens teisės į teismą pagal ESS 19 straipsnio 1 dalies antrą pastraipą. Šiomis nacionalinės teisės nuostatomis teismui draudžiama kvestionuoti teisėjo paskyrimo teisėtumą pagal kitą procedūrą, nei numatytoji Lenkijos Respublikos Konstitucijoje ar ja remiantis priimtose nuostatose.

166. Ginčijamomis nacionalinės teisės nuostatomis nedraudžiama pasinaudoti teisių gynimo priemonėmis, kuriomis būtų galima nagrinėti šalies teisių pažeidimą pagal Chartijos 47 straipsnį, pavyzdžiui, panaikinti teismo sprendimą, nušalinti teisėją arba perduoti bylą kitam teismui, kuris laikosi šios Chartijos nuostatos pagal Sprendimą *A. K.* Šiomis nuostatomis taip pat neužkertamas kelias teikti prašymus priimti prejudicinį sprendimą pagal SESV 267 straipsnį. Po jų priėmimo Lenkijos teismai pateikė keletą prašymų priimti prejudicinį sprendimą dėl ESS 19 straipsnio 1 dalies antros pastraipos išaiškinimo. Komisija neteigia, kad kuriam nors iš šiuos prašymus pateikusių teismų buvo iškeltos drausminės bylos, o Lenkijos Respublika patvirtina, kad taip ir yra.

167. Lenkijos Respublika taip pat patvirtina, kad iš dalies pakeisto Aukščiausiojo Teismo įstatymo 72 straipsnio 1 dalies 1 punktas atitinka Bendrosios kompetencijos teismų santvarkos įstatymo 107 straipsnio 1 dalies 1 punktą, kuriame numatyta, kad teisėjui taikoma drausminė atsakomybė už „akivaizdžius ir šiurkščius teisės normų pažeidimus“. Pastaroji nuostata galioja nepakeista nuo 2001 m. spalio 1 d. Dėl jos iki šiol nebuvo pareikšta jokių prieštaravimų. Taigi iš dalies pakeisto Aukščiausiojo Teismo įstatymo 72 straipsnio 1 dalies 1 punktu tik suvienodinama drausminio nusižengimo apibrėžtis, kuri jau taikoma bendrosios kompetencijos teismų teisėjams. Lenkijos Respublikos teigimu, būtų nepriimtina, jei teisės aktų leidėjas atleistų Aukščiausiojo Teismo teisėjus, kurie turi atitikti aukščiausius teisinio elgesio ir teisinių žinių standartus, nuo drausminės atsakomybės už pažeidimus, kuriuos sudaro akivaizdūs ir šiurkštūs teisės normų pažeidimai.

[124] Kurie susiję su „veiksmais, kuriais ginčijamas teisėjo darbo santykių buvimas, teisėjo paskyrimo galiojimas ar Lenkijos Respublikos konstitucinio organo teisėtumas“.

168. Pagal Aukščiausiojo Teismo praktiką teisės normų pažeidimas yra „akivaizdus“, kai „teismo klaidą nesunku nustatyti, ji padaryta nagrinėjamos nuostatos atžvilgiu, nors šios nuostatos prasmė neturi kelti abejonių net ir vidutinę teisinę kvalifikaciją turintiems asmenims, ir jos taikymas nereikalauja papildomos analizės“ [125], arba „kai bet kuriam teisininkui be papildomų svarstymų nekyla jokių abejonių dėl teisės normos pažeidimo fakto“ [126]. Taigi tiek iš dalies pakeisto Aukščiausiojo Teismo įstatymo 72 straipsnio 1 dalies 1 punkto formuluotės, tiek iš su ja susijusios teismo praktikos matyti, kad ESS 19 straipsnio 1 dalies antrosios pastraipos, Chartijos 47 straipsnio ir SESV 267 straipsnio laikymasis nėra akivaizdus ir šiurkštus teisės normų pažeidimas.

169. Triplike primenama, kad, priešingai šios išvados 159 punkte nurodytiems Komisijos teiginiams, pagal Teisingumo Teismo jurisprudenciją [127] reikalaujama, kad vertinant nacionalinės teisės aktus būtų atsižvelgta į jų praktinį taikymą, įskaitant visą su jų aiškinimu susijusią nacionalinių teismų praktiką.

2. Vertinimas

a) Pirminės pastabos dėl Komisijos antrojo ir trečiojo pagrindų apimties

170. Lenkijos Respublika tvirtina, kad motyvai, kuriuos Komisija pateikia antrajame pagrinde, yra nenuoseklūs ir prieštarauja trečiajam. Komisija prašo Teisingumo Teismo atmesti šį reikalavimą. Antrasis pagrindas susijęs su išimtine jurisdikcija, kuri pagal tam tikras nacionalinės teisės nuostatas suteikiama Išimtinės kontrolės kolegijai sprendžiant klausimus, susijusius su teismų, teisėjų kolegijų ir teisėjų nepriklausomumu. Trečiasis pagrindas grindžiamas tuo, kad teismo atliekamas Sąjungos reikalavimų, susijusių su pagal įstatymą įsteigtu nepriklausomu ir nešališku teismu, laikymosi nagrinėjimas kvalifikuojamas kaip drausminis pažeidimas. Akivaizdu, kad šie du pagrindai skiriasi. Todėl nesutinku, kad tarp jų yra akivaizdus prieštaravimas, ir siūlau Teisingumo Teismui atmesti šiuo klausimu Lenkijos Respublikos pateiktą prieštaravimą.

b) Drausmės bylos

171. Dėl reikalavimų, susijusių su pagal įstatymą įsteigtu nepriklausomu ir nešališku teismu pagal ESS 19 straipsnio 1 dalies antrą pastraipą ir Chartijos 47 straipsnį, teisėjams taikoma drausmės tvarka turi suteikti garantijas, būtinas užkirsti kelią bet kokiai rizikai, kad ja bus naudojamasi kaip politinės teismo sprendimų turinio kontrolės sistema. Taisyklėse, kuriomis visų pirma apibrėžiamos drausminiais nusižengimais laikytinos elgesio formos ir už jas taikytinos nuobaudos, numatytas nepriklausomos institucijos dalyvavimas laikantis procedūros, kuria visiškai užtikrinamos Chartijos 47 ir 48 straipsniuose įtvirtintos teisės, visų pirma teisė į gynybą, ir numatoma galimybė kreiptis į teismą dėl drausminių institucijų sprendimų ginčijimo, yra visuma garantijų, būtinų siekiant užtikrinti teismų nepriklausomumą [128].

172. Teisėjams taikoma drausmės tvarka priklauso teisingumo organizavimui, taigi, ir valstybių narių kompetencijai. Teisėjų drausminė atsakomybė, priklausomai nuo to, kaip valstybė narė ją nustato, gali prisidėti prie teismų sistemos atskaitomybės ir veiksmingumo. Įgyvendindamos šią

125 2012 m. kovo 8 d. (byla SNO 4/12) ir 2014 m. gruodžio 11 d. (byla SNO 61/14) Aukščiausiojo Teismo sprendimai.

126 2015 m. birželio 22 d. Aukščiausiojo Teismo sprendimas (byla SNO 36/15).

127 Pavyzdžiui, žr. 2020 m. kovo 19 d. Sprendimą *Sánchez Ruiz ir kt.* (C-103/18 ir C-429/18, EU:C:2020:219).

128 Sprendimas *Teisėjų drausmės tvarka* (61 ir 134 punktai ir juose nurodyta jurisprudencija).

kompetenciją valstybės narės turi laikytis Sąjungos teisės ir, be kita ko, užtikrinti teismų, turinčių priimti sprendimus klausimais, susijusiais su Sąjungos teisės taikymu ar aiškinimu, nepriklausomumą, kad teisės subjektams būtų užtikrinta veiksminga teisminė apsauga, kurios reikalaujama pagal ESS 19 straipsnio 1 dalies antrą pastraipą [129].

173. Užtikrinant šį nepriklausomumą visiškai neatmetama galimybė, kad labai retais ir visiškai išimtiniais atvejais teisėjo drausminė atsakomybė gali kilti dėl jo priimtų teismo sprendimų. Nepriklausomumo reikalavimu nesiekiama pritarti jokioms šiurkščioms ir visiškai nedovanotinoms teisėjų elgesio formoms, kai tyčia ir nesąžiningai arba dėl ypač didelio ir akivaizdaus aplaidumo pažeidžiamos nacionalinės arba Sąjungos teisės normos, kurių laikymąsi teisėjas turi užtikrinti, arba jei teisėjas elgiasi savavališkai ar atsisako vykdyti teisingumą, kai, privalėdamas užtikrinti pareigą priimti sprendimą, jis turi išspręsti ginčus [130].

174. Vis dėlto siekiant išsaugoti teismų nepriklausomumą ir neleisti, kad drausmės tvarka būtų nukrypta nuo jos teisėto tikslo, svarbu, kad atitinkamas teisėjas negalėtų būti patrauktas atsakomybėn vien dėl to, kad teismo sprendime galimai padaryta nacionalinės ir Sąjungos teisės normų aiškinimo ir taikymo klaidų ar faktinių aplinkybių ir įrodymų vertinimo klaidų [131].

175. Taigi drausminei atsakomybei turi būti taikomi objektyvūs ir patikrinami kriterijai, grindžiami esminiais gero teisingumo vykdymo reikalavimais ir garantijomis, kuriomis siekiama išvengti bet kokios išorinės įtakos teismo sprendimų turiniui pavojaus, taip leidžiant teisės subjektams atmesti visas pagrįstas abejones dėl atitinkamų teisėjų atsparumo išorės veiksniams ir neutralumo, kai susikerta interesai [132]. Šiuo tikslu labai svarbu, kad būtų nustatytos taisyklės, kuriose būtų pakankamai aiškiai ir tiksliai apibrėžtas elgesys, dėl kurio gali kilti teisėjų drausminė atsakomybė, tam, kad būtų užtikrintas nepriklausomumas ir išvengta drausminės atsakomybės pavojaus dėl jų priimtų sprendimų turinio [133]. Teisingumo Teismas taip pat yra konstatavęs, jog tai, kad nacionalinių teismų teisėjams negali būti keliamos drausmės bylos ar skiriamos drausminės nuobaudos už naudojimąsi galimybe kreiptis į Teisingumo Teismą pagal SESV 267 straipsnį, kuri priklauso jų išimtinei kompetencijai, yra būtina jų nepriklausomumo garantija [134].

176. Pagal suformuotą Teisingumo Teismo jurisprudenciją nacionalinės teisės aktų nuostatų, kurios yra bylos dėl įsipareigojimų neįvykdymo dalykas, taikymo sritis paprastai turi būti vertinama atsižvelgiant į nacionalinių teismų pateiktą jų aiškinimą [135]. Pateikdama trečiąjį pagrindą Komisija teigia, kad pačia nacionalinės teisės nuostatų formuluote aiškiai pažeidžiamos Sąjungos teisės nuostatos, kurias galima nustatyti, todėl nebūtina kelti klausimo dėl to, kaip šios nuostatos taikomos praktiškai [136]. Kadangi Komisija pasirinko tokį savo argumentų pateikimo būdą, nematau jokios logiškos priežasties, dėl kurios Teisingumo Teismas negalėtų jų priimti ir dėl jų nuspręsti šiuo pagrindu, nes Komisija šiuo klausimu gali būti ir neteisi.

129 Sprendimas *Teisėjų drausmės tvarka* (136 punktas).

130 Pagal analogiją žr. Sprendimą *Teisėjų drausmės tvarka* (137 punktas).

131 Pagal analogiją žr. Sprendimą *Teisėjų drausmės tvarka* (138 punktas).

132 Pagal analogiją žr. Sprendimą *Teisėjų drausmės tvarka* (139 punktas).

133 Pagal analogiją žr. Sprendimą *Teisėjų drausmės tvarka* (140 punktas).

134 2022 m. vasario 22 d. Sprendimas *RS (Konstitucinio Teismo sprendimų padariniai)* (C-430/21, EU:C:2022:99, 85 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).

135 Sprendimas *Teisėjų drausmės tvarka* (142 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija)

136 Siekiant paneigti tam tikrus atsiliepime į ieškinį pateiktus argumentus, dublike buvo glaustai nurodyta Lenkijoje taikoma drausmės tvarka apskritai ir Drausmės bylų kolegijos nepriklausomumo stoka. Dublike patvirtinama, kad ieškinyje šia informacija nebuvo remtasi.

177. Lenkijos Respublika teigia, kad iš dalies pakeisto Bendrosios kompetencijos teismų santvarkos įstatymo 107 straipsnio 1 dalies 2 punkto ir iš dalies pakeisto Aukščiausiojo Teismo įstatymo 72 straipsnio 1 dalies 2 punkto tekstas yra panašus į lygiavertes Prancūzijos teisės nuostatas, ir pažymi, kad Komisija niekada neginčijo pastarųjų nuostatų galiojimo. Be to, Lenkijos Respublikos teigimu, pagal iš dalies pakeisto Aukščiausiojo Teismo įstatymo 72 straipsnio 1 dalies 1 punktą institucijai, kuriai pavesta spręsti ginčą, nesuteikiama didesnės diskrecijos nei pagal analogiškas Belgijos, Danijos ir Nyderlandų teisės nuostatas.

178. Šiuo klausimu pakanka pažymėti, kad ši byla dėl pažeidimo iškelta Lenkijos Respublikai. Kadangi šioje Teisingumo Teismo nagrinėjamoje byloje dėl pažeidimo nėra nagrinėjamas kitose valstybėse narėse galiojančių teisės normų teisėtumas, minėta valstybė narė negali jomis remtis, siekdama įrodyti, kad nepažeidė Sąjungos teisės [137].

179. Kiek tai susiję su iš dalies pakeisto Bendrosios kompetencijos teismų santvarkos įstatymo 107 straipsnio 1 dalies 2 ir 3 punktais ir iš dalies pakeisto Aukščiausiojo Teismo įstatymo 72 straipsnio 1 dalies 2 ir 3 punktais, Komisijos trečiasis pagrindas glaudžiai susijęs su antruoju. Komisija mano, kad visi nacionaliniai teismai turi turėti galimybę įvertinti, ar laikomasi nepriklausomumo, nešališkumo ir įsteigimo pagal įstatymą reikalavimų. Komisija minėtas nuostatas supranta taip, kad toks vertinimas gali būti laikomas veiksmu, kuriuo smarkiai kenkiama teisminės institucijos veikimui arba kvestionuojamas teisėjo darbo santykių buvimas ar jo paskyrimo veiksmingumas.

180. Kaip nurodžiau savo siūlomame atsakyme į antrąjį pagrindą, manau, kad, nesant lygiavertiškumo ar veiksmingumo principų pažeidimo, nacionalinėmis jurisdikcijos taisyklėmis, kuriomis ribojami teismai ar teisėjų kolegijos, galinčios priimti sprendimus dėl klausimų, susijusių su teismo, teisėjų kolegijos ar teisėjo nepriklausomumu, iš esmės nepažeidžiama ESS 19 straipsnio 1 dalies antra pastraipa ir Chartijos 47 straipsnis. Jeigu jurisdikcijos taisyklės yra aiškios ir tikslios, įprastai nagrinėjant bylą teismas, teisėjų kolegija ar teisėjas neturėtų uzurpuoti kitai jurisdikcijai suteiktų įgaliojimų.

181. Mano nuomone, iš dalies pakeisto Bendrosios kompetencijos teismų organizavimo įstatymo 107 straipsnio 1 dalies 2 ir 3 punktų ir iš dalies pakeisto Aukščiausiojo Teismo įstatymo 72 straipsnio 1 dalies 2 ir 3 punktų tekstas yra toks platus ir netikslus, kad jį pagrįstai galima aiškinti taip, jog teisėjo atlikta patikra, ar laikomasi kurio nors iš ESS 19 straipsnio 1 dalies antroje pastraipoje ir Chartijos 47 straipsnyje nustatytų reikalavimų, susijusių su pagal įstatymą įsteigtu nepriklausomu ir nešališku teismu [138], gali būti laikoma drausminiu nusižengimu. Galima įtikinamai teigti, kad pagal savo jurisdikciją veikdamas teismas, kuris nagrinėja, ar jis arba kitas teismas laikosi ESS 19 straipsnio 1 dalies antros pastraipos ir Chartijos 47 straipsnio, arba pateikia Teisingumo Teismui prejudicinius klausimus pagal SESV 267 straipsnį [139], galėtų būti laikomas kliudžiusiu ar rimtai pakenkusiu teisminės institucijos veikimui arba kvestionavusiu teisėjo paskyrimo galiojimą.

182. Iš dalies pakeisto Bendrosios kompetencijos teismų santvarkos įstatymo 107 straipsnio 1 dalies 2 punkte ir iš dalies pakeisto Aukščiausiojo Teismo įstatymo 72 straipsnio 1 dalies 2 punkte daroma nuoroda į veiksmus ar neveikimą, kurie gali smarkiai

137 Pagal analogiją žr. 2004 m. liepos 15 d. Sprendimą *Komisija / Vokietija* (C-139/03, nepaskelbtas Rink., EU:C:2004:461).

138 Sprendime *Simpson* reikalaujama, kad tokia patikra būtų atlikta.

139 Be to, nacionaliniam teisėjui gali nekilti drausminės atsakomybės dėl to, kad jis atsisakė taikyti nacionalinę teisę, siekdamas laikytis Teisingumo Teismo priimto prejudicinio sprendimo. Pagal analogiją žr. 2022 m. vasario 22 d. Sprendimą *RS (Konstitucinio Teismo sprendimų padariniai)* (C-430/21, EU:C:2022:99, 88 punktas).

sutrukdyti arba labai pakenkti teisminės institucijos veikimui. Juose nenurodoma, kad šie veiksmai ar neveikimas turi būti neteisėti pagal nacionalinę ar Sąjungos teisę. Taigi Lenkijos Respublikos teiginys, kad neperžengiant įstatymo ribų ir jį taikant atliktas veiksmas negali būti laikomas drausminiu nusižengimu pagal šias nuostatas, atrodo nepagrįstas. Nagrinėjamos nuostatos taip pat neleidžia jas skaitančiam asmeniui aiškiai ir tiksliai, kaip to reikalaujama pagal įstatymą, išsiaiškinti, ar yra padarytas drausminis nusižengimas, ar šiuo atveju – kad jis, kaip nurodoma, nepadarytas.

183. Be to, iš dalies pakeisto Bendrosios kompetencijos teismų santvarkos įstatymo 107 straipsnio 1 dalies 3 punkte ir iš dalies pakeisto Aukščiausiojo Teismo įstatymo 72 straipsnio 1 dalies 3 punkte taip pat daroma nuoroda į veiksmus, kuriais kvestionuojamas teisėjo darbo santykių buvimas, teisėjo paskyrimo galiojimas arba Lenkijos Respublikos konstitucinės institucijos teisėtumas. Šios nuostatos suformuluotos taip plačiai, kad į jų taikymo sritį patenka klausimai, kurie neapsiriboja Respublikos Prezidento priimto teisėjo paskyrimo akto ginčijimu. Mano nuomone, tekste užfiksuoti visi mėginimai ginčyti bet kurį procedūros, per kurią paskiriamas teisėjas, aspektą [140], įskaitant, pavyzdžiui, tai, ar buvo laikomasi reikalavimo, kad teismas būtų įsteigtas pagal įstatymą pagal ESS 19 straipsnio 1 dalies antrą pastraipą ir Chartijos 47 straipsnį. Atsižvelgiant į iš dalies pakeisto Bendrosios kompetencijos teismų santvarkos įstatymo 107 straipsnio 1 dalies 2 ir 3 punktų ir iš dalies pakeisto Aukščiausiojo Teismo įstatymo 72 straipsnio 1 dalies 2 ir 3 punktų formuluočių platumą, kyla akivaizdus pavojus, kad prašymo priimti prejudicinį sprendimą, susijusio su šiomis Sąjungos teisės nuostatomis, pateikimas gali būti laikomas drausminiu nusižengimu.

184. Tie patys argumentai taikomi ir tikrinant teismo nešališkumą. Nors Lenkijos teisėje yra daug nuostatų dėl teisėjų nušalinimo, *Trybunał Konstytucyjny* (Konstitucinis Teismas) sprendimais šių nuostatų taikymo sritis gerokai apribota [141]. Taigi atrodo, kad prašymo nušalinti teisėją, pagrįstą procedūros, per kurią jis buvo paskirtas, pažeidimu, nagrinėjimas gali būti laikomas drausminiu nusižengimu.

185. Dėl iš dalies pakeisto Aukščiausiojo Teismo įstatymo 72 straipsnio 1 dalies 1 punkto neginčijama, kad šios nuostatos tekstas, taikymo sritis ir tikslas yra tokie patys kaip ir iš dalies pakeisto Bendrosios kompetencijos teismų santvarkos įstatymo 107 straipsnio 1 dalies 1 punkto. Sprendimo *Teisėjų drausmės tvarka* 140 ir 141 punktuose Teisingumo Teismas konstatavo, kad Bendrosios kompetencijos teismų santvarkos įstatymo 107 straipsnio 1 dalis neatitinka aiškumo ir tikslumo reikalavimų. Išnagrinėjęs šios nuostatos taikymą atsižvelgiant, be kita ko, į Lenkijos Respublikos nurodytą nacionalinių teismų praktiką, Teisingumo Teismas konstatavo, kad sąvoka „akivaizdūs ir šiurkštūs teisės normų pažeidimai“ nedraudžia taikyti teisėjų drausminės atsakomybės vien dėl tariamai neteisingo jų sprendimų turinio ir apriboti tokią atsakomybę tik visiškai išimtiniais atvejais.

186. Šioje byloje Lenkijos Respublika remiasi Aukščiausiojo Teismo praktika dėl Bendrosios kompetencijos teismų santvarkos įstatymo 107 straipsnio 1 dalies, kad įrodytų, jog iš dalies pakeisto Aukščiausiojo Teismo įstatymo 72 straipsnio 1 dalies 1 punktas negali būti aiškinamas taip, kad pagal jį drausminės nuobaudos būtų skiriamos dėl to, kad buvo laikomasi ESS 19 straipsnio 1 dalies antroje pastraipoje ir Chartijos 47 straipsnyje nustatytų reikalavimų.

[140] 2021 m. kovo 2 d. Sprendimas *A.B. ir kt. (Aukščiausiojo Teismo teisėjų skyrimas – skundas)* (C-824/18, EU:C:2021:153, 128 ir paskesni punktai ir nurodyta jurisprudencija). Pavyzdžiui, būtų galima teigti, kad NTT vaidmens nagrinėjimas teisėjo paskyrimo procedūroje yra drausminis pažeidimas.

[141] Žr. 2020 m. kovo 4 d. *Trybunał Konstytucyjny* (Konstitucinis Teismas) sprendimą (byla P 22/19) (*Dz. U.*, 2020, 413 pozicija), 2020 m. birželio 2 d. sprendimą (byla P 13/19) (*Dz. U.*, 2020, 1017 pozicija) ir 2022 m. vasario 23 d. sprendimą (byla P 10/19) (*Dz. U.*, 2022, 480 pozicija), aptartus šios išvados 144 punkte.

187. Lenkijos Respublikos nurodyta teismų praktika dėl Bendrosios kompetencijos teismų santvarkos įstatymo 107 straipsnio 1 dalies, iš kurios naujausia suformuota 2015 m.[142], buvo patvirtinta Aukščiausiojo Teismo kolegijos, įgyvendinusios savo jurisdikciją iki šio teismo reformos 2017 m. gruodžio 8 d. Aukščiausiojo Teismo įstatymu[143], o ne dabartinės formos Drausmės bylų kolegijos.

188. Be to, kaip nurodyta dublike, Sprendime *Teisėjų drausmės tvarka*[144] Teisingumo Teismas konstatavo, kad neseniai priimtame sprendime[145] esama Drausmės bylų kolegija pateikė platų Bendrosios kompetencijos teismų santvarkos įstatymo 107 straipsnio 1 dalies aiškinimą, kuriuo nukrypta nuo ankstesnės Aukščiausiojo Teismo praktikos ir susiaurinta teisinės valstybės principo apsauga[146]. Pagal suformuotą jurisprudenciją, kai teismų pateikiamas nacionalinės teisės aktų aiškinimas, į kurį būtų galima atsižvelgti, skiriasi, t. y. pagal vienokį aiškinimą minėti teisės aktai taikomi laikantis Sąjungos teisės, o pagal kitokį – pažeidžiant Sąjungos teisę, šie nacionalinės teisės aktai bent jau nėra pakankamai aiškūs, kad būtų užtikrintas jų taikymas, atitinkantis Sąjungos teisę[147].

189. Pagal iš dalies pakeisto Aukščiausiojo Teismo įstatymo 73 straipsnio 1 dalį Drausmės bylų kolegija yra bendrosios kompetencijos teismų teisėjų antrosios (ir paskutinės) instancijos drausmės bylų teismas ir Aukščiausiojo Teismo teisėjų pirmosios ir antrosios instancijos drausmės bylų teismas. Kadangi Drausmės bylų kolegija neatitinka nepriklausomumo ir nešališkumo reikalavimų pagal ESS 19 straipsnio 1 dalies antrą pastraipą[148], padidėja rizika, kad iš dalies pakeisto Aukščiausiojo Teismo įstatymo 72 straipsnio 1 dalies 1 punktas[149] bus aiškinamas siekiant tikslo paprasčiau naudoti drausmės tvarką teismų sprendimams paveikti[150].

190. Kadangi siūlau Teisingumo Teismui nuspręsti, kad priimdama pakeisto Aukščiausiojo Teismo įstatymo 72 straipsnio 1 dalies 1 punktą Lenkijos Respublika neįvykdė įsipareigojimų pagal ESS 19 straipsnio 1 dalies antrą pastraipą ir Chartijos 47 straipsnį, siūlau jam pripažinti trečiąjį pagrindą pagrįstu.

142 2015 m. birželio 22 d. Aukščiausiojo Teismo sprendimas (byla SNO 36/15).

143 *Dz. U.*, 2018, 5 pozicija. Šiuo klausimu žr. Sprendimą *Teisėjų drausmės tvarka* (145 punktą).

144 Sprendimas *Teisėjų drausmės tvarka* (126, 127, 149 ir paskesni punktai).

145 Žr. 2020 m. vasario 4 d. Sprendimą II DO 1/20, kuriame Drausmės bylų kolegija konstatavo, kad teisėjas iš esmės gali būti apkaltintas drausminiu nusižengimu pagal Bendrosios kompetencijos teismų santvarkos įstatymo 107 straipsnio 1 dalį dėl to, kad, tariamai akivaizdžiai ir šiurkščiai pažeisdamas teisės normas, nurodė *Sejm* (Seimas) pateikti dokumentus, susijusius su naujos sudėties NTT narių skyrimo procesu. Sprendimas *Teisėjų drausmės tvarka* (150 ir 151 punktai).

146 Sprendimas *Teisėjų drausmės tvarka* (152 punktas).

147 Sprendimas *Teisėjų drausmės tvarka* (153 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).

148 Sprendimas *Teisėjų drausmės tvarka* (113 ir 147 punktai).

149 Pagal kurią drausminiai nusižengimai apibrėžiami taip, kad jie neatitinka šios išvados 175 punkte nurodytų aiškumo ir tikslumo reikalavimų, ir jais neužtikrinama, kad drausminė teisėjų atsakomybė dėl jų sprendimų būtų griežtai apribota labai išimtinėmis aplinkybėmis, apibūdintomis šios išvados 173 punkte.

150 Šiuo klausimu žr. Sprendimą *Teisėjų drausmės tvarka* (145 punktas).

D. Ketvirtasis pagrindas – Drausmės bylų kolegijos jurisdikcija nagrinėti ir spręsti bylas, turinčias tiesioginį poveikį teisėjų ir teisėjų stažuotojų statusui ir jų pareigų vykdymui

1. Šalių argumentai

191. Ketvirtajame pagrinde, susijusiame su keliomis iš dalies pakeisto Aukščiausiojo Teismo įstatymo 27 straipsnio 1 dalies nuostatomis, Komisija teigia, kad Lenkijos Respublika pažeidė ESS 19 straipsnio 1 dalies antrą pastraipą, nes Drausmės bylų kolegijai, kurios nepriklausomumas ir nešališkumas pagal Teisingumo Teismo jurisprudenciją neužtikrinamas[151], buvo suteikta jurisdikcija priimti sprendimus bylose, turinčiose tiesioginį poveikį teisėjų ir teisėjų stažuotojų statusui ir jų darbo rezultatams.

192. Komisija mano, kad bendras kelių elementų, susijusių su Drausmės bylų kolegijos sudėtimi ir jurisdikcija, jos narių skyrimo sąlygomis, ypač NTT, konstitucinės institucijos, atsakingos už teismų ir teisėjų nepriklausomumo užtikrinimą, vaidmeniu, ir to, kad šios priemonės buvo nustatytos kartu pagal Lenkijos teisę, vertinimas atskleidžia „sisteminį lūžį“, palyginti su ankstesne tvarka. Tai ne tik kelia pagrįstų abejonių dėl Drausmės bylų kolegijos nepriklausomumo, jos neatsparumo išorės veiksniams ir nešališkumo atsižvelgiant į interesus, kylančius jos kompetencijai priklausančiose bylose, bet ir tiesiogiai kenkia jos jurisdikcijai priklausančių teisėjų nepriklausomumui.

193. Komisija pažymi, kad naujai įsteigtai Drausmės bylų kolegijai buvo patikėtos tam tikrų kategorijų bylos dėl teisėjų statuso, kurios anksčiau priklausė bendrosios kompetencijos teismų arba kitų teismų jurisdikcijai. Be to, visi Drausmės bylų kolegijos nariai buvo paskirti pagal procedūrą, kurioje dalyvavo naujai sudaryta NTT. Šiuo klausimu buvo sutrumpinta penkiolikos NTT narių ketverių metų kadencija ir iš dalies pakeista būsimų narių atrankos procedūra, siekiant padidinti *Sejm* (Seimas) įtaką NTT sudėčiai. Komisija taip pat pabrėžia, kad NTT įstatymo 44 straipsnio 1b ir 4 dalių įtraukimas į NTT įstatymą[152] apribojo NTT nutarimų, kuriais Respublikos Prezidentui siūlomi kandidatai į Aukščiausiojo Teismo teisėjus, teisminės kontrolės veiksmingumą[153]. Galiausiai Komisija taip pat nurodo didesnę Drausmės bylų kolegijos organizacinę, funkcinę ir finansinę autonomiją, palyginti su kitomis keturiomis Aukščiausiojo Teismo teisėjų kolegijomis.

194. Ketvirtasis pagrindas pateiktas dėl trijų nuostatų: pirma, dėl iš dalies pakeisto Aukščiausiojo Teismo įstatymo 27 straipsnio 1 dalies 1a punkto dėl prašymų leisti iškelti baudžiamąją bylą teisėjams ir teisėjams stažuotojams arba juos suimti; antra, dėl iš dalies pakeisto Aukščiausiojo Teismo įstatymo 27 straipsnio 1 dalies 2 punkto, susijusio su Aukščiausiojo Teismo teisėjams taikoma darbo ir socialinės apsaugos teise; trečia, dėl iš dalies pakeisto Aukščiausiojo teismo įstatymo 27 straipsnio 1 dalies 3 punkto, kuriuo reglamentuojamas privalomas teisėjų išėjimas į pensiją.

[151] Sprendimo *A. K.* 171 punkte nurodyta, kad nepriklausomo ir nešališko teismo reikalavimas neįvykdomas, kai objektyvios atitinkamos institucijos įsteigimo sąlygos, jos savybės ir narių skyrimo tvarka gali sukelti teisės subjektams pagrįstų abejonių dėl šios institucijos atsparumo išoriniams veiksniams, visų pirma įstatymų leidžiamosios ir vykdomosios valdžių tiesioginei ar netiesioginei įtakai, ir dėl jos neutralumo, kai susikerta interesai. Šios aplinkybės gali lemti tai, kad ši institucija nesukelia nepriklausomumo ir nešališkumo įspūdžio, ir tai kelia grėsmę pasitikėjimui, kurį demokratinėje visuomenėje teismai turi kelti teisės subjektams.

[152] NTT reglamentuojama 2011 m. gegužės 12 d. NTT įstatymu su pakeitimais. Žr. šios išvados 109 punktą.

[153] Žr. 2021 m. kovo 2 d. Sprendimą *A. B. ir kt. (Aukščiausiojo Teismo teisėjų skyrimas – skundas)* (C-824/18, EU:C:2021:153, 160–164 punktai).

195. Komisijos teigimu, Teisingumo Teismas nusprendė, jog teismų nepriklausomumo reikalavimas reiškia, kad asmenims, kuriems pavesta užduotis priimti sprendimus, taikomą drausminę tvarką reglamentuojančios taisyklės užtikrina garantijas, reikalingas, kad būtų išvengta bet kokio tokios tvarkos naudojimo kaip teismo sprendimų turinio politinės kontrolės sistemos. Taisyklės, kuriose apibrėžiamos drausminius pažeidimus sudarančios veikos ir konkrečiai taikomos sankcijos, numatančios nepriklausomos institucijos dalyvavimą laikantis procedūros, visapusiškai užtikrinančios Chartijos 47 ir 48 straipsniuose įtvirtintas teises, tarp jų teisę į gynybą, ir suteikiančios galimybę ginčyti teisme drausmės priežiūros institucijų sprendimus, yra garantijos, būtinos siekiant išsaugoti teisminės valdžios nepriklausomumą [154].

196. Komisija teigia, kad, kai Drausmės bylų kolegija pirmąja ir antrąja instancija sprendžia dėl teisėjo teisminio imuniteto panaikinimo prieš iškeliant jam baudžiamąją bylą, ji turi išnagrinėti, ar yra pagrįstų priežasčių įtarti, kad buvo padarytas įtariamas nusikaltimas. Drausmės bylų kolegija taip pat turi priimti sprendimą dėl papildomų priemonių, įskaitant teisėjo nušalinimą nuo pareigų tokiomis aplinkybėmis. Taip Drausmės bylų kolegija tiesiogiai kišasi į šio teisėjo teisminės veiklos vykdymą. Kadangi teisėjo nušalinimas nuo pareigų gali trukti neribotą laiką, per kurį jo darbo užmokestis sumažinamas nuo 25 % iki 50 %, tokios papildomos priemonės gal būti naudojamos kaip spaudimas teisėjams, o tai turi įtakos jų sprendimų turiniui.

197. Be to, Komisija teigia, kad Drausmės bylų kolegijos išimtinė jurisdikcija nagrinėti darbo teisės, socialinio draudimo ir pensijų bylas, įskaitant klausimus, susijusius su darbo užmokesčiu, atostogomis ir neatvykimu į darbą, ligos priežastimis, pašalpomis ir išėjimu į pensiją dėl ligos arba fizinių ar psichinių sutrikimų, turi tiesioginės įtakos sąlygoms, kuriomis Aukščiausiojo Teismo teisėjai vykdo savo teisminę veiklą.

198. Komisijos nuomone, Drausmės bylų kolegija mano turinti jurisdikciją nagrinėti bylas, kuriose nustatomi Aukščiausiojo Teismo teisėjų darbo santykiai bylose, iškeltose pagal Civilinio proceso kodekso 189 straipsnį. Kaip ir drausmės bylų ir sprendimų panaikinti teisėjų imunitetą atveju, Komisija mano, jog svarbu, kad tokius sprendimus priimtų arba peržiūrėtų nepriklausomas teismas, siekiant apsaugoti teisėjus nuo nepagrįsto spaudimo ir netikrumo, galinčio paveikti jų nepriklausomumą.

199. Dublike pasitelkiami motyvai, nurodyti Sprendimo *Teisėjų drausmės tvarka* 88–110 punktuose; juose Teisingumo Teismas konstatavo, kad neužtikrinusi Drausmės bylų kolegijos nepriklausomumo ir nešališkumo Lenkijos Respublika pakenkė bendrosios kompetencijos teismų ir Aukščiausiojo Teismo teisėjų nepriklausomumui, todėl neįvykdė įsipareigojimų pagal ESS 19 straipsnio 1 dalies antrą pastraipą. Nors valstybės narės gali nustatyti teisminio imuniteto taisykles, šios taisyklės negali veikti taip, kad būtų pažeistas teismų nepriklausomumas. Komisija priduria, jog Sprendime *Reczkowicz prieš Lenkiją* [155] EŽTT konstatavo, kad Drausmės bylų kolegija nėra pagal įstatymą įsteigtas teismas.

200. Lenkijos Respublika prašo Teisingumo Teismo atmesti ketvirtąjį pagrindą. Tai, kad vykdomoji valdžia skiria teisėjus, nereiškia teisėjų pavaldumo šiai valdžiai ir nesuteikia pagrindo abejoti teisėjų nešališkumu, jei, paskyrus teisėjus, jie, vykdydami savo pareigas, nepatiria įtakos ar spaudimo [156]. Bendras Drausmės bylų kolegijos teisėjų skyrimo procedūros ir juos po paskyrimo saugančių garantijų sistemos vertinimas įrodo, kad nėra jokios galimybės jiems daryti išorinį spaudimą.

154 2020 m. balandžio 8 d. Nutartis *Komisija / Lenkija* (C-791/19 R, EU:C:2020:277, 34 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).

155 2021 m. liepos 22 d. Sprendimas *Reczkowicz prieš Lenkiją*, CE:ECHR:2021:0722JUD004344719.

156 Žr. Sprendimą *A. K.* (133 punktas).

201. Lenkijos Respublikos Konstitucijoje nustatyta visų teisėjų, įskaitant Drausmės bylų kolegijos teisėjus, skyrimo tvarka. Pagal Lenkijos Respublikos Konstitucijos 179 straipsnį, siejamą su jos 144 straipsnio 3 dalies 17 punktu, Respublikos Prezidentas skiria teisėjus neribotam laikui NTT siūlymu. Teisėjų skyrimas yra nusistovėjusi Respublikos Prezidento prerogatyva, įgyvendinama pagal Aukščiausiojo Teismo įstatymo 31 straipsnį, gavus Aukščiausiojo Teismo pirmojo pirmininko nuomonę. Respublikos Prezidentas Lenkijos oficialiajame leidinyje *Monitor Polski* paskelbia pranešimą, jame praneša, kiek kiekvienoje Aukščiausiojo Teismo kolegijoje yra laisvų teisėjo darbo vietų. Aukščiausiojo Teismo įstatymo 30 straipsnyje nustatytas baigtinis sąrašas sąlygų, kurias turi atitikti kandidatai į Aukščiausiojo Teismo teisėjus[157]. Per vieną mėnesį nuo skelbimo paskelbimo dienos bet kuris asmuo, atitinkantis sąlygas tapti Aukščiausiojo Teismo teisėju, gali kreiptis į NTT dėl skelbime nurodytos kolegijos teisėjo pareigų. Nustatęs, kad kandidatai atitinka sąlygas ir formalius reikalavimus, NTT pirmininkas, remdamasis 2011 m. gegužės 12 d. NTT įstatymo 31 straipsnio 1 dalimi, paskiria ne mažiau kaip trijų šios institucijos narių grupę, atsakingą už nuomonės dėl pateiktų paraiškų pateikimą. Išnagrinėjusi pagal šią procedūrą pateiktas paraiškas, NTT teikia Respublikos Prezidentui siūlymą dėl teisėjų skyrimo į laisvas Aukščiausiojo Teismo teisėjų darbo vietas. Nors NTT siūlymas nėra privalomas Respublikos Prezidentui, jis negali paskirti teisėju NTT nepasiūlyto asmens. Taip NTT vaidmuo nesiskiria nuo kitų valstybių narių teismų tarybų vaidmens.

202. Lenkijos Respublika pabrėžia, kad Drausmės bylų kolegijos teisėjų nepriklausomumas kyla ne tik iš jų skyrimo procedūros, bet visų pirma iš plačios apsaugos priemonių sistemos, kuria užtikrinama, kad visi Drausmės bylų kolegijos teisėjai galėtų priimti sprendimus visiškai neveikiami išorinio spaudimo. Pagal Lenkijos Respublikos Konstitucijos 179 straipsnį teisėjai skiriami neribotam laikui. Lenkijos Respublikos Konstitucijos 180 straipsnyje nustatyta, kad teisėjai yra neatšaukiami. Teisėjas negali būti atleistas, nušalintas nuo pareigų, perkeltas į kitą teismą ar kitas pareigas prieš savo valią, išskyrus teismo sprendimu ir tik įstatymo numatytais atvejais. Teisėjas išeina į pensiją sulaukęs įstatyme nustatyto amžiaus ir pagal įstatyme nustatytas taisykles gali būti išleistas į pensiją dėl ligos ar negalios, dėl kurios negali eiti savo pareigų. Pagal Lenkijos Respublikos Konstitucijos 181 straipsnį teisėjas turi imunitetą, todėl negali būti traukiamas baudžiamojon atsakomybėn arba jam negali būti atimta laisvė be išankstinio įstatyme nurodyto teismo sutikimo. Be to, pagal Lenkijos Respublikos Konstitucijos 178 straipsnio 3 dalį teisėjai privalo išlikti apolitiški. Pagal Aukščiausiojo Teismo įstatymo 44 straipsnį šio teismo teisėjai (įskaitant jo Drausmės bylų kolegijos teisėjus) iš esmės negali užimti kitų pareigų. Kartu Aukščiausiojo Teismo teisėjams taikomos atitinkamos materialinės sąlygos, kuriomis siekiama kompensuoti jiems nustatytus draudimus ir apribojimus. Drausmės bylų kolegijos teisėjai turi teisę į papildomą atlyginimą, kuris sudaro 40 % viso bazinio atlyginimo, ir į priedą už pareigų vykdymą (išskyrus atvejus, kai teisėjas eina dėstytojo ar mokslininko pareigas, už laikotarpį nuo priėmimo į šias pareigas dienos iki šių pareigų pabaigos), atsižvelgiant į taisykles dėl kitų pareigų nesuderinamumo su teisėjo pareigomis.

203. Lenkijos Respublikos teigimu, Komisija nepaaiškino, kaip dėl Drausmės bylų kolegijos autonomijos atsiranda galimybė daryti spaudimą joje posėdžiaujantiems teisėjams. Drausmės bylų kolegijos įsteigimas buvo pateisinamas drausmės bylų nagrinėjimo neveiksmingumu ir Aukščiausiojo Teismo teisėjų negebėjimu drausminti teisėjus dėl nusižengimų. Drausmės bylų kolegijos nepriklausomumas Aukščiausiajame Teisme, taip pat jos nepriklausymas nuo kitų valdžių rodo, kad Komisijos priekaištai yra nepagrįsti. Be to, Lenkijos Respublika pabrėžia, kad jurisdikcijos perdavimas Drausmės bylų kolegijai susijęs su teismų sistemos organizavimu, kuris

[157] Paraiškos privalo atitikti Aukščiausiojo Teismo įstatymo 31 straipsnio 3 dalies reikalavimus.

priklauso išimtinei valstybių narių kompetencijai. Iš tikrųjų kai kuriose valstybėse narėse [158] teisėjams netaikomas imunitetas. Jei Komisija mano, kad teisėjo imunitetas yra Sąjungos teisės reikalavimas, ji turėtų to reikalauti iš visų valstybių narių.

204. Lenkijos Respublika tvirtina, kad teisėjų skyrimo į Drausmės bylų kolegiją procedūra suteikia daug didesnių nepriklausomumo garantijų nei procedūros, kurias Teisingumo Teismas laikė atitinkančiomis ESS 19 straipsnio 1 dalies antroje pastraipoje nustatytus reikalavimus [159]. Ji primygtinai teigia, kad nebuvo jokio „sisteminio lūžio“ ir kad Komisija akivaizdžiai taiko dvigubus standartus. Komisija nepaaiškino „sisteminio lūžio“ sąvokos, kuri nėra teisinė sąvoka ir nėra žinoma tarptautinių teismų praktikoje. Teismų sistemos reforma taip pat nėra susijusi su kokiu nors „lūžiu“. Priešingai, Drausmės bylų kolegija atlieka pirmosios arba antrosios instancijos drausmės bylų teismo funkcijas.

2. Vertinimas

205. Nors teisingumo organizavimas, įskaitant taisykles, kuriomis reglamentuojamos teisėjams keliamos baudžiamosios bylos, priklauso valstybių narių kompetencijai, naudojantis šia kompetencija turi būti laikomasi Sąjungos teisės. Kai valstybė narė nustato specialias taisykles, taikomas teisėjams keliamoms baudžiamosioms byloms, šios taisyklės, laikantis nepriklausomumo reikalavimo ir siekiant išsklaidyti bet kokią pagrįstą asmenų abejonę dėl teisėjų neatsparumo išorės veiksniams, visų pirma bet kokiai tiesioginei ar netiesioginei teisėkūros ar vykdomosios valdžios įtakai, galinčiai turėti poveikį jų sprendimams, turi būti pagrįstos objektyviais ir patikrinamais reikalavimais, susijusiais su geru teisingumo vykdymu. Tokios taisyklės, kaip ir taisyklės dėl teisėjų drausminės atsakomybės, turi suteikti garantijas, būtinas užtikrinti, kad baudžiamosios bylos negalėtų būti naudojamos kaip šių teisėjų veiklos politinės kontrolės sistema, ir visapusiškai apsaugoti Chartijos 47 ir 48 straipsniuose įtvirtintas teises [160].

206. Pagal ESS 19 straipsnio 1 dalies antrą pastraipą valstybės narės turi užtikrinti, kad teismai, galintys priimti sprendimus dėl Sąjungos teisės taikymo ar aiškinimo, atitiktų veiksmingos teisminės gynybos reikalavimus [161]. Iš paties bylų pobūdžio akivaizdu, kad bylos, kurios pagal iš dalies pakeisto Aukščiausiojo Teismo įstatymo 27 straipsnio 1 dalies 1a, 2 ir 3 punktus priklauso Drausmės bylų kolegijos kompetencijai, gali turėti nedelsiamą, tiesioginį ir didelį poveikį teisėjų statusui ir jų darbo rezultatams [162]. Atsižvelgiant į galimą didelį tokių priemonių poveikį jų gyvenimui ir karjerai, būtina, kad priemonės, kurių pagal iš dalies pakeisto Aukščiausiojo Teismo įstatymo 27 straipsnio 1 dalies 1a punktą, 2 ir 3 dalis imtasi prieš teisėjus, galinčius priimti sprendimus dėl Sąjungos teisės taikymo ar aiškinimo, būtų peržiūrimos institucijos, kuri pati atitinka nuo veiksmingos teisminės gynybos neatsiejamus reikalavimus pagal ESS 19 straipsnio 1 dalies antrą pastraipą [163].

158 Belgija, Vokietija, Airija, Prancūzija, Kipras ir Suomija.

159 Žr. 2020 m. liepos 9 d. Sprendimą *Land Hessen* (C-272/19, EU:C:2020:535), 2020 m. liepos 16 d. Sprendimą *Governo della Repubblica italiana (Italijos taikos teisėjų statusas)* (C-658/18, EU:C:2020:572) ir 2021 m. balandžio 20 d. Sprendimą *Repubblika* (C-896/19, EU:C:2021:311). Taip pat žr. 2020 m. rugsėjo 10 d. Teisingumo Teismo pirmininko pavaduotojos nutartį *Taryba / Sharpston* (C-424/20 P(R), nepaskelbta Rink., EU:C:2020:705).

160 2021 m. gegužės 18 d. Sprendimas *Asociația Forumul Judecătorilor din România ir kt.* (C-83/19, C-127/19, C-195/19, C-291/19, C-355/19 ir C-397/19, EU:C:2021:393, 210–213 punktai).

161 Šiuo klausimu žr. 2021 m. kovo 2 d. Sprendimą *A. B. ir kt. (Aukščiausiojo Teismo* teisėjų skyrimas – skundas) (C-824/18, EU:C:2021:153, 112 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).

162 Taip pat žr. 2021 m. liepos 14 d. nutartį (81 punktas).

163 Pagal analogiją žr. Sprendimą *Teisėjų drausmės tvarka* (80 ir 83 punktai).

207. Darytina išvada, kad Drausmės bylų kolegija, turinti jurisdikciją taikyti iš dalies pakeisto Aukščiausiojo Teismo įstatymo 27 straipsnio 1 dalies 1a, 2 ir 3 punktus, turi suteikti visas būtinas garantijas, susijusias su jos nepriklausomumu ir nešališkumu, kad būtų išvengta pavojaus, jog taikant šias nuostatas nustatytos priemonės galėtų būti naudojamos kaip teismo sprendimų turinio politinės kontrolės būdas. Šiomis aplinkybėmis nėra svarbu, kad kitose valstybėse narėse galioja kitokia teisminio imuniteto nuo baudžiamojo persekiojimo tvarka [164].

208. Sprendime *Teisėjų drausmės tvarka* Teisingumo Teismas, remdamasis įvairiais veiksniais, kategoriškai konstatavo, kad Drausmės bylų kolegija neatitinka nepriklausomumo ir nešališkumo reikalavimų pagal ESS 19 straipsnio 1 dalies antrą pastraipą. Šiuo klausimu Teisingumo Teismas plačiai rėmėsi veiksniais, kuriuos jau buvo nurodęs Sprendime *A. K.*, į kurį daroma nuoroda ieškinyje. Teisingumo Teismo kanceliarija atsiliepimą į ieškinį gavo 2021 m. birželio 17 d., t. y. likus maždaug vienam mėnesiui iki Sprendimo *Teisėjų drausmės tvarka* priėmimo. Nors 2021 m. liepos 28 d. atsiliepime į ieškinį buvo remiamasi šiuo sprendimu, siekiant pagrįsti ketvirtąjį pagrindą, 2021 m. rugsėjo 7 d. pateiktame triplike dėl šio pagrindo nebuvo pateikta jokių pastabų.

209. Sprendimas *Teisėjų drausmės tvarka* [165] vertinant ketvirtąjį pagrindą yra toks svarbus, kad glaustai apibendrinsiu šiai bylai reikšmingus jo punktus [166]. Remdamasis įvairiais šio sprendimo 89–110 punktuose nurodytais aspektais, o ne pavieniais veiksniais, Teisingumo Teismas konstatavo, kad Lenkijos Respublika pažeidė ESS 19 straipsnio 1 dalies antrą pastraipą, nes Drausmės bylų kolegija neatitiko nepriklausomumo ir nešališkumo reikalavimų [167]. Jis rėmėsi, be kita ko, tuo, kad Drausmės bylų kolegijos sukūrimas *ex nihilo*, suteikiant jai išimtinę jurisdikciją nagrinėti kai kurias drausmės bylas, sutapo su nacionalinės teisės aktų, kuriais pakenkta Aukščiausiojo Teismo teisėjų nepašalinamumui ir nepriklausomumui, priėmimu. Teisingumo Teismas pažymėjo, kad Drausmės bylų kolegija Aukščiausiajame Teisme, palyginti su kitomis šio teismo kolegijomis, turi ypač didelę organizacinę, funkcinę ir finansinę autonomiją. Drausmės bylų kolegijos teisėjų gaunamas darbo užmokestis be jokio objektyvaus pagrindo maždaug 40 % viršija kitų šio teismo kolegijų teisėjų atlyginimą. Įsteigus Drausmės bylų kolegiją buvo reikalaujama, kad ją sudarytų tik nauji teisėjai, kuriuos NTT siūlymu paskyrė Respublikos Prezidentas [168].

164 Pritariu Suomijos Respublikos per teismo posėdį pateiktai pastabai, kad Lenkijos Respublika negali pagrįstai išskirti kitų valstybių narių teisėjams taikomos drausmės tvarkos pavienių aspektų. Šios drausmės tvarkos nėra šios bylos dalykas, be to, jos turi būti nagrinėjamos kaip visuma, atsižvelgiant, be kita ko, į atitinkamo teismo ar teismų ypatybes, jų įsteigimo aplinkybes ir narių skyrimo tvarką.

165 2021 m. liepos 15 d. sprendimas (C-791/19, EU:C:2021:596). Pagal suformuotą jurisprudenciją klausimas, ar valstybė narė įvykdė, ar ne, įsipareigojimus, sprendžiamas atsižvelgiant į situaciją, buvusią toje valstybėje narėje pagrįstoje nuomonėje nustatyto laikotarpio pabaigoje, šiuo atveju – 2019 m. liepos 17 d. Žr. 2018 m. spalio 18 d. Sprendimą *Komisija / Jungtinė Karalystė* (C-669/16, EU:C:2018:844, 40 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija). Šioje byloje pagrįstos nuomonės akivaizdžiai pateiktos po šios datos. Šiai bylai taikomos Teisingumo Teismo išvados dėl Drausmės bylų kolegijos, Sprendime *Teisėjų drausmės tvarka*. Todėl labai svarbu pažymėti, kad Lenkijos Respublika nepaneigė Komisijos argumentų, grindžiamų šiuo sprendimu.

166 2019 m. gruodžio 5 d. sprendimuose ir 2020 m. sausio 15 d. nutartyse Aukščiausiojo Teismo darbo ir socialinio draudimo bylų kolegija, spręsdama ginčus, dėl kurių buvo priimtas sprendimas *A. K.*, nusprendė, pirma, kad tokia NTT, kuri įsteigta šiuo metu, nėra nešališka institucija, nepriklausoma nuo teisėkūros ir vykdomosios valdžios, ir, antra, kad Drausmės bylų kolegija nėra nepriklausomas ir nešališkas teismas, atsižvelgiant į jos įsteigimo aplinkybes, įgaliojimų apimtį, sudėtį ir NTT dalyvavimą ją steigiant.

167 2020 m. balandžio 8 d. Nutartimi *Komisija / Lenkija* (C-791/19 R, EU:C:2020:277) Teisingumo Teismas pareikalavo, kad Lenkijos Respublika nedelsdama, kol bus priimtas sprendimas, kuriuo užbaigiama byla C-791/19, be kita ko, sustabdytų 2017 m. gruodžio 8 d. Aukščiausiojo Teismo įstatymo nuostatų, pagal kurias Drausmės bylų kolegijai suteikiama jurisdikcija priimti sprendimus drausmės bylose dėl teisėjų, ir susilaikyti nuo bylų perdavimo šiai kolegijai, taikymą. Taip pat žr. 2021 m. liepos 14 d. nutartį; Teisingumo Teismo pirmininko pavaduotojos 2021 m. spalio 6 d. Nutartis *Lenkija / Komisija* (C-204/21 R-RAP, EU:C:2021:834) ir 2021 m. spalio 27 d. Nutartis *Komisija / Lenkija* (C-204/21 R, nepaskelbta Rink., EU:C:2021:878).

168 Taip atmetant bet kokią galimybę perkelti pareigas einančius Aukščiausiojo Teismo teisėjus į šią kolegiją, nors iš esmės toks teisėjų perkėlimas buvo leidžiamas.

210. Prieš skiriant šiuos teisėjus NTT buvo nuodugniai pertvarkyta [169]. Teisingumo Teismo teigimu, dėl tokių pokyčių galėjo kilti pavojus, kurio nekilo galiojant anksčiau taikytai atrankos procedūrai, kad teisėkūros ir vykdomoji valdžia darys didesnę įtaką NTT ir pakenks šios institucijos nepriklausomumui. Be to, naujai sudaryta NTT buvo įsteigta sutrumpinus iki tol šią instituciją sudariusių jos narių ketverių metų kadenciją. Teisingumo Teismas taip pat konstatavo, kad teisėkūros reforma, po kurios buvo sudaryta naujos sudėties NTT, buvo įvykdyta tuo pat metu, kai buvo priimtas naujasis Aukščiausiojo Teismo įstatymas [170], kuriuo įvykdyta šio teismo plataus masto reforma [171].

211. Kaip nurodė Teisingumo Teismas, visos šios aplinkybės gali asmenims sukelti pagrįstų abejonių dėl Drausmės bylų kolegijos atsparumo Lenkijos teisėkūros ir vykdomosios valdžios tiesioginei ar netiesioginei įtakai ir dėl jos neutralumo, kai susikerta interesai. Teisingumo Teismas konstatavo, kad dėl šių veiksnių Drausmės bylų kolegija gali nesukelti nepriklausomumo ar nešališkumo įspūdžio, ir tai gali kelti grėsmę pasitikėjimui, kurį teisinės valstybės demokratinėje visuomenėje teismai turi kelti teisės subjektams [172].

212. Priešingai, nei teigia Lenkijos Respublika, bendras Drausmės bylų kolegijos teisėjų skyrimo procedūros ir šios kolegijos veiklos sąlygų vertinimas nepaneigia, jog esama pagrįstų abejonių dėl galimybės jiems daryti išorinį spaudimą. Rengiant šią išvadą toliau išlieka pagrįstų abejonių dėl Drausmės bylų kolegijos nepriklausomumo ir nešališkumo; jos apibūdintos sprendimuose *Komisija / Lenkija (Aukščiausiojo Teismo nepriklausomumas)* [173] ir *A. K.*

213. Siūlau Teisingumo Teismui nuspręsti, kad suteikusi Drausmės bylų kolegijai, kurios nepriklausomumas ir nešališkumas nėra užtikrintas, jurisdikciją nagrinėti bylas, turinčias tiesioginį poveikį teisėjų ir teisėjų stažuotojų statusui ir jų pareigų vykdymui, kaip antai prašymus leisti iškelti baudžiamąją bylą teisėjams ir teisėjams stažuotojams arba juos suimti, bylas dėl darbo ir socialinės apsaugos teisės, susijusias su Aukščiausiojo Teismo teisėjais, ir bylas dėl jų privalomo išėjimo į pensiją Lenkijos Respublika neįvykdė įsipareigojimų pagal ESS 19 straipsnio antrą pastraipą.

E. Penktasis pagrindas – Pagrindinės teisėjų teisės į privataus gyvenimo gerbimą ir teisės į asmens duomenų apsaugą pažeidimas

1. Šalių argumentai

214. Komisija teigia, kad įpareigodama kiekvieną teisėją per 30 dienų nuo pranešimo apie paskyrimą gavimo dienos pateikti informaciją apie narystę profesinėje organizacijoje ar asociacijoje, apie savo pareigas ne pelno fonduose ir narystę politinėje partijoje, taip pat paskelbti šią informaciją Viešosios informacijos biuletenyje prieš teisėjui pradedant eiti pareigas, Lenkijos

169 23 iš 25 naujos sudėties NTT narių buvo paskirti Lenkijos vykdomosios ar teisėkūros valdžios institucijų arba yra jų nariai. Anksčiau teisėjai iš savo tarpo rinko 15 NTT narių.

170 2017 m. gruodžio 8 d. Aukščiausiojo Teismo įstatymas, suvestinė redakcija, paskelbta 2019 m. *Dziennik Ustaw Rzeczypospolitej Polskiej* (825 pozicija).

171 Ji apėmė, be kita ko, dviejų naujų šio teismo kolegijų (viena iš jų buvo Drausmės bylų kolegija) įsteigimą ir mechanizmo, pagal kurį būtų mažinamas Aukščiausiojo Teismo teisėjų pensinis amžius, nustatymą ir jo taikymą pareigas einantiems šio teismo teisėjams. Kai kurių NTT narių kadencijos nutraukimas prieš terminą ir šios institucijos pertvarkymas vyko tokiomis aplinkybėmis, kai buvo tikimasi, kad Aukščiausiajame Teisme, visų pirma Drausmės bylų kolegijoje, netrukus atsilaisvins daug darbo vietų.

172 Teisingumo Teismas taip pat nusprendė, kad dėl tokių pokyčių sumažėjo teisinės valstybės vertybės apsauga. Sprendimas *Teisėjų drausmės tvarka* (112 punktas).

173 2019 m. birželio 24 d. sprendimas (C-619/18, EU:C:2019:531).

Respublika pažeidė pagrindinę teisėjų teisę į privataus gyvenimo gerbimą ir teisę į asmens duomenų apsaugą, garantuojamą Chartijos 7 straipsnyje ir 8 straipsnio 1 dalyje bei BDAR 6 straipsnio 1 dalies c ir e punktuose, 6 straipsnio 3 dalyje ir 9 straipsnio 1 dalyje.

215. Iš dalies pakeisto Bendrosios kompetencijos teismų santvarkos įstatymo 88a straipsnyje, iš dalies pakeisto Aukščiausiojo Teismo įstatymo 45 straipsnio 3 dalyje ir iš dalies pakeisto Administracinių teismų santvarkos įstatymo 8 straipsnio 2 dalyje reikalaujama, kad teisėjai pateiktų rašytinę deklaraciją apie savo narystę įstaigose, nurodytose iš dalies pakeisto Bendrosios kompetencijos teismų santvarkos įstatymo 88a straipsnio 1 dalies 1–3 punktuose. Ši informacija paskelbiama Viešosios informacijos biuletenyje ne vėliau kaip per 30 dienų nuo šios deklaracijos pateikimo dienos [174]. Komisija mano, kad šios nuostatos susijusios su asmens duomenų tvarkymu, kaip apibrėžta BDAR 4 straipsnio 1 dalyje, t. y. informacija apie fizinį asmenį, kurio tapatybė nustatyta arba gali būti nustatyta. Kadangi iš dalies pakeisto Bendrosios kompetencijos teismų santvarkos įstatymo 88a straipsnio 1 dalies 1–3 punktuose nurodyta informacija susijusi su teisėjo politinėmis pažiūromis prieš paskiriant jį teisėju [175] arba su filosofiniais įsitikinimais, susijusiais su naryste asociacijoje ar fonde [176], šie duomenys priskiriami specialių kategorijų asmens duomenims pagal BDAR 9 straipsnio 1 dalį.

216. Komisijos nuomone, kadangi teisėjų asmens duomenų tvarkymui taikomas BDAR, jo 2 straipsnio 2 dalies a punkte numatyta išimtis, kuria siekia remtis Lenkijos Respublika, netaikytina. Šiuo klausimu pakanka nurodyti BDAR 20 konstatuojamąją dalį [177] ir 37 straipsnio 1 dalies a punktą, kuriuose, siekiant užtikrinti teismų nepriklausomumą, numatyta nuo BDAR nukrypti leidžianti nuostata tik dėl priežiūros institucijų jurisdikcijos teismų, vykdančių teismines funkcijas, atžvilgiu.

217. Komisija taip pat teigia, kad pareiga pranešti ir paskelbti informaciją apie narystę politinėje partijoje prieš paskiriant teisėju ir apie teisėjo visuomeninę ir socialinę veiklą asociacijoje ar fonde yra nesuderinama su bendruoju proporcingumo principu, nes ji nėra nei tinkama, nei būtina siekiant Lenkijos Respublikos deklaruojamo tikslo didinti teisėjų nešališkumą. Taigi ji nesuderinama tiek su Chartijos 7 ir 8 straipsniais, tiek su BDAR 6 straipsnio 1 dalies c ir e punktais bei 3 dalimi ir 9 straipsnio 1 dalimi. Nagrinėjamais įpareigojimais ribojama teisėjų teisė į privataus gyvenimo gerbimą [178] ir jų teisė į su jais susijusių asmens duomenų apsaugą [179]. Pagal Chartijos 52 straipsnio 1 dalį leidžiami šių teisių apribojimai turi būti numatyti įstatymo ir jomis neturi būti pakeičiama Chartijos 7 ir 8 straipsniuose įtvirtintų teisių esmė. Laikantis proporcingumo principo, jie turi būti būtini ir tikrai atitikti Sąjungos pripažintus bendro intereso tikslus arba reikalingi kitų teisėms ir laisvėms apsaugoti.

174 Žr. iš dalies pakeisto Bendrosios kompetencijos teismų santvarkos įstatymo 88a straipsnio 4 dalį.

175 Lenkijos Respublikos Konstitucijos 178 straipsnio 3 dalyje teisėjams draudžiama priklausyti politinei partijai.

176 Žr. iš dalies pakeisto Bendrosios kompetencijos teismų santvarkos įstatymo 88a straipsnio 1 dalies 1 punktą ir 2 dalį.

177 Joje nustatyta, kad „nors šis reglamentas, *inter alia*, taikomas ir teismų bei kitų teisminių institucijų veiklai, Sąjungos ar valstybės narės teisėje galėtų būti nurodytos duomenų tvarkymo operacijos ir duomenų tvarkymo procedūros, susijusios su teismų ir kitų teisminių institucijų atliekamu asmens duomenų tvarkymu, tvarkant asmens duomenis teismuose bei kitose teisminėse institucijose. Siekiant apsaugoti teisminių institucijų nepriklausomumą vykdant jų teismines užduotis, įskaitant jų sprendimų priėmimo nepriklausomumą, priežiūros institucijų kompetencijai neturėtų priklausyti asmens duomenų tvarkymas teismams vykdant jų teismines funkcijas. Tokių duomenų tvarkymo operacijų priežiūrą turėtų būti galima pavesti konkrečioms valstybės narės teismų sistemos įstaigoms; visų pirma jos turėtų užtikrinti, kad būtų laikomasi šiame reglamente nustatytų taisyklių, skatinti teisminių institucijų narių informuotumą apie jų prievoles pagal šį reglamentą ir nagrinėti su tokiomis duomenų tvarkymo operacijomis susijusius skundus“.

178 Chartijos 7 straipsnis.

179 Chartijos 8 straipsnis.

218. Komisija teigia, kad pagal BDAR 6 straipsnio 3 dalį valstybės narės teisės aktai, kuriais nustatomas asmens duomenų tvarkymo teisinis pagrindas, būtinas teisinei prievolei įvykdyti arba užduočiai, vykdomai viešojo intereso labui ar vykdant duomenų valdytojui pavestas viešosios valdžios funkcijas, turi atitikti viešojo intereso tikslą ir būti proporcingas siekiamam teisėtam tikslui [180]. Be to, neskelbtinų duomenų, atskleidžiančių teisėjo politines pažiūras iki jo paskyrimo, taip pat filosofinius įsitikinimus, susijusius su jo naryste asociacijoje ar fonde, tvarkymas turi būti pateisinamas viena iš BDAR 9 straipsnio 2 dalyje numatytų išimčių.

219. Taigi, Komisijos teigimu, negalima atmesti galimybės, kad institucijos, atsakingos už tai, kad teisėjai laikytųsi etikos ir profesinių standartų, arba už teisėjų kolegijų skyrimą, gali būti informuojamos apie veiklą, kuria teisėjai užsiima ne eidami pareigas ir kuri konkrečiu atveju gali sukelti interesų konfliktą. Vis dėlto tokia informacija turėtų būti tvarkoma griežtai tik tuo tikslu ir visų pirma neturėtų būti naudojama kitais tikslais, dėl kurių teisėjas gali tapti diskriminacijos objektu, jam gali būti daromas išorinis spaudimas arba įtaka jo, kaip teisėjo, karjerai.

220. Komisija mano, kad nagrinėjamos nacionalinės teisės nuostatos yra neproporcingos, nes neapsiriboja tuo, kas būtina numatytiems tikslams pasiekti, net jei būtų taikomos tik galimų interesų konfliktų vidaus kontrolei. Visų pirma ankstesnė narystė politinėje partijoje susijusi su teisėjo gyvenimu iki jo paskyrimo, todėl neturi tiesioginės įtakos jo pareigų vykdymui. Kalbant apie narystę politinėje partijoje ir iki 1989 m. gruodžio 29 d. toje partijoje užimtas pareigas, negalima teigti, kad tokia informacija galėtų būti naudojama vertinant teisėjo nešališkumą bylose, kurias jis nagrinės praėjus daugiau nei 30 metų. Taip pat nėra jokio ryšio tarp prieigos prie tokių duomenų ir paskyrimo procedūros, nes jie turi būti pateikti po to, kai teisėjas pradeda eiti pareigas.

221. Bet kuriuo atveju tikslą užtikrinti, kad bylas nagrinėtų nešališkas teisėjas, galima pasiekti mažiau ribojančiomis priemonėmis, kaip antai teisėjo nušalinimu tais atvejais, kai kyla abejonių dėl jo nešališkumo. Dublike nurodyta, kad teisėjai juos paskiriant į pareigas prisiekia nešališkai ir sąžiningai vykdyti teisingumą. Pagal iš dalies pakeisto Bendrosios kompetencijos teismų santvarkos įstatymo 82 straipsnio 2 dalį taip pat reikalaujama, kad teisėjai saugotų savo pareigų orumą.

222. Dublike taip pat pažymima, jog Lenkijos Respublikos Konstitucijoje reikalaujama, kad teisėjai būtų apolitiški ir nešališki. Lenkijos Respublika nepagrindė būtinybės priimti iš dalies pakeisto Bendrosios kompetencijos teismų santvarkos įstatymo 88a straipsnį atsižvelgiant į šį reikalavimą. Informacija apie narystę asociacijoje, ne pelno fonde atliekamą funkciją ir narystę politinėje partijoje rodo teisėjo politines pažiūras arba religinius ar filosofinius įsitikinimus, kaip apibrėžta BDAR 9 straipsnio 1 dalyje. Be to, kadangi „asociacijos“ sąvoka pagal iš dalies pakeisto Bendrosios kompetencijos teismų santvarkos įstatymo 88a straipsnį nėra apibrėžta, ji taikoma narystei religinėse asociacijose, todėl teisėjai šiomis aplinkybėmis privalo atskleisti savo įsitikinimus. Komisijos nuomone, ši nuostata buvo priimta siekiant užtikrinti, kad pagal ją surinkta ir tvarkoma informacija būtų naudojama kitais tikslais, pavyzdžiui, daryti spaudimą teisėjams ar kurstyti įtarimus žmonėms, kurie nepritaria jų pažiūroms.

223. Lenkijos Respublika mano, kad penktasis pagrindas turėtų būti atmestas, nes ginčijamos nuostatos nepatenka į BDAR taikymo sritį. Ji remiasi BDAR 2 straipsnio 2 dalies a punktu, kad pagrįstų teiginį, jog BDAR netaikomas asmens duomenų tvarkymui vykdant veiklą, kuri nepatenka į Sąjungos teisės taikymo sritį. Be to, kadangi teisingumo organizavimas priklauso išimtinei valstybių narių kompetencijai, BDAR šiai veiklai netaikomas.

[180] Žr. BDAR 6 straipsnio 3 dalies paskutinį sakinį kartu su 6 straipsnio 3 dalies pirmo sakinio b punktu ir 6 straipsnio 1 dalies c ir e punktais.

224. Bet kuriuo atveju Lenkijos Respublika mano, kad nagrinėjamos nacionalinės teisės nuostatos atitinka BDAR. Informacija, siejama su tam tikra teisėjų veikla, nesusijusia su teismų veikla, gali turėti įtakos jų pareigų vykdymui ir nušalinimo pagrindų buvimui konkrečioje byloje. Priešingai, nei teigia Komisija, buvusi narystė politinėje partijoje gali turėti įtakos dabartinei teisėjo teisminei veiklai ir tam, ar konkrečioje byloje yra nušalinimo pagrindas. Šių įpareigojimų tikslas – suteikti šaliai informaciją ir sudaryti jai galimybę pateikti pagrįstą prašymą dėl nušalinimo. Jų paskirtis – ne užkirsti kelią teisėjui vykdyti su teisėjo nepriklausomumu nesuderinamą veiklą[181], o greičiau sudaryti galimybę *ad casum* patikrinti, ar byloje dalyvaujantis teisėjas nedalyvavo veikloje, dėl kurios gali susidaryti įspūdis, kad jis nėra visiškai objektyvus. Taigi nacionalinės nuostatos yra proporcingos tikslui stiprinti teisėjų nešališkumą ir politinį neutralumą, ir, kaip pripažįsta pati Komisija, to ir siekiama ginčijamomis nuostatomis.

225. Lenkijos Respublikos nuomone, tikslas gauti informaciją apie priklausymą politinei partijai iki 1989 m. gruodžio 29 d., kad būtų galima įvertinti teisėjo, nagrinėjančio bylas po daugiau nei 30 metų, nešališkumą, yra visiškai teisėtas, atsižvelgiant į tai, kad teismų sistemos politizavimas buvo būdingas buvusiems komunistiniams režimams Vidurio ir Rytų Europoje.

226. Lenkijos Respublika pažymi, jog Komisija neatmeta galimybės, kad dalyvavimas ne pelno siekiančio fondo ar organizacijos veikloje gali turėti tiesioginį poveikį dabartinei teisėjo veiklai, kurios negalima prilyginti privačių asmenų veiklai. Priešingai, nei teigia Komisija, prašoma informacija tvarkoma tik siekiant sustiprinti visuomenės pasitikėjimą teisėjų nešališkumu ir politiniu neutralumu. Tokie duomenys negali būti naudojami kitiems tikslams, įskaitant tuos, dėl kurių teisėjas gali būti diskriminuojamas, jam gali būti daromas išorinis spaudimas ar įtaka jo profesinei karjerai. Komisija nepateikia jokių įrodymų savo argumentui pagrįsti, todėl jos teiginiai yra visiškai hipotetiniai.

227. Lenkijos Respublika taip pat atmeta Komisijos teiginį, kad nacionalinėmis nuostatomis užsibrėžtus tikslus galima pasiekti mažiau ribojančiomis priemonėmis. Šių įpareigojimų tikslas – sudaryti bylos šalims galimybes turėti pakankamai informacijos, kad galėtų kreiptis į teisėją su prašymu nusišalinti tinkamu metu. Šio tikslo negalima pasiekti Komisijos apibūdintomis priemonėmis. Taigi Komisijos argumentas, kad aptariama informacija gali būti naudojama tik atliekant galimų interesų konfliktų vidaus kontrolę, perduodama tik atsakingiems asmenims, siekiant užtikrinti, kad teisėjai laikytųsi etikos ir profesinių standartų, ir asmenims, atsakingiems už teisėjų kolegijų sudėties nustatymą, turėtų būti atmestas.

228. Taigi duomenų apie teisėjų narystę fonduose, asociacijose ar politinėse partijose tvarkymas atitinka proporcingumo kriterijų, būtiną viešojo intereso labui vykdomai užduočiai atlikti. Todėl Lenkijos Respublika mano, kad, nedarant poveikio jos pozicijai dėl BDAR 2 straipsnio 2 dalies a punkto taikymo, ginčijamos nuostatos taip pat atitinka BDAR 6 straipsnio 3 dalies paskutinio sakinio, siejamo su 6 straipsnio 3 dalies b punkto pirmu sakiniu ir 6 straipsnio 1 dalies c ir e punktais, kriterijus. Be to, atitinkami duomenys nepatenka į konkrečių asmens duomenų kategoriją, nurodytą BDAR 9 straipsnio 1 dalyje. Todėl nereikia atlikti Komisijos nurodyto vadinamojo proporcingumo testo. Aptariamais įpareigojimais nesiekiama reikalauti, kad teisėjas pateiktų deklaraciją, kurioje būtų pateikta informacija, susijusi su jo politinėmis ar religinėmis pažiūromis arba filosofiniais įsitikinimais. Pagal Lenkijos Respublikos Konstituciją teisėjai, kaip ir kiti piliečiai, turi teisę į žodžio, įsitikinimų, asociacijų ir susirinkimų laisvę[182], jeigu naudodamiesi šiomis teisėmis jie elgiasi deramai gerbdami savo pareigų orumą ir teismų nešališkumą bei nepriklausomumą.

[181] Toks reikalavimas nustatytas Lenkijos Respublikos Konstitucijos 178 straipsnio 3 dalyje.

[182] 53, 54, 57 ir 58 straipsniai.

2. Vertinimas

229. Nors Komisijos reikalavimas dėl Chartijos 7 straipsnio ir 8 straipsnio 1 dalies yra glaustas ir grindžiamas tais pačiais argumentais, kuriuos ji pateikia dėl nurodomo pažeidimo, susijusio su BDAR, manau, kad jame teigiama, jog Lenkijos Respublika padarė savarankišką Chartijos pažeidimą [183].

230. Chartijos 51 straipsnio 1 dalis skirta valstybėms narėms tik tais atvejais, kai jos įgyvendina Sąjungos teisę. ESS 6 straipsnio 1 dalyje ir Chartijos 51 straipsnio 2 dalyje nurodyta, kad Chartijos nuostatos jokiu būdu neišplečia Sutartyse nustatytų Sąjungos įgaliojimų. Taigi Teisingumo Teismas neturi jurisdikcijos nagrinėti nacionalinės teisės aktų, nepatenkančių į Sąjungos teisės taikymo sritį, suderinamumo su Chartija [184].

231. Sprendimo *Åkerberg Fransson* [185] 21 punkte Teisingumo Teismas konstatavo: kadangi Chartijoje garantuojamų pagrindinių teisių turi būti laikomasi, kai nacionalinės teisės aktai patenka į Sąjungos teisės taikymo sritį, negali būti atvejų, kurie priskirtini Sąjungos teisei, tačiau netaikomos minėtos pagrindinės teisės. Taigi Sąjungos teisės taikymas reiškia Chartijos garantuojamų pagrindinių teisių taikymą. Vadinasi, Chartijos užtikrinamos pagrindinės teisės taikomos visais atvejais, kuriuos reglamentuoja Sąjungos teisė, todėl jų turi būti laikomasi, kai nacionalinės teisės aktai patenka į Sąjungos teisės taikymo sritį. Tam, kad Chartija būtų taikoma, taip pat svarbu, kad atitinkamos srities Sąjungos teisės nuostatose būtų nustatytos konkrečios valstybių narių pareigos dėl pagrindinėje byloje nagrinėjamos situacijos [186].

232. Pagal BDAR valstybėms narėms nustatytos konkrečios pareigos, kai jos tvarko asmens duomenis. Informacija, nurodyta iš dalies pakeisto Bendrosios kompetencijos teismų santvarkos įstatymo 88a straipsnyje, iš dalies pakeisto Aukščiausiojo Teismo įstatymo 45 straipsnio 3 dalyje ir iš dalies pakeisto Administracinių teismų santvarkos įstatymo 8 straipsnio 2 dalyje, susijusi su fiziniu asmeniu, kurio tapatybė nustatyta arba gali būti nustatyta [187] pagal BDAR 4 straipsnio 1 dalį. Jos rinkimas ir vėlesnis paskelbimas yra duomenų tvarkymas pagal BDAR 4 straipsnio 2 dalį [188]. Darant prielaidą, kad šiame pagrinde nagrinėjamas teisėjų asmens duomenų tvarkymas patenka į BDAR taikymo sritį, taigi yra reglamentuojamas Sąjungos teisės, Teisingumo Teismas turi jurisdikciją vertinti, ar Lenkijos Respublika, priėmusi nagrinėjamus nacionalinės teisės aktus, pažeidė Chartijos 7 straipsnį ir 8 straipsnio 1 dalį, ar ne. Dėl Lenkijos Respublikos teiginio, kad BDAR netaikomas teisingumo organizavimui ir (arba) vykdymui valstybėje narėje, nes pagal BDAR 2 straipsnio 2 dalies a punktą ši veikla nepatenka į materialinę Sąjungos teisės taikymo sritį, Teisingumo Teismas nurodė, kad nors valstybių narių teisingumo sistemos organizavimas priklauso jų kompetencijai, įgyvendindamos šią kompetenciją valstybės narės turi laikytis iš

183 2019 m. gegužės 21 d. Sprendime *Komisija / Vengrija (Žemės ūkio paskirties žemės uzufruktas)* (C-235/17, EU:C:2019:432) konstatuota, kad Vengrija neįvykdė įsipareigojimų pagal SESV 63 straipsnį, siejamą su Chartijos 17 straipsniu. Šio sprendimo 65 punkte konstatuota, kad, kai valstybė narė naudojasi Sąjungos teisėje numatytomis išimtimis, kad pateisintų Sutartyje užtikrintos pagrindinės laisvės kliūtis, laikoma, kad šiuo naudojimusi „įgyvendinama Sąjungos teisė“, kaip tai suprantama pagal Chartijos 51 straipsnio 1 dalį. Taip pat žr. 2020 m. birželio 18 d. Sprendimą *Komisija / Vengrija (Asociacijų skaidrumas)* (C-78/18, EU:C:2020:476, 101–104 punktai) ir 2020 m. spalio 6 d. Sprendimą *Komisija / Vengrija (Aukštasis mokslas)* (C-66/18, EU:C:2020:792, 212–216 punktai).

184 Pagal analogiją žr. 2021 m. birželio 10 d. Sprendimą *Land Oberösterreich (Būsto parama)* (C-94/20, EU:C:2021:477, 59 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).

185 2013 m. vasario 26 d. sprendimas (C-617/10, EU:C:2013:105).

186 Šiuo klausimu žr. 2020 m. rugsėjo 24 d. Sprendimą *NK (Vadovaujančias pareigas einančių darbuotojų profesinės pensijos)* (C-223/19, EU:C:2020:753, 78 ir 79 punktai).

187 Pagal suformuotą jurisprudenciją tai, kad informacija priskirtina prie profesinės veiklos srities, nereiškia, kad ji negali būti laikoma asmens duomenimis. 2017 m. kovo 9 d. Sprendimas *Manni* (C-398/15, EU:C:2017:197, 34 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).

188 Pagal analogiją žr. 2017 m. rugsėjo 27 d. Sprendimą *Puškár* (C-73/16, EU:C:2017:725, 33 ir 34 punktai). Taip pat žr. 2022 m. vasario 24 d. Sprendimą *Valsts ieņēmumu dienests (Asmens duomenų tvarkymas mokesčių tikslais)* (C-175/20, EU:C:2022:124, 33–35 punktai). BDAR 4 straipsnio 2 dalies, kurioje daroma nuoroda į „bet kokią operaciją“, taikymo sritis labai plati.

Sąjungos teisės joms kylančių įpareigojimų [189]. BDAR materialinė taikymo sritis yra labai plati. Pagal BDAR 2 straipsnio 1 dalį šis reglamentas „taikomas asmens duomenų tvarkymui, visiškai arba iš dalies atliekamam automatizuotomis priemonėmis, ir asmens duomenų, kurie sudaro susisteminto rinkinio dalį ar yra skirti jai sudaryti, tvarkymui ne automatizuotomis priemonėmis“. Pagal BDAR 2 straipsnio 2 dalies a–d punktus duomenų tvarkymas tam tikrais atvejais nepatenka į šio reglamento taikymo sritį. Tarp šių išimčių yra ir BDAR 2 straipsnio 2 dalies a punktas, kai toks duomenų tvarkymas atliekamas vykdant veiklą, nepatenkančią į Sąjungos teisės taikymo sritį [190].

233. Sprendime *Latvijas Republikas Saeima (Baudos taškai)* [191] Teisingumo Teismas [192] konstatavo, kad pagal BDAR 2 straipsnio 2 dalies a punktą, siejamą su šio reglamento 16 konstatuojamąja dalimi [193], į šio reglamento taikymo sritį nepatenka asmens duomenų tvarkymas, kai jį atlieka valstybės institucijos, vykdydamos veiklą, kuria siekiama užtikrinti nacionalinį saugumą, arba veiklą, kuri gali būti priskirta prie tos pačios kategorijos. Todėl vien to, kad veikla yra būdinga valstybei ar valstybės institucijai, nepakanka, kad ši išimtis būtų jai taikoma automatiškai. Priešingai, nei teigia Lenkijos Respublika, pagal BDAR 2 straipsnio 2 dalies a punktą teisingumo organizavimas ir (arba) vykdymas valstybėse narėse nėra pašalintas iš materialinės šio reglamento taikymo srities [194].

234. Be to, reikia pažymėti, kad pagal kelias konkrečias BDAR nukrypti leidžiančias nuostatas jo taikymas apribojamas „teisma[i]s, kai jie vykdo savo teismines funkcijas“ [195]. Taigi pagal BDAR teisingumo organizavimas ar teisminė veikla nepašalinami iš jo taikymo srities *per se*, bet veikiau tam tikrų jo nuostatų taikymas apribojamas tam tikrais konkrečiais atvejais.

235. Taigi teisingumo organizavimas ir (arba) vykdymas valstybėje narėje nėra veikla, nepatenkanti į materialinę Sąjungos teisės taikymo sritį pagal BDAR 2 straipsnio 2 dalies a punktą [196]. Nacionalinės nuostatos, kuriose numatytas asmens duomenų tvarkymas, patenkantis į BDAR taikymo sritį, privalo atitikti BDAR ir atitinkamai jomis turi būti paisoma Chartijoje įtvirtintų pagrindinių teisių. Atsižvelgiant į BDAR 1 straipsnio 2 dalyje nustatytą tikslą apsaugoti fizinių asmenų pagrindines teises ir laisves, visų pirma jų teisę į asmens duomenų apsaugą, jeigu įvykdytos asmens duomenų teisėtą tvarkymą pagal šį reglamentą reglamentuojančios sąlygos, laikoma, kad šis tvarkymas atitinka Chartijos 7 ir 8 straipsniuose nustatytus reikalavimus [197].

189 2022 m. kovo 29 d. Sprendimas *Getin Noble Bank* (C-132/20, EU:C:2022:235, 88 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).

190 BDAR 2 straipsnio 2 dalyje numatytos išimtys turi būti aiškinamos siaurai. 2022 m. vasario 24 d. Sprendimas *Valsts ieņēmumu dienests (Asmens duomenų tvarkymas mokesčių tikslais)* (C-175/20, EU:C:2022:124, 40 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).

191 2021 m. birželio 22 d. sprendimas (C-439/19, EU:C:2021:504, 66 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).

192 Remdamasis BDAR 2 straipsnio 2 dalies a punktu ir Chartijos 51 straipsnio 1 dalimi generalinis advokatas M. Szpunar laikėsi nuomonės, kad Chartijos ir BDAR logika skiriasi. Chartija siekiama valdyti Sąjungos institucijų ir valstybių narių įgaliojimų įgyvendinimą, kai jos veikia Sąjungos teisės taikymo srityje, ir, priešingai, suteikti asmenims apsaugą, kad jie galėtų ginti savo atitinkamas teises. O asmens duomenų apsauga yra daugiau nei pagrindinė teisė. Pagal SESV 16 straipsnį duomenų apsauga yra atskira Sąjungos politikos sritis. BDAR tikslas – užtikrinti, kad jis būtų taikomas asmens duomenų tvarkymui bet kokia forma, nepaisant jų dalyko, ir, beje, nepaisant to, ar juos tvarko valstybės narės, ar asmenys. Žr. generalinio advokato M. Szpunar išvadą byloje *Latvijas Republikas Saeima (Baudos taškai)* (C-439/19, EU:C:2020:1054, 50–52 punktai).

193 Joje nurodoma veikla susijusi su nacionaliniu saugumu ir bendra Europos Sąjungos užsienio ir saugumo politika.

194 Dėl išsamumo norėčiau pridurti, kad pagal BDAR 2 straipsnio 2 dalies b–c punktus į šio reglamento taikymo sritį nepatenka teisingumo organizavimas ar teisminė veikla. Lenkijos Respublika nesiremia BDAR 2 straipsnio 2 dalies d punkte nustatyta išimtimi, kuri susijusi su kompetentingų institucijų atliekamu asmens duomenų tvarkymu nusikalstamų veikų prevencijos, tyrimo, nustatymo ar patraukimo baudžiamojon atsakomybėn už jas arba baudžiamųjų sankcijų vykdymo tikslais. Iš bylos medžiagos nematyti, kad nagrinėjamos nacionalinės teisės nuostatos būtų skirtos kuriam nors iš šių tikslų. Lenkijos Respublika teigia, kad šių įpareigojimų nustatymo tikslas – suteikti šaliai informacijos, kad būtų lengviau pateikti motyvuotą prašymą dėl teisėjo nušalinimo.

195 Žr. BDAR 9 straipsnio 2 dalies f punktą, 37 straipsnio 1 dalies a punktą ir 55 straipsnio 3 dalį. Taip pat žr. nukrypti leidžiančią nuostatą, numatytą BDAR 23 straipsnio 1 dalies f punkte, susijusią su teismų nepriklausomumo ir teismo proceso apsauga.

196 Kaip Suomijos Respublika pažymėjo per teismo posėdį.

197 Pagal analogiją žr. 2017 m. rugsėjo 27 d. Sprendimą *Puškár* (C-73/16, EU:C:2017:725, 102 punktas).

236. Kaip matyti iš BDAR 10 konstatuojamosios dalies, vienas iš šio reglamento tikslų – užtikrinti aukšto lygio fizinių asmenų apsaugą Europos Sąjungoje. Šiuo tikslu juo siekiama užtikrinti nuoseklų ir vienodą tokių asmenų pagrindinių teisių ir laisvių apsaugos taisyklių, susijusių su jų asmens duomenų tvarkymu, taikymą visoje Europos Sąjungoje. Kaip nurodyta BDAR 4 konstatuojamojoje dalyje, teisė į asmens duomenų apsaugą nėra absoliuti, ji turi būti vertinama atsižvelgiant į jos visuomeninę paskirtį ir derėti su kitomis pagrindinėmis teisėmis, remiantis proporcingumo principu.

237. Atsižvelgiant į BDAR 23 straipsnio nukrypti leidžiančias nuostatas, tvarkant bet kokius asmens duomenis turi būti laikomasi juos reglamentuojančių principų ir atitinkamo asmens teisių, nustatytų atitinkamai šio reglamento II ir III skyriuose. Bet koks asmens duomenų tvarkymas turi atitikti, pirma, BDAR 5 straipsnyje nustatytus principus ir, antra, 6 straipsnyje nustatytas sąlygas [198].

238. Pagal BDAR 5 straipsnio 1 dalies a, b, c ir d punktus asmens duomenys turi būti tvarkomi teisėtai, sąžiningai ir skaidriai duomenų subjekto atžvilgiu; jie turi būti renkami konkrečiais, aiškiai apibrėžtais ir teisėtais tikslais; turi būti adekvatūs, tinkami ir tik tokie, kurių reikia siekiant tikslų, dėl kurių jie tvarkomi; jie turi būti tikslūs ir prireikus nuolat atnaujinami.

239. Komisija neteigia, kad Lenkijos Respublika pažeidė kurį nors iš BDAR 5 straipsnyje nustatytų asmens duomenų tvarkymo principų [199]. Kalbant apie BDAR 6 straipsnį, Sprendime *Latvijas Republikas Saeima (Baudos taškai)* [200] nurodyta, kad šioje nuostatoje pateiktas išsamus ir baigtinis sąrašas atvejų, kai asmens duomenų tvarkymas gali būti laikomas teisėtu. Vadinasi, tam, kad duomenų tvarkymas būtų laikomas teisėtu, jis turi patekti į vieną iš šioje nuostatoje numatytų atvejų [201].

198 2020 m. spalio 6 d. Sprendimas *La Quadrature du Net ir kt.* (C-511/18, C-512/18 ir C-520/18, EU:C:2020:791, 208 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija). Pagal BDAR 23 straipsnį Europos Sąjunga ir valstybės narės gali imtis „teisėkūros priemonių“, kuriomis apribojama, be kita ko, 5 straipsnyje numatytų pareigų ir teisių apimtis, jeigu jos atitinka 12–22 straipsniuose numatytas teises ir prievoles, kai tokiu apribojimu gerbiama pagrindinių teisių ir laisvių esmė ir jis yra būtina ir proporcinga priemonė demokratinėje visuomenėje. BDAR 23 straipsnio 1 dalies f punkte numatyta, kad apribojimai gali būti nustatomi siekiant užtikrinti „teismų nepriklausomumo ir teismo proceso apsaugą“. Lenkijos Respublika nesiremia šia nuostata ir konkrečiai nurodo, kad nagrinėjamų nacionalinės teisės nuostatų tikslai nėra susiję su teismų nepriklausomumu.

199 Tarp BDAR 5 straipsnyje nustatytų principų ir jo 6 straipsnyje nustatytų duomenų tvarkymo teisėtumo principų nedaroma aiškaus skirtumo ir šios dvi nuostatos tam tikru mastu dubliuojasi. Komisija neteigė, kad nagrinėjamos nacionalinės priemonės neatitinka BDAR 5 straipsnio 1 dalies c punkto dėl duomenų kiekio mažinimo, nes mano, kad nagrinėjamų asmens duomenų tvarkymas nacionalinėse nuostatose nurodytu būdu yra visiškai neteisėtas.

200 2021 m. birželio 22 d. sprendimas (C-439/19, EU:C:2021:504, 99 punktas).

201 Valstybės narės greta BDAR 6 straipsnyje nurodytų principų negali nei įtraukti naujų principų, susijusių su asmens duomenų tvarkymo teisėtumu, nei nustatyti papildomų reikalavimų, kuriais būtų keičiama vieno iš šešių jame nustatytų principų taikymo sritis. Vadinasi, kad asmens duomenų tvarkymas būtų teisėtas, jis turi patekti į vieną iš šešių BDAR 6 straipsnio 1 dalyje nurodytų atvejų. Pagal analogiją žr. 2019 m. gruodžio 11 d. Sprendimą *Asociația de Proprietari bloc M5A-ScaraA* (C-708/18, EU:C:2019:1064, 37 ir 38 punktai).

240. Pagal BDAR 6 straipsnio 1 dalies c punktą duomenų tvarkymas yra teisėtas tik tuo atveju, jeigu jis yra būtinas siekiant įvykdyti teisinę prievolę, taikomą duomenų valdytojui [202]. Toks duomenų tvarkymas yra teisėtas pagal jo 6 straipsnio 1 dalies e punktą tik tuo atveju, jeigu jis būtinas siekiant atlikti užduotį, vykdomą viešojo intereso labui arba vykdant duomenų valdytojui pavestas viešosios valdžios funkcijas [203]. Turint omenyje tai, kad duomenų tvarkymas šioje byloje numatytas įstatymo, jo teisėtumas turi būti nagrinėjamas atsižvelgiant į BDAR 6 straipsnio 1 dalies c punktą. Pagal BDAR 6 straipsnio 3 dalį teisinis duomenų tvarkymo pagrindas, nurodytas jo 6 straipsnio 1 dalies c punkte, turi būti nustatytas Sąjungos teisėje arba valstybės narės, kurios teisė taikoma duomenų valdytojui [204], teisėje, o šis teisinis pagrindas lemia tokio duomenų tvarkymo tikslą. Be to, BDAR 6 straipsnio 3 dalyje nustatyta, kad Sąjungos arba nacionalinė teisė turi atitikti viešojo intereso tikslą ir būti proporcinga jos siekiamam teisėtam tikslui. BDAR 39 konstatuojamojoje dalyje nustatyta, kad asmens duomenys turėtų būti tvarkomi tik tuo atveju, jei tokio tvarkymo tikslo negalima pagrįstai pasiekti kitomis priemonėmis.

241. Chartijos 7 ir 8 straipsniuose ir BDAR įtvirtintos teisės taip pat nėra absoliučios, jos turi būti taikomos atsižvelgiant į jų visuomeninę paskirtį [205]. Pagal Chartijos 52 straipsnio 1 dalį bet kokie naudojimosi joje pripažintomis teisėmis ir laisvėmis, pavyzdžiui, teise į privataus ir šeimos gyvenimo gerbimą ir teise į asmens duomenų apsaugą, apribojimai turi būti numatyti įstatymo ir nekeisti šių teisių ir laisvių esmės. Laikantis proporcingumo principo, apribojimai galimi tik tuo atveju, kai jie būtini ir tikrai atitinka Europos Sąjungos pripažintus bendrojo intereso tikslus arba reikalingi kitų asmenų teisėms ir laisvėms apsaugoti. Teisingumo Teismas taip pat nurodė, kad teisės aktuose, kuriais ribojamos pagrindinės Sąjungos teisės į privataus gyvenimo gerbimą ir asmens duomenų apsaugą, turi būti nustatytos aiškios ir tikslios taisyklės, kuriomis būtų reglamentuojama atitinkamos priemonės apimtis ir taikymas [206].

242. Komisijos penktasis pagrindas susijęs su nagrinėjamų nacionalinių nuostatų proporcingumu. Komisija neteigia, kad tikslas užtikrinti galimybę kreiptis į nešališką teismą neatitinka viešojo intereso ir kad duomenų tvarkymas [207] šiuo pagrindu neatitinka BDAR 6 straipsnio 1 dalies c punkto ir 6 straipsnio 3 dalies bei Chartijos 52 straipsnio 1 dalies [208]. Pakanka pažymėti, kad

[202] Lenkijos Respublika per teismo posėdį patvirtino, kad visų teisėjų, išskyrus bendrosios kompetencijos apeliacinių teismų pirmininkus, deklaracijos siunčiamos atitinkamo bendrosios kompetencijos apeliacinio teismo pirmininkui ir yra viešai prieinamos šių teismų interneto svetainėje. Bendrosios kompetencijos apeliacinių teismų pirmininkai savo deklaracijas pateikia teisingumo ministrui: iš dalies pakeisto Bendrosios kompetencijos teismų santvarkos įstatymo 88a straipsnio 4 dalis. Iš dalies pakeisto Aukščiausiojo Teismo įstatymo 45 straipsnio 3 dalyje ir iš dalies pakeisto Administracinių teismų santvarkos įstatymo 8 straipsnio 2 dalyje, be kita ko, numatyta, kad Aukščiausiojo Teismo ir Vyriausiųjų administracinių teismų teisėjai pateikia savo deklaracijas atitinkamai Aukščiausiojo Teismo pirmajam pirmininkui ir Vyriausiojo administracinio teismo pirmajam pirmininkui, o pastarieji savo deklaracijas pateikia NTT. Lenkijos Respublikos teigimu, apeliacinių teismų pirmininkų asmens duomenis skelbia teisingumo ministras, kuris taip veikia kaip duomenų valdytojas pagal BDAR 4 straipsnio 7 dalį, nes nustato „asmens duomenų tvarkymo priemones“. Bendrosios kompetencijos apeliacinių teismų pirmininkai veikia kaip bendrosios kompetencijos teismų teisėjų asmens duomenų valdytojai. Aukščiausiojo Teismo pirmasis pirmininkas ir Vyriausiojo administracinio teismo pirmasis pirmininkas veikia kaip savo teismų teisėjų asmens duomenų valdytojai. NTT veikia kaip Aukščiausiojo Teismo ir Vyriausiojo administracinio teismo pirmųjų pirmininkų asmens duomenų valdytoja. Aptariamas duomenų tvarkymas būtinas tam, kad teisingumo ministras, apeliacinių teismų pirmininkai, Aukščiausiojo Teismo ir Vyriausiojo administracinio teismo pirmieji pirmininkai bei NTT galėtų vykdyti savo pareigas pagal iš dalies pakeisto Bendrosios kompetencijos teismų santvarkos įstatymo 88a straipsnį, iš dalies pakeisto Aukščiausiojo Teismo įstatymo 45 straipsnio 3 dalį ir iš dalies pakeisto Administracinių teismų santvarkos įstatymo 8 straipsnio 2 dalį. Žr. BDAR 6 straipsnio 1 dalies c punktą.

[203] Šias nuostatas paminėjau, nes Komisija jomis rėmėsi.

[204] Taip pat žr. Chartijos 52 straipsnio 1 dalį.

[205] 2020 m. liepos 16 d. Sprendimas *Facebook Ireland ir Schrems* (C-311/18, EU:C:2020:559, 172 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).

[206] 2021 m. birželio 22 d. Sprendimas *Latvijas Republikas Saeima (Baudos taškai)* (C-439/19, EU:C:2021:504, 105 punktas).

[207] Tikslas stiprinti teisėjų nešališkumą ir politinį neutralumą ir pasitikėjimą jų nešališkumu gali būti priskiriamas galimybės kreiptis į nešališką teismą užtikrinimo sampratai.

[208] Be to, Komisija neteigia, kad aptariamos nacionalinės nuostatos yra nepakankamai tikslios ir aiškios ar jose nenurodytas tikslas, kurio jomis siekiama, kaip to reikalaujama BDAR 6 straipsnio 3 dalyje. Taigi, nors nagrinėjamų nacionalinių nuostatų tikslas nėra aiškus iš jų formuluotės, tai nėra pagrindas, kuriuo remdamasi Komisija teigia, kad Lenkijos Respublika nesilaikė BDAR 6 straipsnio 3 dalies.

Sąjungos teisės reglamentuojamose srityse valstybės narės privalo užtikrinti galimybę kreiptis į pagal įstatymą įsteigtą nepriklausomą ir nešališką teismą pagal ESS 19 straipsnio 1 dalies antrą pastraipą [209]. Komisija iš esmės teigia, kad nacionalinės nuostatos yra neteisėtos, nes jos nėra nei tinkamos, nei būtinos Lenkijos Respublikos nurodomam tikslui užtikrinti teismų nešališkumą pasiekti.

243. BDAR 9 straipsnio 1 dalyje aiškiai draudžiama tvarkyti tam tikrus konkrečius asmens duomenis, kurie laikomi ypač jautriais [210]. Iš dalies pakeisto Bendrosios kompetencijos teismų santvarkos įstatymo 88a straipsnyje [211] prašoma informacijos apie teisėjų: i) narystę asociacijose [212], įskaitant jų einamas pareigas ir narystės trukmę; ii) pareigas ne pelno fondo organe ir jų trukmę; ir iii) narystę politinėje partijoje iki jų paskyrimo į teisėjo pareigas arba einant šias pareigas iki 1989 m. gruodžio 29 d. Narystė asociacijoje ar pareigos ne pelno fondo organe galėtų reikšti narystę ar pareigas profesinėje sąjungoje, sporto organizacijoje, filosofinėje bendruomenėje ar visuomeniniame klube. Sąvokos „narystė“ arba „užimamos pareigos“ yra neapibrėžtos ir galėtų reikšti formalią arba neformalią narystę ar pareigas. Nagrinėjamose nacionalinėse nuostatose vartojami terminai yra tokia platūs ir netikslūs, kad potencialiai gali apimti beveik bet kokios formos žmonių susivienijimą. Be to, išskyrus iš dalies pakeisto Bendrosios kompetencijos teismų santvarkos įstatymo 88a straipsnio 3 dalį, aptariamose nacionalinėse nuostatose reikalaujamiems duomenims nenustatyta jokių laiko apribojimų. Teisėjui gali tekti deklaruoti savo narystę mėgėjiškoje sporto asociacijoje nuo pat ankstyvos vaikystės.

244. Taigi ginčijamų nuostatų taikymo sritis yra labai plati. Reikalavimas pateikti rašytinę deklaraciją apie narystę politinėje partijoje, asociacijoje ar pareigas ne pelno fondo organe neribotą laiką ir šių duomenų paskelbimas gali būti laikomas asmens duomenų, atskleidžiančių teisėjo politines pažiūras, filosofinius įsitikinimus ar narystę profesinėje sąjungoje, tvarkymu.

245. BDAR 9 straipsnio 1 dalyje draudžiama rinkti ir skelbti neskelbtinus asmens duomenis, kurie atskleidžia, be kita ko, politines pažiūras, religinius ar filosofinius įsitikinimus arba narystę profesinėse sąjungose. BDAR 9 straipsnio 2 dalyje numatytos tam tikros šio draudimo išimtys ir nuo jo nukrypti leidžiančios nuostatos. Viena iš jų yra BDAR 9 straipsnio 2 dalies g punktas, kuriame nurodyta, kad tokie asmens duomenys gali būti tvarkomi, kai tai „būtina dėl svarbaus viešojo intereso priežasčių, remiantis Sąjungos arba valstybės narės teise, kurie turi būti

209 Taip pat žr. Lenkijos Respublikos Konstitucijos 45 straipsnio 1 dalį.

210 BDAR 51 konstatuojamojoje dalyje nurodyta, kad asmens duomenims, kurie dėl savo pobūdžio yra ypač neskelbtini atsižvelgiant į pagrindines teises ir laisves, turi būti užtikrinta ypatinga apsauga, nes dėl jų tvarkymo aplinkybių galėtų kilti didelis pavojus pagrindinėms teisėms ir laisvėms.

211 Praktiškai tai yra identiška iš dalies pakeisto Aukščiausiojo Teismo įstatymo 45 straipsnio 3 daliai ir iš dalies pakeisto Administracinių teismų santvarkos įstatymo 8 straipsnio 2 daliai.

212 Iš dalies pakeisto Bendrosios kompetencijos teismų santvarkos įstatymo 88a straipsnyje vartojamos sąvokos „zrzeszenie“ ir „stowarzyszenie“, kurios abi gali būti verčiamos kaip „asociacija“. Nors sąvoka „stowarzyszenie“ apibrėžta 1989 m. balandžio 7 d. Lenkijos asociacijų įstatyme, nepateikiama sąvokos „zrzeszenie“, kuri yra platesnė ir apima sąvoką „stowarzyszenie“, apibrėžimo. „Zrzeszenie“ reiškia visus asmenų susivienijimus, kuriais siekiama bendro tikslo.

proporcingi tikslui, kurio siekiama, nepažeisti esminių teisės į duomenų apsaugą nuostatų ir kuriuose turi būti numatytos tinkamos ir konkrečios duomenų subjekto pagrindinių teisių ir interesų apsaugos priemonės“ [213].

246. Taip pat galima pažymėti, kad Lenkijos Respublika nenurodė jokių priemonių, kurių ėmėsi, siekdama apsaugoti pagrindines Sąjungos teisėjų teises pagal Chartijos 7 straipsnį ir 8 straipsnio 1 dalį arba pagal BDAR, ypač jo 6 ir 9 straipsnius, kaip reikalaujama šio reglamento 9 straipsnio 2 dalies g punkte, kad būtų sušvelnintas jos priimtų nuostatų poveikis.

247. Vien tuo remiantis atrodo, kad Lenkijos Respublika pažeidė pagrindinę teisėjų teisę į privataus gyvenimo gerbimą ir jų teisę į asmens duomenų apsaugą, garantuojamą Chartijos 7 straipsnyje ir 8 straipsnio 1 dalyje bei BDAR 6 straipsnio 1 dalies c ir e punktuose, 6 straipsnio 3 dalyje ir 9 straipsnio 1 dalyje.

248. Dėl išsamumo išnagrinėsiu, ar aptariamos nacionalinės nuostatos yra tinkamos arba būtinos siekiant Lenkijos Respublikos deklaruojamo tikslo užtikrinti teisėjų nešališkumą. Galimybės kreiptis į nepriklausomą ir nešališką teismą užtikrinimas pagal BDAR 9 straipsnio 2 dalies g punktą yra svarbaus viešojo intereso priežastis [214]. Didesnis skaidrumas, susijęs su ankstesne teisėjų naryste fonduose, asociacijose ir pan., iš esmės gali padidinti visuomenės pasitikėjimą teismų nepriklausomumu ir nešališkumu.

249. Nenustatyta, kad nagrinėjamas nacionalines nuostatas buvo būtina priimti siekiant jomis užsibrėžto tikslo. Pirma, tose nuostatose nenurodytos jų priėmimo priežastys. Antra, Lenkijos Respublika nagrinėjant šią bylą neįrodė tokios būtinybės. Ji nenurodė, kad prieš priimant šias nuostatas buvusios nacionalinės nuostatos dėl teismų nešališkumo ir teisėjų nušalinimo buvo netinkamos arba kad Lenkijoje trūko visuomenės pasitikėjimo teismų nešališkumu. Regis, ginčijamos nacionalinės nuostatos grindžiamos prielaida, kad visuomenė teismus laiko šališkais. Tai ypač akivaizdu, kalbant apie iš dalies pakeisto Bendrosios kompetencijos teismų santvarkos įstatymo 88a straipsnio 3 dalies reikalavimą, susijusį su teisėjo naryste politinėje partijoje jam vykdant savo pareigas iki 1989 m. gruodžio 29 d. Sprendime *Getin Noble Bank* [215] Teisingumo Teismas konstatavo, kad teisėjo paskyrimas, kai Lenkijos Liaudies Respublika buvo komunistinė valstybė, savaime negali sukelti teisės subjektams didelių ir pagrįstų abejonių dėl šio teisėjo nepriklausomumo ir nešališkumo vykdant teismines funkcijas po 30 metų.

250. Kalbant apie tai, ar duomenų tvarkymo tikslo nebuvo galima pagrįstai pasiekti kitomis priemonėmis, nors pagal nagrinėjamas nacionalines nuostatas, kaip teigia Lenkijos Respublika, leidžiama *ad casum* patikrinti, ar bylą nagrinėjantis teisėjas dalyvavo veikloje, dėl kurios galėtų

213 BDAR 9 straipsnio 1 dalyje nustatytas draudimas, išskyrus joje numatytas išimtis, taikomas visų rūšių specialių kategorijų duomenų, minimų toje nuostatoje, tvarkymui ir visiems duomenų valdytojams, vykdantiems tokį tvarkymą: 2019 m. rugsėjo 24 d. Sprendimas *GC ir kt. (Nuorodų į jautrius duomenis pašalinimas)* (C-136/17, EU:C:2019:773, 42 punktas). Be to, pagal Chartijos 7 straipsnį ir 8 straipsnio 1 dalį užtikrinamos pagrindinės teisės į privatų gyvenimą apsauga reikalauja, kad nukrypti leidžiančios nuostatos ir apribojimai, susiję su asmens duomenų apsauga, būtų taikomi tik tiek, kiek tai yra griežtai būtina. Pagal analogiją žr. 2014 m. gruodžio 11 d. Sprendimą *Ryneš* (C-212/13, EU:C:2014:2428, 28 punktas) ir 2022 m. balandžio 5 d. Sprendimą *Commissioner of An Garda Síochána ir kt.* (C-140/20, EU:C:2022:258, 52 punktas). Taip pat žr. 2019 m. spalio 3 d. Sprendimą *A ir kt.* (C-70/18, EU:C:2019:823, 29 punktas) dėl 1995 m. spalio 24 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 95/46/EB dėl asmenų apsaugos tvarkant asmens duomenis ir dėl laisvo tokių duomenų judėjimo (OL L 281, 1995, p. 31; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 13 sk., 15 t., p. 355) 8 straipsnio 1 dalies, kuri atitinka BDAR 9 straipsnio 1 dalį.

214 Šiuo klausimu žr. 2022 m. kovo 29 d. Sprendimą *Getin Noble Bank* (C-132/20, EU:C:2022:235, 95 punktas). Norint užtikrinti nepriklausomumo ir nešališkumo garantijas būtina, kad egzistuotų taisyklės, be kita ko, dėl teismo sudėties ir jo narių skyrimo, kad teisės subjektams nekiltų jokių pagrįstų abejonių dėl to, ar teismui nedaro įtakos išorės veiksniai, ir dėl jo neutralumo, kai susikerta interesai (119 punktas). Kadangi galimybė kreiptis į nešališką teismą yra teisinės valstybės principo pagrindas, aptariamas tikslas atitinka ne tik bendrąjį ar viešąjį interesą, bet ir, mano nuomone, BDAR 9 straipsnio 2 dalies g punkte nustatytą aukštesnį standartą, kad tai yra „svarbaus viešojo intereso“ priežastis.

215 2022 m. kovo 29 d. sprendimas (C-132/20, EU:C:2022:235, 107 punktas).

susidaryti įspūdis, kad jis nėra visiškai objektyvus, pažymėtina, kad pagal jas plačiajai visuomenei leidžiama susipažinti su neskelbtinais asmens duomenimis [216]. Nurodytas nacionalinių nuostatų tikslas galėjo būti pasiektas kur kas mažiau ribojamomis priemonėmis, leidžiant, pavyzdžiui, bylos šalių advokatams susipažinti su atitinkamais duomenimis ir apribojant bet kokį vėlesnį duomenų, nesusijusių su šiuo konkrečiu ir ribotu tikslu užtikrinti teismų nešališkumą, viešą atskleidimą.

251. Nagrinėjamas neskelbtinų asmens duomenų tvarkymas yra didelis teisėjų teisės į privataus gyvenimo gerbimą ir teisės į asmens duomenų apsaugą apribojimas pagal Chartijos 7 straipsnį ir 8 straipsnio 1 dalį bei BDAR. Tai viršija tai, kas yra būtina juo užsibrėžtam tikslui pasiekti.

252. Taigi siūlau Teisingumo Teismui nuspręsti, kad iš dalies pakeisto Bendrosios kompetencijos teismų santvarkos įstatymo 88a straipsniu, iš dalies pakeisto Aukščiausiojo Teismo įstatymo 45 straipsnio 3 dalimi ir iš dalies pakeisto Administracinių teismų santvarkos įstatymo 8 straipsnio 2 dalimi pažeidžiamas Chartijos 7 straipsnis, 8 straipsnio 1 dalis ir BDAR 6 straipsnio 1 dalies c ir e punktai, 6 straipsnio 3 dalis ir 9 straipsnio 1 dalis.

VII. Dėl bylinėjimosi išlaidų

253. Pagal Procedūros reglamento 138 straipsnio 1 dalį pralaimėjusiai šaliai turi būti nurodoma padengti bylinėjimosi išlaidas, jei laimėjusi šalis to reikalavo.

254. Šioje byloje Komisija ir Lenkijos Respublika atitinkamai prašė iš kitos bylos šalies priteisti bylinėjimosi išlaidas.

255. Kadangi Komisija prašė priteisti bylinėjimosi išlaidas ir Lenkijos Respublika pralaimėjo bylą, išskyrus jos dalį, susijusią su penktuoju pagrindu, pastaroji turi padengti keturis penktadalius bylinėjimosi išlaidų, įskaitant keturis penktadalius laikinųjų apsaugos priemonių taikymo procedūros išlaidų.

256. Pagal Procedūros reglamento 140 straipsnio 1 dalį įstojusios į bylą valstybės narės pačios padengia savo bylinėjimosi išlaidas. Todėl Belgijos Karalystė, Danijos Karalystė, Nyderlandų Karalystė, Suomijos Respublika ir Švedijos Karalystė turi padengti savo bylinėjimosi išlaidas.

VIII. Išvada

257. Atsižvelgdamas į išdėstytus argumentus siūlau Teisingumo Teismui:

– pripažinti, kad priėmusi ir palikusi galioti 2001 m. liepos 27 d. *Ustawa – Prawo o ustroju sądów powszechnych* (Bendrosios kompetencijos teismų santvarkos įstatymas) (*Dz. U.*, 2001, Nr. 98, 1070 pozicija), iš dalies pakeisto 2019 m. gruodžio 20 d. *Ustawa o zmianie ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych, ustawy o Sądzie Najwyższym oraz niektórych innych ustaw* (Įstatymas, kuriuo iš dalies keičiami Bendrosios kompetencijos teismų santvarkos įstatymas, Aukščiausiojo Teismo įstatymas ir kai kurie kiti įstatymai; *Dz. U.*, 2020, Nr. 98, 190 pozicija; toliau – Pakeitimo įstatymas) (toliau – iš dalies pakeistas Bendrosios kompetencijos teismų

[216] Tokie asmenys gali turėti prieigą prie jautrių asmens duomenų dėl priežasčių, visiškai nesusijusių Lenkijos Respublikos nurodytu bendrojo intereso tikslu. Šiuo klausimu žr. 2021 m. birželio 22 d. Sprendimą *Latvijas Republikas Saeima (Baudos taškai)* (C-439/19, EU:C:2021:504, 118 punktas).

santvarkos įstatymas), 42a straipsnio 1 ir 2 dalis, taip pat 55 straipsnio 4 dalį, 2017 m. gruodžio 8 d. *Ustawa o Sądzie Najwyższym oraz niektórych innych ustaw*) (Aukščiausiojo Teismo įstatymas; *Dz. U.*, 2018, 5 pozicija), iš dalies pakeisto Pakeitimo įstatymu (toliau – iš dalies pakeistas Aukščiausiojo Teismo įstatymas), 26 straipsnio 3 dalį ir 29 straipsnio 2 ir 3 dalis, 2002 m. liepos 25 d. *Ustawa – Prawo o ustroju sądów administracyjnych* (Administracinių teismų santvarkos įstatymas; *Dz. U.*, 2002, 1269 pozicija), iš dalies pakeisto Pakeitimo įstatymu (toliau – iš dalies pakeistas Administracinių teismų santvarkos įstatymas), 5 straipsnio 1a ir 1b dalis ir Pakeitimo įstatymo 8 straipsnį, kuriais bet kuriam nacionaliniam teismui draudžiama tikrinti, ar laikomasi Sąjungos reikalavimų, susijusių su pagal įstatymą įsteigtu nepriklausomu ir nešališku teismu, Lenkijos Respublika neįvykdė įsipareigojimų pagal ESS 19 straipsnio 1 dalies antrą pastraipą, siejamą su Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos (toliau – Chartija) 47 straipsniu, atsižvelgiant į Europos Žmogaus Teisių Teismo jurisprudenciją dėl 1950 m. lapkričio 4 d. Romoje pasirašytos Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos 6 straipsnio 1 dalies,

– pripažinti, kad priėmusi ir palikusi galioti iš dalies pakeisto Bendrosios kompetencijos teismų santvarkos įstatymo 107 straipsnio 1 dalies 2 ir 3 punktus ir iš dalies pakeisto Aukščiausiojo Teismo įstatymo 72 straipsnio 1 dalies 1–3 punktus, pagal kuriuos atitikties Sąjungos reikalavimams, susijusiems su pagal įstatymą įsteigtu nepriklausomu ir nešališku teismu, patikra gali būti laikoma „drausminiu nusižengimu“, Lenkijos Respublika neįvykdė įsipareigojimų pagal ESS 19 straipsnio 1 dalies antrą pastraipą, siejamą su Chartijos 47 straipsniu, ir SESV 267 straipsnį,

– pripažinti, kad suteikusi *Sąd Najwyższy* (Aukščiausiasis Teismas, Lenkija) *Izba Dyscyplinarna* (Drausmės bylų kolegija), kurios nepriklausomumas ir nešališkumas nėra užtikrinamas, jurisdikciją nagrinėti ir spręsti bylas, turinčias tiesioginį poveikį teisėjų ir teisėjų stažuotojų statusui ir jų pareigų vykdymui, kaip antai, pirma, prašymus leisti iškelti baudžiamąją bylą teisėjams ir teisėjams stažuotojams arba juos suimti, ir, antra, bylas, susijusias su darbo ir socialinės apsaugos teise dėl *Sąd Najwyższy* (Aukščiausiasis Teismas) teisėjų, ir bylas, susijusias su šių teisėjų privalomu išėjimu į pensiją, Lenkijos Respublika neįvykdė įsipareigojimų pagal ESS 19 straipsnio 1 dalies antrą pastraipą,

– pripažinti, kad priėmusi ir palikusi galioti iš dalies pakeisto Bendrosios kompetencijos teismų santvarkos įstatymo 88a straipsnį, iš dalies pakeisto Aukščiausiojo Teismo įstatymo 45 straipsnio 3 dalį ir iš dalies pakeisto Administracinių teismų santvarkos įstatymo 8 straipsnio 2 dalį Lenkijos Respublika pažeidė teisę į privataus gyvenimo gerbimą ir teisę į asmens duomenų apsaugą, garantuojamą pagal Chartijos 7 straipsnį ir 8 straipsnio 1 dalį bei 2016 m. balandžio 27 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) 2016/679 dėl fizinių asmenų apsaugos tvarkant asmens duomenis ir dėl laisvo tokių duomenų judėjimo ir kuriuo panaikinama Direktyva 95/46/EB (Bendrasis duomenų apsaugos reglamentas) 6 straipsnio 1 dalies c ir e punktus, 6 straipsnio 3 dalį bei 9 straipsnio 1 dalį,

– priteisti iš Lenkijos Respublikos keturis penktadalius bylinėjimosi išlaidų, įskaitant keturis penktadalius išlaidų, susijusių su laikinųjų apsaugos priemonių taikymo procedūra,

– nurodyti Belgijos Karalystei, Danijos Karalystei, Nyderlandų Karalystei, Suomijos Respublikai ir Švedijos Karalystei padengti savo bylinėjimosi išlaidas.